

Tisdagen den 29 april

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.***§ 1 Internationellt utvecklingssamarbete m. m. (forts.)**

Fortsattes överläggningen om utrikesutskottets betänkande 1979/80:20.

BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Jag tycker att det finns all anledning att i en biståndspolitisk debatt också nämna någonting om UNICEF:s verksamhet och Sveriges bidrag till den. Vi kan konstatera att Sveriges statliga bidrag till FN:s barnfond föreslås bli 120 milj. kr. kommande budgetår, vilket är det största bidraget näst efter USA:s och utgör ca 18 % av de totala regeringsbidragen. De nordiska länderna svarar tillsammans för över 30 % av dem.

Genom den svenska UNICEF-kommittén, med sina mycket låga administrationskostnader, överfördes förra året frivilliga bidrag från enskilda och organisationer till Barnfonden, varvid det rörde sig om ett belopp på ungefär 3 milj. kr.

1979 utlystes, som alla vet, som FN:s internationella barnår. Man kan nu se att följderna har blivit en större medvetenhet om barns behov och om konsekvenserna för barn av ekonomiska och samhälleliga beslut. Den medvetenheten gäller över hela världen, såväl i i-länder som i u-länder.

Herr talman! UNICEF bidrog genom sin insats i Kampuchea till att avvärja den akuta svälten där och rädda livet på 200 000 barn. Denna insats var möjlig, därför att UNICEF är det enda FN-organ som kan gå in i ett land och arbeta utan att ha fått en formell inbjudan från den av FN erkända regeringen.

Men UNICEF:s enda uppgift är inte att gripa in i dramatiska nödsituationer. Det är nog så viktigt att Barnfonden arbetar med den tysta nöd som miljontals barn dagligen möter i u-länderna. Det råder brist på dricksvatten, näringsrik kost, grundläggande hälsovård, basutbildning och mycket annat som räknas till basbehoven. Det fältarbete som UNICEF utför på många håll i u-länderna för att råda bot på dessa brister visar att det är möjligt att ge barnen en god start i livet även i de fattigaste och minst utvecklade länderna.

En förutsättning för att uppnå en utjämning mellan i-länder och u-länder är att barnen får den vård och den utbildning som de har rätt att kräva och rätt att få. Då skapas möjligheter för den unga generationen att själv ta aktiv del i utvecklingen av sina egna samhällen. Jag ser insatserna för att tillgodose

grundläggande behov som en integrerad del i den ekonomiska och sociala utvecklingen i u-länderna.

Herr talman! Jag har inget yrkande men vill uttala min uppskattning av det stora stöd som Sverige ger till UNICEF:s verksamhet.

Överläggningen, som omfattat samtliga punkter i utskottets betänkande, var härmed avslutad.

I det följande redovisas endast de punkter, vid vilka under överläggningen framställdes särskilda yrkanden.

Punkt 1. U-länderna i det internationella samarbetet, svensk u-landspolitik m. m.

1.3 (U-landspolitiken i internationella förhandlingar)

I denna punkt hade behandlats motionerna

1979/80:145 av Kerstin Anér (fp), vari hemställts att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att Sverige i internationella sammanhang borde stödja u-länders önskan att medverka i datasamarbete och att därvid betona även de sociala risker datatekniken kunde medföra, och

1979/80:1625 av Lars Werner m. fl. (vpk) i vad avsåg delyrkandena 2 d) och e), nämligen att riksdagen skulle uttala och hos regeringen hemställa om förslag så att Sveriges handelspolitik gentemot u-länderna anpassades till biståndspolitikens mål, vilket på kort sikt innebar

d) att Sverige verkade för införande av s. k. socialklausul i internationella handelsavtal,

e) att Sverige verkade för att den s. k. uppförandekoden för teknologiöverföring till utvecklingsländerna blev bindande.

Utskottets hemställan redovisas under 1.7.

1.4 (En svensk u-landspolitik)

I denna punkt hade behandlats motionerna

1979/80:1625 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 1, nämligen att riksdagen hos regeringen hemställde om att en parlamentarisk utredning tillsattes för att genomföra en samlad översyn av svensk u-landspolitik och de förändringar inom olika samhällssektorer som förutsattes för att tillmötesgå u-ländernas krav på en ny ekonomisk världsordning,

1979/80:1133 av Gertrud Sigurdsen m. fl. (s) yrkande 19, nämligen att riksdagen beslutade att hos regeringen anhålla om utredning och förslag om hur en bättre samordning skulle uppnås av de inom ramen för u-landspolitiken verksamma organen, och

1979/80:1625 av Lars Werner m. fl. (vpk) delyrkandena 2 a)–c), nämligen att riksdagen skulle uttala och hos regeringen hemställa om förslag så att Sveriges handelspolitik gentemot u-länderna anpassades till biståndspoliti-

kens mål, vilket på kort sikt innebar

a) att regeringen prövade möjligheterna att ingå ramavtal om ekonomiskt, tekniskt och industriellt samarbete med Vietnam, Angola, Moçambique, Cuba och andra länder som strävade efter social och ekonomisk rättvisa och oberoende i förhållande till de kapitalistiska metropolerna,

b) att exportkreditgarantierna i första hand reserverades för denna ländergrupp,

c) att intresset för långsiktiga råvaruavtal bland råvaruproducenter i denna ländergrupp undersöktes.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Utskottets hemställan redovisas under 1.7.

1.5 (Energi, miljö och utveckling)

I denna punkt hade behandlats motionerna
1979/80:356 av Pär Granstedt m. fl. (c),

1979/80:357 av Sten Sture Paterson (m), vari hemställdes

att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om åtgärder för att förmå FN att upprätta en internationell forskningscentral med uppgift som angivits i motionen,

1979/80:809 av Birgitta Hambraeus m. fl. (c) såvitt nu var i fråga (yrkande 2) och

1979/80:1621 av Sture Korpås m. fl. (c) yrkandena 1 och 7, nämligen

1. att riksdagen uttalade att Sverige inom FN och internationella samarbetsorganisationer på energi- och forskningsområdet borde verka för ett internationellt forskningsprogram för förnybara och miljövänliga energikällor med särskild hänsyn till u-ländernas behov,

7. att riksdagen skulle anhålla att regeringen tog initiativ till inrättandet av ett internationellt ekologiskt forskningsinstitut.

Utskottets hemställan och avgiven reservation redovisas under 1.7.

1.6 (U-landskvinnans situation)

I denna punkt hade behandlats motionerna

1979/80:146 av Kerstin Anér (fp), vari hemställdes

att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som ovan anförts om barnens roll i biståndsverksamheten, och

1979/80:147 av Kerstin Anér (fp).

Utskottets hemställan redovisas under 1.7.

1.7 (Samlade hemställanden)

Utskottet hemställde under punkt 1

1. att riksdagen beträffande socialklausul förklarade motion 1979/

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

80:1625 delyrkande 2 d) besvarad med vad utskottet anfört.

2. att riksdagen beträffande uppförandekod för teknologiöverföring skulle avslå motion 1979/80:1625 delyrkande 2 e).

3. att riksdagen beträffande u-landspolitik på dataområdet förklarade motion 1979/80:145 besvarad med vad utskottet anfört.

4. att riksdagen beträffande parlamentarisk utredning om u-landspolitiken skulle avslå motion 1979/80:1625 yrkande 1.

5. att riksdagen beträffande samordning av de u-landspolitiska organen förklarade motion 1979/80:1133 yrkande 19 besvarad med vad utskottet anfört.

6. att riksdagen beträffande samarbetsavtal, råvaruavtal och exportkreditgarantier skulle avslå motion 1979/80:1625 delyrkandena 2 a), 2 b) och 2 c).

7. att riksdagen beträffande forskningsprogram för energifrågor förklarade motion 1979/80:1621 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört.

8. att riksdagen beträffande nytt FN-organ för förnybara energikällor skulle avslå motion 1979/80:809 yrkande 2.

9. att riksdagen beträffande naturresursår skulle avslå motion 1979/80:356.

10. att riksdagen beträffande hydrologisk forskningscentral som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1979/80:357.

11. att riksdagen beträffande internationellt ekologiskt institut skulle avslå motion 1979/80:1621 yrkande 7.

12. att riksdagen beträffande förändrat BNP-begrepp skulle avslå motion 1979/80:147.

13. att riksdagen beträffande biståndets inriktning på barn förklarade motion 1979/80:146 besvarad med vad utskottet anfört.

Reservation hade avgivits

vid 1.5

1. beträffande internationellt ekologiskt institut av Torsten Bengtson, Gunnel Jonäng och Sture Korpås (alla c) som ansett att utskottet under 11 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1979/80:1621 yrkande 7 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört om initiativ till inrättande av ett internationellt ekologiskt institut.

M o m . 1 , 2 , 4 o c h 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 1 mom. 1, 2, 4 och 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 307
Nej - 16

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

M o m . 3 , 5 o c h 7 - 1 0

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 1 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 1 av Torsten Bengtson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Sture Korpås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 1 mom. 11 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservation 1 av Torsten Bengtson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Sture Korpås begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 248
Nej - 75

M o m . 1 2 o c h 1 3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Punkt 2. Anslagsutveckling, planeringsramar m. m.

I denna punkt hade behandlats motion 1979/80:1625 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari i yrkande 3 a hemställts att riksdagen skulle uttala och hos regeringen anhålla om förslag som ledde till att de biståndspolitiska målen skulle styra användningen av *hela* biståndsanslaget, vilket innebar att fördelningen av biståndet mellan multilaterala och bilaterala ändamål

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

försköts; inom tre år skulle det multilaterala biståndet ha minskat till högst 25 procent av biståndsanslaget.

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motion 1979/80:1625 delyrkande 3 a.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
de 20 punkt 2 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motion 1625 av Lars Werner m. fl. i
motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning
gav följande resultat:

Ja – 307

Nej – 16

Punkt 3. Bidrag till internationella biståndsprogram

Anslaget Bidrag till internationella biståndsprogram hade i proposition
1979/80:100 bil. 6 (avsnitt C 1) föreslagits för budgetåret 1980/81 öka med
165 milj. kr. eller med 12 procent till 1 471 milj. kr.

Regeringen hemställde att riksdagen skulle

1. godkänna de riktlinjer för multilateralt utvecklingssamarbete som
förordats i ifrågavarande avsnitt i propositionen.

2. godkänna utfästelsen att Sverige skulle bidra till den sjätte påfyllnaden
av Internationella utvecklingsfondens (IDA) resurser med totalt
1 497 240 000 kr. för budgetåren 1980/81–1982/83 inkl. en första inbetalning
på 460 000 000 kr. under budgetåret 1980/81.

3. bemyndiga regeringen att göra de utfästelser och åtaganden som
härutöver hade angetts i propositionen,

4. till Bidrag till internationella biståndsprogram för budgetåret 1980/81
anvisa ett reservationsanslag av 1 471 000 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1979/80:1133 av Gertrud Sigurdson m. fl. (s) yrkandena 2–3, nämligen att
riksdagen beslutade

2. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om IDA:s utlåningspolitik.

3. att anslaget till FN:s kapitalutvecklingsfond höjdes till 40 milj. kr. för budgetåret 1980/81, och

1979/80:1625 av Lars Werner m. fl. (vpk) delyrkandena 3 b)–c), nämligen att riksdagen skulle uttala och hos regeringen hemställa om förslag som ledde till att de biståndspolitiska målen skulle styra användningen av *hela* biståndsanslaget, vilket innebar

b) att Sverige inom FN-systemet verkade för att biståndet skulle inriktas på länder som strävade efter social och ekonomisk rättvisa och politiskt och ekonomiskt oberoende,

c) att Sverige lämnade Världsbanksgruppen.

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle

1. godkänna de riktlinjer för multilateralt utvecklingssamarbete som förordats i propositionen.

2. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 3 godkänna vad som förordats i propositionen rörande bidrag till FN:s kapitalutvecklingsfond,

3. med avslag på motion 1979/80:1625 delyrkande 3 c) avseende utträde ur Världsbanksgruppen godkänna den gjorda utfästelsen att Sverige skulle bidra till den sjätte påfyllnaden av Internationella utvecklingsfondens (IDA) resurser med totalt 1 497 240 000 kr. för budgetåren 1980/81–1982/83 inkl. en första inbetalning på 460 000 000 kr. under budgetåret 1980/81,

4. som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av yrkande 2 i motion 1133 rörande IDA:s utlåningspolitik,

5. förklara motion 1979/80:1625 delyrkande 3 b) avseende FN-biståndets inriktning besvarad med vad utskottet anfört,

6. bemyndiga regeringen att göra de utfästelser och åtaganden gentemot internationella biståndsprogram som härutöver angivits i propositionen,

7. med bifall till budgetpropositionens förslag till Bidrag till internationella biståndsprogram för budgetåret 1980/81 anvisa ett reservationsanslag av 1 471 000 000 kr.

Reservation hade avgivits

2. *beträffande FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF)* av Gertrud Sigurdson. Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen skulle beträffande bidrag till FN:s kapitalutvecklingsfond med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 3 och med ändring av budgetpropositionens förslag som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört.

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölls

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 2 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Gertrud Sigurdsen begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
de 20 punkt 3 mom. 2 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 2 av Gertrud Sigurdsen
m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Gertrud Sigurdsen begärde
rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröst-
ning gav följande resultat:

Ja - 163

Nej - 160

M o m . 3 o c h 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion
1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra
propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink
begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
de 20 punkt 3 mom. 3 och 5 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motion 1625 av Lars Werner m. fl. i
motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning
gav följande resultat:

Ja - 307

Nej - 17

Mom. 4, 6 och 7

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Punkt 4 redovisas efter punkt 5.

Punkt 5. Information

I propositionen hade regeringen under C 3 föreslagit riksdagen att till Information för budgetåret 1980/81 anvisa ett reservationsanslag av 20,9 milj. kr., innebärande en ökning med 1 milj. kr. eller 5 procent i förhållande till innevarande budgetårs anslag. Bidragen till enskilda organisationers u-landsinformation beräknades till 14,3 milj. kr. medan medel för SIDA:s egen informationsverksamhet beräknades till 6,6 milj. kr.

I detta sammanhang hade behandlats motion 1979/80:1133 av Gertrud Sigurdsen m. fl. (s) yrkande 20, nämligen att riksdagen beslutade att anslaget för enskilda organisationers u-landsinformation utöver regeringens förslag höjdes med 1,7 milj. kr. till 16 milj. kr. för budgetåret 1980/81.

Utskottet hemställde

att riksdagen, med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 20 skulle bifalla budgetpropositionens förslag och till Information för budgetåret 1980/81 anvisa ett reservationsanslag av 20 900 000 kr.

Reservation hade avgivits

17. beträffande information av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett

dels att utskottet i punkt 5 bort hemställa

att riksdagen, med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 20 och med ändring av budgetpropositionens förslag till Information budgetåret 1980/81 gav regeringen till känna vad reservanterna anfört rörande anslaget för enskilda organisationers u-landsinformation,

dels att utskottet i punkt 4 under 41 bort hemställa

att riksdagen beträffande anslagsram för det bilaterala utvecklingsarbetet skulle med bifall till motion 1979/80:133 yrkande 4 och med ändring av budgetpropositionens förslag för budgetåret 1980/81 till Bilateralt utvecklingsarbete anvisa ett reservationsanslag av 3 251 326 000 kr.

TREDJE VICE TALMANNEN: Med hänsyn till innehållet i reservation 17 företas punkt 5 till avgörande före punkt 4.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan i punkt 5, dels reservation 17 av Gertrud Sigurdsen m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Gertrud Sigurdsen begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservation 17 av Gertrud Sigurdsen m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Gertrud Sigurdsen begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 161

Punkt 4. Bilateralt utvecklingssamarbete

4.1 (Anslagsram, biståndets inriktning, länderkoncentration, resultatvärdering m. m.)

Anslaget till bilateralt utvecklingssamarbete, som under innevarande budgetår uppgick till 2 850 milj. kr., hade i propositionen under C 2 föreslagits öka med ca 403 milj. kr. till 3 253 milj. kr. för budgetåret 1980/81.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1979/80:359 av Märten Werner m. fl. (m),

1979/80:1127 av Gunnar Oskarson m. fl. (m), vari hemstälts

1. att riksdagen hos regeringen begärde en översyn och redovisning av möjligheterna att åstadkomma en effektiv resultatvärdering av svenska biståndsinsatser,
2. att riksdagen beslutade uttala att de synpunkter som framförts i motionen borde beaktas i dialogen med mottagarländer för svenskt bistånd.
3. att riksdagen beslutade ompröva biståndspolitiken gentemot mottagarländer som förde angreppskrig och/eller åsidosatte de mänskliga fri- och rättigheterna,

1979/80:1133 av Gertrud Sigurdsen m. fl. (s) yrkandena 1 och 4, nämligen att riksdagen beslutade

1. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts riktlinjerna för den svenska biståndspolitiken,
4. att anslaget för bilateralt utvecklingssamarbete i förhållande till regeringens förslag minskades med 1,7 milj. kr. till 3 251,3 milj. kr., och

1979/80:1625 av Lars Werner m. fl. (vpk) delyrkande 3 d), nämligen att riksdagen skulle uttala och hos regeringen hemställa om förslag som ledde till att de biståndspolitiska målen skulle styra användningen av *hela* biståndsanslaget, vilket innebar att regeringen inför nästa riksmöte presenterade

riktlinjer för en avveckling av biståndet till Kenya, Lesotho, Swaziland, Pakistan, Indien och Bangladesh.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Utskottets hemställan och avgivna reservationer redovisas under 4.12.

4.2 (Bundet bistånd och upphandling i Sverige)

Det bundna biståndet för budgetåret 1979/80 uppgick till cirka 650 milj. kr. eller 14,8 procent av de totala biståndsanslagen. För budgetåret 1980/81 hade i propositionen föreslagits en ram för det bundna biståndet på 740 milj. kr. Detta motsvarade i förhållande till innevarande budgetår en oförändrad andel bundet bistånd av de totala biståndsanslagen.

I detta sammanhang hade behandlats motion 1979/80:1625 av Lars Werner m. fl. (vpk) delyrkande 3 j), nämligen att riksdagen skulle uttala och hos regeringen hemställa om förslag som ledde till att de biståndspolitiska målen skulle styra användningen av *hela* biståndsanslaget, vilket innebar att allt bistånd skulle lämnas obundet.

Utskottets hemställan redovisas under 4.12.

4.3 (Samarbete med enskilda länder)

I propositionen redogjordes närmare för pågående och planerat utvecklingssamarbete m. m. med Angola, Bangladesh, Botswana, Etiopien, Guinea-Bissau, Indien, Kap Verde, Kenya, Laos, Lesotho, Moçambique, Pakistan, Portugal, Somalia, Sri Lanka, Swaziland, Tanzania, Tunisien, Vietnam och Zambia.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1979/80:231 av Lars Werner m. fl. (vpk) delyrkande 1 c), nämligen att riksdagen hos regeringen hemställde att Kampuchea togs upp som mottagarland i det långsiktiga svenska biståndsprogrammet.

1979/80:478 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 2, nämligen att riksdagen beslutade anhålla att regeringen inledde ett samarbete med PDRY (Demokratiska folkrepubliken Yemen) om bestämda utvecklingsprojekt som kunde anpassas till Yemens flerårsplaner.

1979/80:479 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 2, nämligen att riksdagen hos regeringen hemställde om förslag att Nicaragua snarast togs upp som programland i den svenska biståndsverksamheten.

1979/80:1133 av Gertrud Sigurdsen m. fl. (s) yrkandena 5–8, nämligen att riksdagen beslutade

5. att medelsramen för bistånd till Angola utöver regeringens förslag höjdes med 40 milj. kr. till 120 milj. kr. för budgetåret 1980/81.

Tisdagen den
29 april 1980

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

6. att medelsramen för bistånd till Kap Verde utöver regeringens förslag höjdes med 5 milj. kr. till 35 milj. kr. för budgetåret 1980/81.

7. att Tanzania utöver den av regeringen föreslagna medelsramen skulle erhålla ett extra bistånd ur katastrofbiståndsanslaget på 40 milj. kr. för budgetåret 1980/81.

8. att medelsramen för bistånd till Vietnam utöver regeringens förslag höjdes med 35 milj. kr. till 400 milj. kr. för budgetåret 1980/81.

1979/80:1622 av Tore Nilsson (m) och

1979/80:1625 av Lars Werner m. fl. (vpk) delyrkandena 3 e)–g), nämligen att riksdagen skulle uttala och hos regeringen hemställa om förslag som ledde till att de biståndspolitiska målen skulle styra användningen av *hela* biståndsanslaget, vilket innebar

e) att biståndet till Bangladesh, Indien, Lesotho, Zambia och Kenya bibehölls på oförändrad nivå,

f) att biståndet till Angola höjdes till 100 milj. kr., till Vietnam till 450 milj. kr., till Laos till 75 milj. kr., till Guinea-Bissau till 70 milj. kr.,

g) att biståndet till Cuba skulle återupptas och för budgetåret 1980/81 uppgå till 70 milj. kr.

Utskottets hemställan och avgivna reservationer redovisas under 4.12.

4.4 (Vissa insatser i Latinamerika och Karibien)

I propositionen hade för budgetåret 1980/81 föreslagits ett anslag om 80 milj. kr. för samarbete med Latinamerika och Karibien, fördelat på 30 milj. kr. för humanitärt bistånd – oförändrat från budgetåret 1979/80 – samt på nya anslag för Nicaragua med 30 milj. kr. och för Dominikanska republiken och Jamaica med 10 milj. kr. vardera.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1979/80:479 av Lars Werner m. fl. (vpk) såvitt nu var i fråga (yrkande 1) och

1979/80:133 av Gertrud Sigurdsen m. fl. (s) yrkandena 9, 11 och 13, nämligen

9. att medelsramen för bistånd till Nicaragua utöver regeringens förslag höjdes med 30 milj. kr. till 60 milj. kr. för budgetåret 1980/81.

11. att medelsramen för bistånd till Jamaica och Dominikanska republiken utöver regeringens förslag höjdes med 10 milj. kr. till 30 milj. kr. för budgetåret 1980/81.

13. att medelsramen för humanitärt bistånd till Latinamerika utöver regeringens förslag höjdes med 5 milj. kr. till 35 milj. kr. för budgetåret 1980/81.

4.5 (Befrielseörelser och flyktingar m. m. i södra Afrika)

För budgetåret 1980/81 beräknades i propositionen ett medelsbehov för bistånd till befrielseörelser och flyktingar i södra Afrika av 150 milj. kr. Liksom tidigare förutsågs att medel ur katastrofreserven därutöver kunde komma att utnyttjas för humanitära insatser i regionen. Detta kunde bli aktuellt om krigshandlingarna i Zimbabwe, Namibia och omkringliggande länder fortsatte. Skulle någon av staterna uppnå självständighet borde Sverige med kort varsel kunna lämna bistånd till den nya staten, varvid medel som anslagits till stöd för befrielseörelserna borde kunna utnyttjas.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1979/80:1128 av Olof Palme m. fl. (s) yrkande 4, nämligen att riksdagen begärde att regeringen tog fortsatt initiativ för att ekonomiskt stödja de s. k. frontstaterna, befrielseörelserna i södra Afrika och apartheidpolitikens offer i enlighet med vad i motionen sagts.

1979/80:1133 av Gertrud Sigurdsen m. fl. (s) yrkande 12, nämligen att medelsramen för bistånd till befrielseörelser, flyktingar och raspolitikens offer i södra Afrika utöver regeringens förslag höjdes med 20 milj. kr. till 170 milj. kr. för budgetåret 1980/81. och

1979/80:1626 av Allan Åkerlind (m).

Utskottets hemställan och avgiven reservation redovisas under 4.12.

4.6 (Bistånd till andra befrielseörelser och organisationer m. m.)

I denna punkt hade behandlats motionerna

1979/80:181 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 2, nämligen att riksdagen beslutade att för budgetåret 1980/81 anvisa 10 milj. kr. till humanitärt bistånd till Demokratiska sahariska arabrepubliken och Frente POLISARIO, den revolutionära fronten för Västra Saharas oberoende.

1979/80:414 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 7, nämligen att riksdagen beslutade att anslå 50 milj. kr. i bistånd till P.L.O.

1979/80:1133 av Gertrud Sigurdsen (s) yrkande 14, nämligen att riksdagen beslutade att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om humanitärt bistånd och flyktingstöd (avseende POLISARIO och Östra Timor), och

1979/80:1619 av Bonnie Bernström (fp), vari hemställts att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som anförts i motionen om behovet av humanitärt stöd till flyktingar i Västra Sahara.

Utskottets hemställan och särskilda yttranden redovisas under 4.12.

4.7 (Särskilda program)

Under anslagsposten Särskilda program beräknades medel för ämnesinriktad verksamhet, personal till FN, dvs. biträdande experter och fredskår, samt insatsförberedelser och resultatvärdering.

Budgetåret 1978/79 togs 115 milj. kr. i anspråk för dessa ändamål.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Medelsramen för innevarande budgetår var 175 milj. kr. För budgetåret 1980/81 beräknades ett sammanlagt medelsbehov av 195 milj. kr. Av dessa medel avsåg 154 milj. kr. ämnesinriktad verksamhet.

I detta sammanhang hade behandlats motion 1979/80:1133 av Gertrud Sigurdsen m. fl. (s) yrkandena 15 och 16, nämligen att riksdagen beslutade

15. att medelsramen för särskilda program i förhållande till regeringens förslag minskades med 45 milj. kr. till 150 milj. kr.,

16. att hos regeringen anhålla om en utvärdering av verksamheten inom ramen för särskilda program.

Utskottets hemställan och avgiven reservation redovisas under 4.12.

4.8 (Katastrofer m. m.)

Under budgetåret 1978/79 fattades beslut om insatser till ett värde av cirka 205 milj. kr. från katastrofanslaget. Fördelningen av dessa medel framgick av en tabell i budgetpropositionen. Anslaget för innevarande budgetår uppgick till 209 milj. kr. För budgetåret 1980/81 beräknades i propositionen ett medelsbehov av 314 milj. kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1979/80:231 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 2, nämligen att riksdagen beslutade att 20 milj. kr. skulle beviljas i bilateralt katastrofbistånd till Kambodja för budgetåret 1980/81,

1979/80:478 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 1, nämligen att riksdagen beslutade anslå 25 milj. kr. i katastrofhjälp till Demokratiska folkrepubliken Yemen.

1979/80:1133 av Gertrud Sigurdsen m. fl. (s) yrkande 14, nämligen att riksdagen beslutade att som sin mening ge regeringen till känna vad som i övrigt i motionen anförts om humanitärt bistånd och flyktingstöd (avsåg Kambodja).

1979/80:1620 av Birgitta Hambræus (c) och Lennart Pettersson (s) samt

1979/80:1625 av Lars Werner m. fl. (vpk) delyrkandena 3 k)–1), nämligen att riksdagen skulle uttala och hos regeringen hemställa om förslag som ledde till att de biståndspolitiska målen skulle styra användningen av *hela* biståndsanslaget, vilket innebar

k) att katastrofbistånd endast skulle användas till detta ändamål.

1) att ett katastrofbistånd om sammanlagt 80 milj. kr. skulle lämnas till Vietnam och Laos.

Utskottets hemställan redovisas under 4.12.

4.9 (Stöd till enskilda organisationers biståndsverksamhet)

För budgetåret 1980/81 beräknades i propositionen ett anslag på 125 milj. kr. för stöd till enskilda organisationers biståndsverksamhet. Anslagsposten Enskilda organisationer uppgick under innevarande budgetår till 110 milj. kr.

I detta sammanhang hade behandlats motion 1979/80:1625 av Lars Werner m. fl. (vpk) delyrkande 3 h), nämligen att riksdagen skulle uttala och hos regeringen hemställa om förslag som ledde till att de biståndspolitiska målen skulle styra användningen av *hela* biståndsanslaget, vilket innebar att stöd till enskilda organisationers verksamhet efter hand koncentrerades till verksamhet som bedrevs i fackliga organisationers eller solidaritetsgruppers regi och att organisationsförteckningen utökades med "Kvinnoorganisationer" och "Solidaritetsorganisationer".

Utskottets hemställan redovisas under 4.12.

4.10 (Bredare samarbete m. m.)

Under vart och ett av budgetåren 1978/79 och 1979/80 hade 50 milj. kr. beräknats för bredare samarbete. Budgetåret 1978/79 var utbetalningarna 10,6 milj. kr. Utbetalningarna för budgetåret 1979/80 beräknades till cirka 40 milj. kr. För budgetåret 1980/81 beräknades ett totalt medelsbehov av 55 milj. kr. för bredare samarbete.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1979/80:1133 av Gertrud Sigurdsen m. fl. (s) yrkandena 10 och 17, nämligen att riksdagen beslutade

10. att Cuba även fortsättningsvis gavs svenskt bistånd och att 20 milj. kr. avsattes för s. k. bredare samarbete för budgetåret 1980/81,

17. att medelsramen för bredare samarbete m. m. i förhållande till regeringens förslag minskades med 60 milj. kr. till 55 milj. kr.,

1979/80:1623 av Margaretha af Ugglas och Lars Ahlmark (båda m) samt

1979/80:1625 av Lars Werner m. fl. (vpk) delyrkande 3 i), nämligen att riksdagen skulle uttala och hos regeringen hemställa om förslag som ledde till att de biståndspolitiska målen skulle styra användningen av *hela* biståndsanslaget, vilket innebar att riksdagen hos regeringen begärde en redovisning över vilka länder man ville inleda s. k. bredare samarbete med och att detta länderval gjordes till föremål för riksdagens prövning.

Utskottets hemställan och avgivna reservationer redovisas under 4.12.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

4.11 (Fonden för industriellt samarbete med u-länder m. m.)

För SWEDFUND:s grundkapital hade t. o. m. budgetåret 1979/80 använts 70 milj. kr. För budgetåret 1980/81 beräknades ett medelsbehov av 33,7 milj. kr. varav 30 milj. kr. avsåg återstående delen av grundkapitalet. Resterande 3,7 milj. kr. utgjorde stiftelsens administrativa kostnader.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1979/80:616 av Börje Hörnlund (c).

1979/80:1133 av Gertrud Sigurdson m. fl. (s) yrkande 18, nämligen att riksdagen beslutade att avslå regeringens förslag om en medelsram på 33,7 milj. kr. för Fonden för industriellt samarbete med u-länderna och

1979/80:1625 av Lars Werner m. fl. (vpk) delyrkande 3 m), nämligen att riksdagen skulle uttala och hos regeringen hemställa om förslag som ledde till att de biståndspolitiska målen skulle styra användningen av *hela* biståndsanslaget, vilket innebar att Fonden för industriellt samarbete med u-länderna avvecklades.

Utskottets hemställan och avgiven reservation redovisas under 4.12.

4.12 (Samlade hemställanden)

Utskottet hemställde under punkt 4

att riksdagen beträffande det bilaterala biståndets inriktning m. m. (punkterna 4.1 och 4.2) skulle

1. avslå motion 1979/80:1133 yrkande 1 angående riktlinjer för den svenska biståndspolitiken.

2. avslå motion 1979/80:1127 yrkandena 2 och 3 angående dialogen med mottagarländerna och omprövning av biståndspolitiken.

3. avslå motion 1979/80:1625 delyrkande 3 d) angående avveckling av biståndet till vissa länder.

4. avslå motionerna 1979/80:359 och 1979/80:1127 yrkande 1 angående resultatvärdering av biståndet.

5. avslå motion 1979/80:1625 delyrkande 3 j) angående bundet bistånd,

att riksdagen beträffande samarbete med enskilda länder (punkt 4.3) skulle

6. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 5 och motion 1979/80:1625 delyrkande 3 f) bifalla budgetpropositionens förslag angående landram för Angola.

7. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 6 bifalla budgetpropositionens förslag angående landram för Kap Verde.

8. avslå motion 1979/80:1622 angående stöd till familjeplanering i Indien.

9. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 7 bifalla budgetpropositionens förslag angående bistånd till Tanzania.

10. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 8 och motion 1979/

80:1625 delyrkande 3 f) bifalla budgetpropositionens förslag angående landram m. m. för Vietnam.

11. med avslag på motion 1979/80:1625 delyrkandena 3 e) och 3 f) med avseende på landramar till Bangladesh, Guinea-Bissau, Indien, Kenya, Laos, Lesotho och Zambia bifalla budgetpropositionens förslag avseende dessa länder.

12. avslå motion 1979/80:231 delyrkande 1 c) angående långsiktigt bistånd till Kambodja.

13. avslå motion 1979/80:478 yrkande 2 angående långsiktigt bistånd till Demokratiska folkrepubliken Yemen.

14. avslå motion 1979/80:479 yrkande 2 med förslag att Nicaragua skulle upptas som programland.

15. avslå motion 1979/80:1625 delyrkande 3 g) med förslag att Cuba skulle återupptas som programland.

16. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 13 bifalla budgetpropositionens förslag avseende medelsram för humanitärt bistånd till Latinamerika.

17. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 9 och motion 1979/80:479 yrkande 1 bifalla budgetpropositionens förslag angående medelsram för Nicaragua.

18. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 11 bifalla budgetpropositionens förslag angående medelsram för Jamaica och Dominikanska republiken,

att riksdagen beträffande flyktingar, befrielseörelser m. m. i södra Afrika (punkt 4.5) skulle

19. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 12 och motion 1979/80:1626 bifalla budgetpropositionens förslag angående medelsram för befrielseörelser och flyktingar m. m. i södra Afrika.

20. förklara motion 1979/80:1128 yrkande 4 angående ökat stöd till frontstaterna och befrielseörelser i södra Afrika besvarad med vad utskottet anfört.

att riksdagen beträffande bistånd till andra befrielseörelser m. m. (punkt 4.6) skulle

21. förklara motion 1979/80:1619 och motion 1979/80:1133 yrkande 14 i vad avsåg Västra Sahara besvarade med vad utskottet anfört.

22. avslå motion 1979/80:181 yrkande 2 angående bistånd till POLISARIO,

23. avslå motion 1979/80:1133 yrkande 14 i vad avsåg Östra Timor.

24. avslå motion 1979/80:414 yrkande 7 angående bistånd till PLO.

att riksdagen beträffande Särskilda program m. m. (punkt 4.7) skulle

25. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 15 bifalla budgetpropositionens förslag angående storleken av anslaget för särskilda program.

26. avslå motion 1979/80:1133 yrkande 16 angående en utvärdering av verksamheten inom ramen för särskilda program.

att riksdagen beträffande Katastrofer, Enskilda organisationer m. m. (punkterna 4.8 och 4.9) skulle

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

27. avslå motion 1979/80:1625 delyrkande 3 k) avseende inriktningen av katastrofbiståndet,

28. förklara motion 1979/80:1133 yrkande 14 i vad avsåg humanitärt bistånd och flyktingstöd till Kambodja besvarad med vad utskottet anfört,

29. avslå motion 1979/80:231 yrkande 2 angående katastrofbistånd till Kambodja.

30. avslå motion 1979/80:478 yrkande 1 angående katastrofbistånd till Demokratiska folkrepubliken Yemen.

31. avslå motion 1979/80:1625 delyrkande 3 l) avseende katastrofbistånd till Vietnam och Laos,

32. avslå motion 1979/80:1620 angående flyktingkooperativ,

33. avslå motion 1979/80:1625 delyrkande 3 h) angående stödet till enskilda organisationer,

att riksdagen beträffande Bredare samarbete, blandade krediter m. m. (punkt 4.10) skulle

34. avslå motion 1979/80:1625 delyrkande 3 i) angående ländervalet för bredare samarbete,

35. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna att omfattningen av det bredare samarbetet med Cuba budgetåret 1980/81 borde begränsas till 5 milj. kr.,

36. avslå motion 1979/80:1623 angående bredare samarbete med Sudan.

37. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 17 avseende blandade krediter bifalla budgetpropositionens förslag angående medelsram för bredare samarbete.

att riksdagen beträffande Fonden för industriellt samarbete med u-länder m. m. (punkt 4.11) skulle

38. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 18 och motion 1979/80:1625 delyrkande 3 m) bifalla budgetpropositionens förslag rörande medelsram för fonden för industriellt samarbete.

39. avslå motion 1979/80:616 angående biståndssamarbete med Expolaris,

att riksdagen skulle

40. godkänna övriga i budgetpropositionen angivna riktlinjer för bilateralt utvecklingssamarbete, samt

att riksdagen beträffande anslagsram för det bilaterala utvecklingssamarbetet (punkt 4.1) skulle

41. med avslag på motion 1979/80:1133 yrkande 4 och med bifall till budgetpropositionens förslag för budgetåret 1980/81 till Bilateralt utvecklingssamarbete anvisa ett reservationsanslag av 3 253 026 000 kr.

Reservationer hade avgivits

3. *beträffande riktlinjer för den svenska biståndspolitik* av Gertrud Sigurdson, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående riktlinjer för den svenska biståndspolitiken,

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

4. *beträffande omprövning av biståndspolitiken mot länder som förde angreppskrig och/eller åsidosatte de mänskliga rättigheterna* av Allan Herne-lius, Ingrid Sundberg och Per-Olof Strindberg (alla m) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

att riksdagen skulle som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående omprövning av biståndspolitiken med anledning av motion 1979/80:1127 yrkandena 2 och 3,

5. *beträffande Angola* av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 6 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 5 och med ändring av budgetpropositionens förslag samt med avslag på motion 1979/80:1625 yrkande 3 f) som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående medelsram för Angola,

6. *beträffande Kap Verde* av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 7 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 6 och med ändring av budgetpropositionens förslag som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående medelsram för Kap Verde,

7. *beträffande Tanzania* av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 9 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 7 och med ändring av budgetpropositionens förslag som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående bistånd till Tanzania utöver medelsramen för 1980/81,

8. *beträffande Vietnam* av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 10 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 8 med ändring av budgetpropositionens förslag och med avslag på motion 1979/80:1625 delyrkande 3 f) som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående landram m. m. för Vietnam,

9. *beträffande humanitärt bistånd till Latinamerika* av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 16 bort hemställa

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 13 och med ändring av budgetpropositionens förslag som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående medelsram för humanitärt bistånd till Latinamerika.

10. beträffande Nicaragua av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 17 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 9 och med ändring av budgetpropositionens förslag samt med avslag på motion 1979/80:479 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående medelsram för bistånd till Nicaragua.

11. beträffande Jamaica och Dominikanska republiken av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 18 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 11 och med ändring av budgetpropositionens förslag som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående medelsram för bistånd till Jamaica och Dominikanska republiken.

12. beträffande befrielseörelser och flyktingar m. m. i södra Afrika av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 19 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 12 och med ändring av budgetpropositionens förslag samt med avslag på motion 1626 som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående medelsram för bistånd till befrielseörelser och flyktingar m. m. i södra Afrika.

13. beträffande särskilda program av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 25 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 15 och med ändring av budgetpropositionens förslag som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående storleken av anslaget för Särskilda program.

14. beträffande bredare samarbete med Cuba av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 35 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående medelsramen för bredare samarbete med Cuba.

15. *beträffande blandade krediter* av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 37 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 17 och med ändring av budgetpropositionens förslag som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört angående medelsram för Bredare samarbete.

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

16. *beträffande fonden för industriellt samarbete med u-länder* av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s) som ansett att utskottet under 38 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motion 1979/80:1133 yrkande 18 och motion 1625 delyrkande 3 m) samt med ändring av budgetpropositionens förslag som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört rörande medelsram för fonden för industriellt samarbete.

Vid denna punkt hade avgivits två särskilda yttranden av Gertrud Sigurdsen, Sture Palm, Olle Göransson, Mats Hellström, Sture Ericson, Jan Bergqvist och Carl Lidbom (alla s). nämligen

1. *beträffande Västra Sahara* och
2. *beträffande Östra Timor.*

M o m . 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 3 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Gertrud Sigurdsen begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
de 20 punkt 4 mom. 1 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 3 av Gertrud Sigurdsen
m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Gertrud Sigurdsen begärde
rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröst-
ning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 162

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation
4 av Allan Hernelius m. fl., och förklarades den förra propositionen vara

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

Internationellt utvecklingssamar- bete m. m.

med övervägande ja besvarad. Sedan Allan Hernelius begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservation 4 av Allan Hernelius m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Allan Hernelius begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 241
Nej - 76
Avstår - 8

M o m . 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308
Nej - 17

M o m . 4

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308
Nej - 17

M o m . 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 5 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Mats Hellström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 5 av Gertrud Sigurdsen m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Mats Hellström begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 162

M o m . 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 6 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Mats Hellström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 7 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 6 av Gertrud Sigurdsen m. fl.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Mats Hellström begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163

Nej – 162

M o m . 8

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 9

Positioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 7 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Mats Hellström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
de 20 punkt 4 mom. 9 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 7 av Gertrud Sigurdsen
m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Mats Hellström begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 163

Nej – 162

M o m . 10

Positioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservation 8 av Gertrud Sigurdsen m. fl. samt 3:o) motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Gertrud Sigurdsen begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propo-
sitionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Bertil Måbrink begärt votering beträffande kontraposition-
nen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen
angående utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 10
antar reservation 8 av Gertrud Sigurdsen m. fl. röstar ja.
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit
motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 149
Nej - 17
Avstår - 159

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 10 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 8 av Gertrud Sigurdsen m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Gertrud Sigurdsen begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 162

M o m . 1 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 11 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308
Nej - 17

M o m . 1 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 231 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Oswald Söderqvist begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 12 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motion 231 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Oswald Söderqvist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 308

Nej – 17

M o m . 1 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 478 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Eva Hjelmström begärde votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 13 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motion 478 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Eva Hjelmström begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 308

Nej – 17

M o m . 1 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 479 av Lars Werner i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Oswald Söderqvist begärde votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 14 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motion 479 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Oswald Söderqvist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 308
Nej – 17

M o m . 15

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 15 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 307
Nej – 17

M o m . 16

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 9 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Gertrud Sigurdsen begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 16 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservation 9 av Gertrud Sigurdsen m. fl.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingsamar-
bete m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Gertrud Sigurdsen begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 162

M o m . 17

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 10 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Gertrud Sigurdsen begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 17 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 10 av Gertrud Sigurdsen m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Gertrud Sigurdsen begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 162

M o m . 18

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 11 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Gertrud Sigurdsen begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 18 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 11 av Gertrud Sigurdsen m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Gertrud Sigurdsen begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 162

M o m . 19

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 12 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Mats Hellström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
de 20 punkt 4 mom. 19 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 12 av Gertrud Sigurdsen
m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Mats Hellström begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning
gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 162

M o m . 20 och 21

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 22

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 181
av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra
propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Oswald Söderqvist
begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
de 20 punkt 4 mom. 22 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motion 181 av Lars Werner m. fl. i
motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Oswald Söderqvist begärde
rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröst-
ning gav följande resultat:

Ja - 305
Nej - 18
Avstår - 1

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Tisdagen den
29 april 1980

*Internationellt
utvecklingsamar-
bete m. m.*

M o m . 2 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 1133 av Gertrud Sigurdsen i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Oswald Söderqvist begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 23 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motion 1133 av Gertrud Sigurdsen i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Oswald Söderqvist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 304
Nej - 20

M o m . 2 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 414 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Eva Hjelmström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 24 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motion 414 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Eva Hjelmström begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308
Nej - 17

M o m . 2 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 13 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Mats Hellström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
de 20 punkt 4 mom. 25 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservation 13 av Gertrud Sigurdsen
m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Mats Hellström begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning
gav följande resultat:

Ja - 164
Nej - 161

M o m . 26

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 27

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion
1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra
propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink
begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
de 20 punkt 4 mom. 27 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motion 1625 av Lars Werner m. fl. i
motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

M o m . 28

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 29

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 231
av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra
propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Oswald Söderqvist
begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
de 20 punkt 4 mom. 29 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motion 231 av Lars Werner m. fl. i
motsvarande del.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Oswald Söderqvist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308

Nej - 17

M o m . 30

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 478 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

M o m . 31

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 31 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bertil Måbrink begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 308

Nej - 17

M o m . 32

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 33

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 33 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

M o m . 34

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 1625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bertil Måbrink begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
de 20 punkt 4 mom. 34 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motion 1625 av Lars Werner m. fl. i
motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

---

*Internationellt
utvecklingssamar-
bete m. m.*

M o m . 35

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 14 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Mats Hellström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkan-
de 20 punkt 4 mom. 35 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 14 av Gertrud Sigurdsen
m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Mats Hellström begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 162

M o m . 36

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 37

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 15 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara

med övervägande ja besvarad. Sedan Gertrud Sigurdsen begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 37 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 15 av Gertrud Sigurdsen m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Gertrud Sigurdsen begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163

Nej - 161

M o m . 38

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 16 av Gertrud Sigurdsen m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Gertrud Sigurdsen begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utrikesutskottets hemställan i betänkande 20 punkt 4 mom. 38 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 16 av Gertrud Sigurdsen m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Gertrud Sigurdsen begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163

Nej - 162

M o m . 39-41

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Punkterna 6-10

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 2 Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande

1979/80:48 med anledning av propositionen 1979/80:100 bilaga 5 såvitt avser anslag till datainspektionen jämte motioner

Finansutskottets betänkande

1979/80:24 med anledning av propositionen 1979/80:140 med förslag om allmän beredskapsbudget för budgetåret 1980/81

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

Kammaren biföll vad utskotten i dessa betänkanden hemställt.

§ 3 Föredrogs och lades till handlingarna

Finansutskottets betänkande

1979/80:28 med anledning av riksdagens revisorers verksamhetsberättelse för år 1979

---

*Skattelättnader
vid lönsparande
i aktier*

§ 4 Skattelättnader vid lönsparande i aktier

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1979/80:38 med anledning av propositionen 1979/80:85 om skattelättnader vid lönsparande i aktier jämte motioner.

Regeringen (budgetdepartementet) hade i proposition 1979/80:85 föreslagit att riksdagen skulle anta vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”För att ytterligare stimulera det värdesäkra lönsparandet i aktier föreslås i propositionen att sparskattereduktionen för sådant sparande höjs från 20 % till 30 %. De nya reglerna föreslås träda i kraft omedelbart och tillämpas första gången vid 1981 års inkomsttaxering. De omfattar i viss utsträckning även sparande före ikraftträdandet.”

I detta sammanhang hade behandlats de med anledning av propositionen väckta motionerna

1979/80:1911 av Kjell-Olof Feldt m. fl. (s), vari hemställdes att riksdagen beslutade

1. att avslå propositionen,
2. att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om arbetet inom delegationen (E 1978:01) med uppdrag att följa de nya formerna för lönsparande, och

1979/80:1912 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställdes att riksdagen beslutade att skattelättnader vid sparande i s. k. aktiesparfonder skulle slopas i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med avslag på motionerna 1979/80:1911 yrkandet 1 och 1979/80:1912 och med bifall till propositionen 1979/80:85 skulle anta det vid

---

*Skattelättnader
vid lönsparande
i aktier*

propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer.

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1979/80:1911 yrkandet 2.

Reservation hade avgivits av Erik Wörnberg, Rune Carlstein, Olle Westberg i Hofors, Hagar Normark, Bo Forslund, Anita Johansson och Bo Södersten (alla s) som ansett att utskottet bort hemställa

1. att riksdagen med bifall till motionen 1979/80:1911 yrkandet 1 och med anledning av motionen 1979/80:1912 skulle avslå propositionen 1979/80:85.

2. att riksdagen med bifall till motionen 1979/80:1911 yrkandet 2 som sin mening gav regeringen till känna vad som anförts i motionen om arbetet inom delegationen (E 1978:01) med uppdrag att följa de nya formerna för lönsparande.

BO SÖDERSTEN (s):

Herr talman! En av de borgerliga regeringarnas s. k. reformer har varit att införa skattestimulanser för sparande. Det är en gammal borgerlig tankegång som här har kommit till heders. Den har under många år drivits av högern. Jag säger medvetet högern, för kraven fanns med också på den gamla högerns tid och ingår numera i moderaternas tankegods. På den här punkten har moderaterna uppenbarligen också varit framgångsrika, eftersom de fått med sig centern och folkpartiet på sina krav.

Ytligt sett kan den tankegång som ligger bakom förslagen synas rimlig och attraktiv: en skatterabatt för sparande skall ge upphov till ett ökat sparande. Nu är det emellertid så att sparande och förmögenhetsplaceringar styrs av flera motiv. Sparandet är i första hand en funktion av en persons inkomster. Framtidsförväntningar spelar också en betydande roll. Däremot verkar det som om direktavkastningen, i varje fall när det gäller banksparande, inte tycks vara någon särskilt framträdande faktor för sparandets bestämningsgrunder.

Med säkerhet vet vi emellertid att sparstimulerande åtgärder har betydande effekter på inkomst- och förmögenhetsfördelning. Skatterabatter av det slag som det här är fråga om utnyttjas främst av de bättre situerade. Ett enkelt skäl härför är att låg- och medelinkomsttagare helt enkelt inte kan spara så mycket som 4 800 per person om året. Som bekant är det heller inte nödvändigt för den som redan har tillgångar att ägna sig åt nysparande. Det räcker helt enkelt att flytta över andra tillgångar till dessa nya konton för att man skall bli delaktig av de skatterabatter som det här är fråga om.

Mycket tyder också på att det i första hand är det som har hänt. De ungefär 2 miljarder kronor som satts in på dessa konton tycks i stor utsträckning utgöras av redan befintliga tillgångar som placerats i dessa nya, mer lönande sparformer. Riktigt säker kan man naturligtvis aldrig vara på detta. Vi har också från socialdemokratiskt håll föreslagit att man skyndsamt skall undersöka dessa förhållanden och utvärdera de nya sparformerna, men det tycks man inte vara intresserad av från borgerligt håll.

Det regeringen gör i det nu framlagda förslaget är emellertid att gå ännu längre än vad som var fallet i 1978 års förslag. Där var förmånerna för aktiesparande och banksparande av likartat slag. Förhoppningarna om att de nya skatterabatterna skulle leda till ett kraftigt uppsving för aktiesparandet har kommit på skam. Det är enbart ungefär 150 milj. kr., ett i detta sammanhang helt försumbart belopp, som placerats i de nya aktiefonderna.

Detta är i grunden inte särskilt förvånande. 1977 och 1978 körde den första trepartiregeringen svensk ekonomi totalt i botten. Under mer än två år låg våra totala inkomster stilla, trots en betydande expansion av de offentliga utgifterna – historiskt sett den största expansionen någonsin. Samtidigt sjönk industrins produktion och investeringar. Naturligtvis drabbade denna typ av politik hårt företagen i den konkurrensutsatta sektorn, samtidigt som den totalt raserade våra statsfinanser. Det är inte särskilt egendomligt att aktiekurserna låg stilla under sådana betingelser; i själva verket sjönk de med 16,2 % 1977 men steg med samma siffra året därpå.

Vill man att aktiesparande skall löna sig, då måste man se till att skapa utrymme för ekonomisk expansion och ge företagen tillgång till ett sunt ekonomiskt klimat av den typ som fanns i vårt land från slutet av 1940-talet till början och mitten av 1970-talet. Försöken att stimulera aktiesparande i en stagnerande ekonomi är dömda att misslyckas. De kommer att sakna all ekonomisk effektivitet. Den typ av sparstimulanser som den borgerliga regeringen nu satsar på har främst negativa fördelningseffekter. De innebär bara att man subventionerar de relativt välsituerade med statliga skattemedel.

Men regeringen, ledd av moderaterna, traskar på i ullstrumporna. Tankar på egendomsägandedemokrati är ju starka hos moderaterna. Drömmen om aktiespridning är stark. Den är det skynke som moderaterna i första hand vill drapera sina något torftiga tankar om ekonomisk demokrati i. Dess främsta praktiska syfte är att tjäna som legitimation för kapitalägande. Ideologin om spridning av aktieägande får utgöra den slöja bakom vilken de verkliga ekonomiska realiteterna kan döljas. Den får användas för att försöka skylla den mycket starka ägarkoncentration som råder i svenskt näringsliv. Den skall få oss att tro att Svenssons är lika inflytelserika som Wallenbergs, Axelsson-Johnssons, Bonniers och Walls. Det är därför som regeringen under moderaternas ledning med sådan frenesi satsar på skatterabatter för aktiesparande.

Egentligen är de extra skatterabatter som regeringen nu vill bevilja aktiespararna mycket stötande. Det finns verkliga problem i vår ekonomi, både med det totala sparandet och med kapitaltillförseln till industrin. Men att tro att de problemen skulle lösas med den typ av sparstimulanser som vi diskuterar här i kväll är helt fåfängt.

Det är sant att den konkurrensutsatta sektorn bör expandera. Det är livsviktigt för oss att öka industrins investeringar. Men även om ytterligare 150 eller 200 miljoner skulle flyttas över från andra konton till sparande i aktiefonder är detta fullständigt negligeabelt. Vad som behövs är åtgärder av

helt andra dimensioner. Vi behöver öka industrins investeringar med 7–8 miljarder från 13 miljarder i år till drygt 20 miljarder. Sedan måste den ökningen fortsättas, så att vi vid mitten av 1980-talet har en investeringsnivå inom industrin på 25 miljarder om året, en nivå som vid decenniets slut bör ligga på 30 miljarder om året. Samtidigt måste sysselsättningen i den konkurrensutsatta sektorn öka med 15 000–20 000 personer om året stadigt och kontinuerligt under hela 1980-talet. Det är nödvändigt om vi skall kunna få balans i vår ekonomi.

De borgerliga regeringarnas politik har inte skapat några förutsättningar för en sådan utveckling. Tyvärr tycks man heller inte från industrins och från arbetsgivarnas sida förstå vad som behövs för att en sådan expansion skall komma till stånd. Skall industri- och byggnadsverksamhet kunna expandera är det nödvändigt att de som skall bära upp den expansionen får sin belöning härför. Jag råkar tillhöra dem som tror att vi under överskådlig framtid måste arbeta inom marknadsekonomins regler och lagar. De säger entydigt att om en industriell expansion skall komma till stånd så måste man skapa incitament härför. Kort sagt: Lönerna inom industri- och byggnadsverksamhet måste tillåtas att öka.

Mot denna bakgrund är vad vi i dag ser på den svenska arbetsmarknaden djupt olyckligt. Där driver en militant arbetsgivarförening i samarbete med regeringen en hårdför linje som riktar sig mot även mycket berättigade lönekrav. Det visar att man på den kanten inte förstår mycket av de krav som svensk ekonomi står inför vid 1980-talets ingång.

I stället lägger de borgerliga nu lök på laxen genom att försöka trumfa igenom förslag av den typ som vi nu diskuterar, skatterabatter för ett aktiesparande som vi vet är en fullständigt ineffektiv väg för att lösa industrins finansieringsproblem. I dagens situation kan nya skatterabatter till de välsituerade bara ses som en ytterligare utmaning mot svenska löntagare.

Det är i själva verket ett djupt reaktionärt förslag som regeringen presterat.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen.

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Den sedan 1978 införda s. k. nya sparformen är en sparform för spekulatör. På annat sätt kan man inte tolka den, då innebörden är att man skall kunna spara och erhålla skattebefrielser för att via ett fondsystem kunna spekulera i aktier.

Hela den samlade borgerligheten slöt upp bakom filosofin att ett spridande av aktierna också skulle ge ett spridande av ägandet. Men verkligheten talar ett annat språk. Samtidigt som ett visst spridande av aktier möjligen kan ha uppnåtts har det skett en koncentration av makten till storfinansen. De småsparare som möjligen kunde luras att använda ett sådant här system kunde i vissa fall tro att det också skulle leda till större inflytande. De som från början hade den tron bör vid det här laget rimligen ha mist den.

När denna sparform föreslogs 1978 var avsikten med den – och det sägs även nu – att ge ett kapitaltillskott till den svenska industrin. Men det har under dessa år visat sig att aktiefondssparandet bara svarar för knappt 8 % av de 2 miljarder som utgör den totala behållningen i den nya sparformen. Det är alltså inte fråga om att satsa ett kapital till någon industri. Det är bara fråga om att skapa skattebefrielser för vissa privilegierade grupper i samhället. Denna reform ligger därför helt i linje med de andra s. k. skattereformer som den borgerliga regeringen har genomfört sedan den kom till makten. Hela tiden rör det sig om förslag som får fördelningspolitiskt negativa effekter.

I detta fall gäller det alltså rätten att göra avdrag för en del av det sparade kapitalet. Det är en princip som vi från vänsterpartiet kommunisterna anser oacceptabel. Den gynnar bara en relativt liten, smal grupp. Och de som får betala kalaset är den stora gruppen – lönearbetarna i detta samhälle. Ett skäl till att denna sparform är oacceptabel är att ett spekulerande i aktier – förutom den utdelning som det kan ge – skall ge skattemässiga fördelar.

Regeringen vill nu höja sparskattereduktionen från 20 till 30 %, vilket naturligtvis inte är godtagbart. Redan när denna sparform föreslogs gick vi från vänsterpartiet kommunisterna emot den, och vi håller fast vid den uppfattning som vi då hade. Vi gör det utifrån ståndpunkterna att sparformen leder till fördelningspolitiskt negativa effekter för det stora flertalet och att det är fel att man skall kunna spekulera i aktier och till råga på allt få vinster i beskattningen av det. Av dessa anledningar vill vi – i motsats till regeringen, som föreslår förbättringar i sparformen – att hela reformen om sparande i aktiefonder skall utmönstras.

Jag yrkar bifall till det särskilda yrkande som har delats ut till kammarens ledamöter och som har följande lydelse:

att riksdagen med anledning av motionerna 1979/80:1911 och 1979/80:1912 beslutar

a) avslå proposition 1979/80:85 och

b) hos regeringen anhålla om lagförslag av innebörd att skattelättnader vid sparande i s. k. aktiesparfonder slopas.

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! De två nya sparformer som riksdagen beslöt om för snart två år sedan och som introducerades hösten 1978 hade som alla vet till syfte att stimulera ett långsiktigt och regelbundet sparande.

Den ena sparformen, kallad skattesparkonto, är ett direkt banksparande, medan den andra är ett sparande i aktier och kallas skattefondkonto. Båda formerna är öppna endast för dem som har A-inkomster.

Efter ett och ett halvt års sparande kan man nu konstatera att resultatet blivit gott. Över en halv miljon konton har öppnats, och vid årsskiftet utgjorde det sammanlagda sparade beloppet mer än 2 miljarder kronor.

Emellertid har skattefondsparandet blivit betydligt lägre än beräknat – mot 460 000 skattesparkonton står blott 47 000 skattefondkonton. Orsakerna är naturligtvis att aktiesparandet bedöms som mer riskfyllt – något som också kursutvecklingen burit vittne om – samt att räntan på bankmedel kraftigt

Tisdagen den
29 april 1980

*Skattelättnader
vid lönsparande
i aktier*

höjts, vilket haft till följd att antalet aktiefondkonton t. o. m. har minskat med 1 600 under det sista halvåret 1979.

För att öka intresset för det betydelsefulla aktiesparandet är det enligt min uppfattning motiverat att, som regeringen nu gör, föreslå en höjning av skattereduktionen från 20 till 30 %.

Som vi just hörde av Bo Södersten har socialdemokraterna reserverat sig och yrkar avslag på propositionen. Redan för två år sedan motsatte sig socialdemokraterna reformens införande, och motivet var då att de nya sparformerna blott gynnade dem som redan sparade och att det hela således blott skulle utgöra en omflyttning av sparandet till gynnsammare villkor för de sparande. Så här står det i den socialdemokratiska reservationen från 1978: "Snarare kan det göras troligt att den helt övervägande effekten kommer att bli att man flyttar över redan existerande tillgodohavanden eller ett sparande som redan bedrivs men i andra former till denna nya form av premierat sparande."

Nu efter två års sparande finns det möjligheter att utvärdera om det fanns fog för den socialdemokratiska kritiken och farhågorna. Lönsparkommittén har låtit utföra en marknadsundersökning om lönsparandet. Det gendriver vad Bo Södersten nyss sade, nämligen att regeringen vägrat en utvärdering av förslaget. I denna undersökning räknas till lönsparandet förutom de två nya sparformerna även den tredje äldre sparformen, som numera kallas vinstsparkonto.

Undersökningen som utfördes i höstas gav vid handen att ungefär en tredjedel av dem som öppnat något av de aktuella kontona inte tidigare haft någon form av lönsparande. Av speciellt intresse är att av de 460 000 som öppnat skattsparkonto har drygt 60 % finansierat sina avsättningar enbart genom att öka det egna sparandet. Blott 13 % har löst finansieringen genom att uteslutande föra över medel från annat banksparande. Resterande 27 % har både fört över sparmedel och ökat sitt sparande.

Efter hand som dessa sparmedel på befintliga bankkonton sinar är det mer än troligt att både de 27 % och de 13 % minskar och nysparandet ökar, därför att sparmedlen är bundna i fem år och de som sparar inte vill gå miste om skattefavören genom att sluta spara. Slutsatsen blir att de socialdemokratiska farhågorna och även Bo Söderstens nyss framförda funderingar var mindre väl grundade.

Så till den socialdemokratiska reservationen till skatteutskottets betänkande.

Man kritiserar i reservationen det uppnådda resultatet, men jag tycker inte att 2 miljarder är så dåligt. Enligt reservationen beror den svaga utvecklingen av sparandet i aktiefonder på en bristande tro på regeringspolitiken. Bo Södersten ville mot den bakgrunden dra i gång en finansdebatt, men jag tycker inte att det finns anledning att göra det vid det här tillfället.

Den svaga utvecklingen av sparandet i aktiefonder beror förutom på krisen inom näringslivet på ogynnsamma skattevillkor för dem som sparar i aktier och även, vilket framgår av den utredning som lönsparkommittén låtit utföra, på att många känner sig bundna vid det traditionella sparandet och

har ett inbyggt motstånd mot att gå över till en mera okänd sparform.

Med tanke på riskerna i samband med aktiesparandet skulle jag vilja fråga Bo Södersten om inte han delar min uppfattning att detta sparande bör premieras i förhållande till kapitalsatsningar som inte medför samma risker. Jag begriper vidare inte att man i reservationen kan påstå att ett utvidgat aktiesparande strider mot strävan att demokratisera den ekonomiska makten. Ju fler som blir aktieägare, desto mer sprids ju makten.

Om vpk:s motion 1979/80:1912, som Tommy Franzén nyss talade för, med yrkandet att sparande i aktiesparfonder skall slopas är inte mycket mer att säga än vad jag redan framfört. Möjligen kan man notera att vpk tydligen accepterar den andra sparformen, alltså sparande på skattesparkonto, eftersom man inte krävt att också denna skall slopas.

Med det sagda, herr talman, yrkar jag bifall till skatteutskottets hemställan i betänkandet och avslag på motionerna 1911 och 1912.

BO SÖDERSTEN (s):

Herr talman! Knut Wachtmeister hade inte mycket att komma med när det gäller att försvara de här skatterabatterna ur realekonomisk synpunkt, och det är klart att detta är nästan omöjligt. Vi har redan tillämpat liberala skatterabatter och fått fram 150 miljoner, men vi har över huvud taget ingen uppfattning om hur mycket av nysparande som ligger däri. Jag tror därför att skatterabatterna helt enkelt inte går att försvara från realekonomiska synpunkter. Vi kommer inte att få någon som helst substantiell ökning av riskvilligt kapital genom åtgärder av den här typen. Allt vi åstadkommer den vägen är tyvärr bara lägre skatter för ett litet antal redan välsituerade, som kommer att dra fördel av skatterabatterna.

Om vi skall få fart på den svenska ekonomin, fordras helt andra åtgärder. Diskussionen om huruvida sparande i aktier skall premieras, om spridning av makt etc. är av ganska gammalt datum, och sanningen är ju att vi måste göra en avvägning av konsumtion och sparande för att få fram de stora beloppen, dvs. de 7–8 miljarder som jag talade om. Och då kommer, även om Knut Wachtmeister och andra kanske vill dölja det för sig, löntagarfonderna in i bilden. De är det enda verkliga alternativet, om vi skall kunna åstadkomma något viktigt och epokgörande.

Det stötande är att det råkar hampa sig så att förslaget läggs fram just när vi befinner oss i den krisartade situation som i dag råder. Om vi hade levat i en blomstrande, sund ekonomi med starka statsfinanser, då kunde man kanske ha ägnat sig åt sådana här extravaganser. Men nu lever vi i en sargad, sjuk ekonomi med stora underskott i statens budget. Att i det läget bevilja nya skatterabatter, som ur realekonomisk synvinkel är totalt resultatlösa och som bara underminerar statsfinanserna ytterligare till förmån för de bättre situerade, det är ur ekonomisk effektivitetssynpunkt uttryck för ren och skär dumhet. Med tanke på det läge vi har i dag på avtalsfronten och på arbetsmarknaden är det ur moralisk synpunkt något ännu värre. Det är en utmaning. Det är ett slag i ansiktet på småfolk och vanliga löntagare som fått se sina reallöner minska år från år och som nu tycks tvingas ut i en storkonflikt

därför att regering och arbetsgivare valt att spela hasard med vårt lands ekonomi.

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Till Knut Wachtmeister är det inte speciellt mycket att säga. Att han försvarar aktiesparandet och det s. k. spridandet av aktierna och därigenom också den privata maktkoncentrationen är ju förklarligt med tanke på hans bakgrund.

Vad jag närmast vill yttra mig om är det sista som Knut Wachtmeister sade i sitt inlägg, nämligen att vänsterpartiet kommunisterna lär ha accepterat den andra sparformen, skattesparkontot. Nej, Knut Wachtmeister, det har vi verkligen inte gjort. När de här reformerna föreslogs 1978 var vi också starka motståndare till dem bägge två.

Det är bara den skillnaden att den här gången kom regeringen med förslag om skattelättnader vid lönsparande i aktier, och det inrymmer såvitt jag förstår inte den andra formen, skattesparkontot. Därför kunde vi inte ta upp även den saken till avförande från möjligheterna att på olika sätt spara sig undan beskattningen.

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Först till Tommy Franzén: Jag är medveten om att man inte kunde motionera om skattesparkontot, men det förvånade mig att inte Tommy Franzén passade på att i sitt anförande även kritisera sparandet på bank.

Så till Bo Södersten, som försöker söndra och härska, försöker driva in en kil mellan moderaterna å ena sidan och mittenpartierna å den andra. Jag tror inte att det kommer att lyckas, och det är nog tur att Bo Södersten får ägna sig åt att försöka söndra i stället för åt att härska.

Bo Södersten säger att vi inte får någon ökning av sparandet med den 10-procentiga höjningen. Hur vet Bo Södersten det? De farhågor som han framförde nu och som socialdemokraterna framförde redan för två år sedan – att det här nya sparandet blott skulle bli ett överförande från dem som redan sparade – har ju inte blivit besannade. Det finns alltså ingenting som säger att Bo Södersten och socialdemokraterna får rätt denna gång.

Jag ställde en direkt fråga till Bo Södersten som jag inte fick svar på, nämligen om han delade min uppfattning att sparande i aktier bör premieras i jämförelse med sparande på annat sätt, som inte medför samma risker. Jag skulle vara intresserad av att få Bo Söderstens svar på den frågan.

BO SÖDERSTEN (s):

Herr talman! Man kan ju tycka att förslaget om skatterabatter till aktiesparande, som vi diskuterar här i kväll, är en relativt liten fråga, men ideologiskt sett är den verkligen intressant. Den visar att den regering som vi nu har inte enbart är ideologiskt mycket doktrinär utan också fortsätter att dela ut skatterabatter, trots att den borde inse att ur saklig, realekonomisk synpunkt är de helt ineffektiva. De 150 miljoner som man hittills har fått in är

en struntsumma – jag upprepar det – och ingen vet var de kommer ifrån.

Att centern och folkpartiet låter moderaterna bli sina talesmän i en fråga som den här visar, tycker jag, på betydande fonder av aningslöshet hos de partierna. Det är trots allt så, att vanliga löntagare har tre år av sjunkande reallöner bakom sig. De möts nu av mycket militanta arbetsgivare, som med stöd av regeringen kräver att avtalen skall prolongeras, trots att vi har en ganska kraftig inflation; vi vet att inflationen kommer att bli tämligen hög detta år. Inser man då inte inom centern och folkpartiet att det är utmanande mot vanliga löntagare att i det här läget bevilja nya skatterabatter till de bättre situerade?

Knut Wachtmeister frågar om min inställning till aktiesparande. Jag kan inte se att det finns några skäl för att särskilt premiera aktier, för det kommer inte att leda till någon verklig form av ekonomisk demokrati.

Till slut: Vi har från socialdemokratisk sida begärt att man skall göra en ordentlig undersökning av de nya sparstimulanserna. Det har man – Knut Wachtmeisters siffror till trots – inte gjort än. Den saken är vetenskapligt inte så lätt att undersöka. Men man är tydligen inte intresserad av det på borgerligt håll.

När jag hör Knut Wachtmeister kommer jag att tänka på Joseph de Maistre, den riktigt fine gamle franske reaktionären, som var verksam strax efter Napoleonkrigen. Han skrev: "Statsstyrelsen frodas bäst i ett hälsosamt dunkel." Det tycks mig som om det numera blivit den svenska borgerlighetens valspråk.

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka Bo Södersten för svaret på min fråga. Han svarade alltså att han inte tyckte att aktiesparandet skulle premieras. Då är det ganska intressant att konstatera att nationalekonomen Södersten har en annan uppfattning än partivännen Kjell-Olof Feldt. Av tidningen Aktiesparandet fick han samma fråga i december 1979. Då svarade Kjell-Olof Feldt så här: "Vi har alltid haft som tumregel att kapital som bär risker skall ha högre avkastning än kapital som inte bär risker." Där finns alltså två olika uppfattningar inom det socialdemokratiska partiet.

Sedan var Bo Södersten inne på frågan om löntagarfonder. I ett tidigare anförande nämnde han att inkomsttagare i allmänhet inte kan spara så mycket som man erbjuds i den sparform som vi nu haft i ett och ett halvt år. För ungefär två år sedan – strax innan vi fattade beslutet om denna sparform i riksdagen – drog socialdemokraterna i gång en stor kampanj om löntagarfonder. De regler som man då föreslog innebar bl. a. att anställda obligatoriskt skulle avsätta 3 % av sin månadslön till ett konto som man icke hade någon ränta på och som man inte hade någon möjlighet att påverka skötseln av. Det skulle innebära 150 kr. på en månadslön på 5 000 kr. och 210 kr. i månaden på en månadslön på 7 000 kr. Dessa belopp skulle alltså tvångssparas. Det skulle svenska folket ha råd med, men motsvarande sparande på räntebärande och skattefördelaktiga konton skulle man alltså

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Skattelättnader
vid lönsparande
i aktier*

inte ha råd med. Det är en diskrepans som jag tror att Bo Södersten får svårt att förklara.

BO SÖDERSTEN (s):

Herr talman! Kjell-Olof Feldt och jag har inga skilda uppfattningar. Vad vi säger är att det inte finns några skäl att med extra skatterabatter premiera ett ineffektivt aktiesparande.

Om löntagarna skall få något verkligt inflytande över svenskt näringsliv måste det ske på helt andra vägar. Då måste någon form av löntagarfondersarrangemang till. Exakt hur det skall utformas är en annan sak.

Under de gångna åren har vi inte haft några löntagarfonder. Men då har vi också haft sjunkande reallöner. Jag tror att det är bra mycket bättre att man stämmer av konsumtion och sparande, kanske genom att avsätta 2 à 3 % av det löneutrymme som finns till löntagarfonder. Samtidigt skall man se till att löntagarna får verkligt inflytande och att vi får en expanderande ekonomi. Det är mycket bättre för svenska löntagare än varje typ av konservativt arrangemang med sådana här sparstimulanser.

Till slut: Vi har inte gjort någon verkligt ordentlig undersökning av varifrån de här 2 miljarderna kommer som har samlats upp på dessa konton. Vi har på socialdemokratiskt håll begärt att få en sådan grundlig och vederhäftig undersökning utförd – ju förr dess bättre. Det motsätter man sig på borgerligt håll. Vad är det ni är rädda för? Om dessa saker nu skulle vara så bra som ni påstår, vore det då inte bra att vi finge det belagt, så att vi alla kunde tro på era siffror. Sanningen är troligen den att det är en mycket mindre grad av nysparande på dessa konton än man tror och att det framför allt är fråga om en fördelningseffekt och i mycket liten grad om ett nysparande. I varje fall tror jag att det gäller just aktiefonderna. Därför – jag upprepar det till slut – är det mycket stötande att man i dagens ekonomiska läge vill straffa löntagarna och återigen ge dem sänkta reallöner. Det är innebörden av regeringens paket. Det tillstår man t. o. m. i den nyss framlagda kompletteringspropositionen. Samtidigt vill man ge ännu större skatterabatter till höginkomstagarna, och det vänder vi oss med skärpa mot.

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten ytterligare, men jag vill ändå ge Bo Södersten en liten upplysning, eftersom han inte tror på den marknadsundersökning som lönspararkommittén låtit utföra. Jag rekommenderar honom att skaffa Ekonomisk Revy nr 3 1980, där det finns ett referat om den marknadsundersökningen. På det viset tror jag att även Bo Södersten kan få klart för sig hur de två miljarderna är placerade.

BO SÖDERSTEN (s):

Herr talman! Ja, det finns kanske inte någon större anledning att förlänga debatten. Det mesta är väl redan sagt. Men vi ser alltså hur klart och entydigt de olika ideologiska ståndpunkterna står emot varandra.

Det är ganska förvånansvärt att man från borgerligt håll är så ointresserad av att komma fram till en verklig uppgörelse. För man måste rimligtvis inse att skattefrågan är oerhört central och att de stora löntagargrupperna bland svenska folket börjar tröttna på alla de skatteförmåner som ni försöker ge de bättre situerade. Vi har t. ex. indexregleringen. Ni vill t. o. m. ge kompensation för oljeprishöjningarna. Vi har energiskatten, som riktas mot människorna i glesbygden. Vi har nu ytterligare skatterabatter, som är avsedda för de välsituerade. Samtidigt går ni ut och säger att löntagarna måste sänka sin standard. I själva verket är ni fullständigt ovilliga att på något realistiskt sätt bidra till att via skattemedel underlätta avtalsrörelsen. Från socialdemokratiskt håll kan vi inte finna annat än att den borgerliga politiken i detta avseende är både hycklande och stötande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen av Erik Wärnberg m. fl. samt 3:o) det av Tommy Franzén under överläggningen framställda yrkandet, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Bo Södersten begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapropositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Tommy Franzén begärt votering beträffande kontrapropositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraproposition i huvudvoteringen angående skatteutskottets hemställan i betänkande 38 anta reservationen av Erik Wärnberg m. fl. röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit det av Tommy Franzén under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tommy Franzén begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 151
Nej – 17
Avstår – 155

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkande 38 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av Erik Wärnberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bo Södersten begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162

Nej - 161

§ 5 Skattelättnad för gåvor till utvecklingsbistånd m. m.

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1979/80:45 med anledning av motion om skattelättnad för gåvor till utvecklingsbistånd m. m.

I detta betänkande behandlades motion 1979/80:1582 av Linnea Hörlén m. fl., vari hemställts att riksdagen skulle anta vid proposition 1979/80:160 fogade författningsförslag om skattelättnader för vissa gåvor.

Förslagen innebar att reduktion av inkomstskatten medgavs med 50 % av det belopp som lämnats i gåva till vissa organisationer, dock högst med 1 000 kr. Gåvorna skulle i allmänhet uppgå till minst 200 kr, för att kunna medföra skattereduktion. De organisationer som omfattades av förslaget var svenska stiftelser och föreningar som huvudsakligen utövade internationell biståndsverksamhet, verkade för internationellt samförstånd eller internationellt verkade för respekt för mänskliga rättigheter.

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motion 1979/80:1582.

Reservation hade avgivits av Rune Ångström och Wilhelm Gustafsson (båda fp) som ansett att utskottet bort hemställa

1. att riksdagen med bifall till motionen 1979/80:1582 skulle anta av reservanterna framlagt förslag till lag om skattelättnad för vissa gåvor,

2. att övriga i motionen upptagna lagförslag inte föranledde någon riksdagens åtgärd.

WILHELM GUSTAFSSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få hörja med att yrka bifall till den reservation som folkpartiets ledamöter i skatteutskottet har fogat till skatteutskottets betänkande 1979/80:45.

Skatteavdrag för bidrag till vissa ideella och humanitära ändamål är ett gammalt folkpartikrav. Under många år har folkpartister i enskilda motioner, gruppmotioner och partimotioner försökt vinna riksdagens förståelse för en skattelagstiftning som medger avdrag upp till ett visst belopp för bidrag till verksamhet med ideell och humanitär inriktning.

Vid regeringsbildningen 1976 vann folkpartiet gehör från de andra regeringspartierna för en utredning av denna fråga. Utredningen lade fram ett förslag om en i förhållande till de ursprungliga intentionerna begränsad

avdragsrätt. När folkpartiregeringen våren 1979 förde fram förslaget i sin skatteproposition hade det ytterligare begränsats till att omfatta bidrag till organisationer som i huvudsak bedriver internationell hjälp- och biståndsverksamhet, men inte bara socialdemokraterna och kommunisterna utan även moderater och centerpartister gick emot förslaget trots den positiva inställningen i 1976 års regeringsförklaring.

Detta förslag har nu på nytt underställtts riksdagen genom motion 1979/80:1582 från ett antal folkpartister med Linnea Hörlén som första namn. I skatteutskottet har moderater, centerpartister och socialdemokrater enats om att avstyrka förslaget även denna gång.

Motivet för det trettio år gamla folkpartikravet är naturligtvis att genom skatteavdraget kunna stimulera till ökad bidragsgivning till ändamål som det finns anledning för samhället att uppmuntra – i det här fallet internationell biståndsverksamhet och verksamhet till förmån för internationellt samförstånd och respekt för mänskliga rättigheter. Majoriteten bejaktar detta förhållande men anför såsom skäl för avslag dels att samhället redan nu lämnar betydande bidrag för dessa ändamål, dels att gränsdragningen mellan organisationer vilkas verksamhet skulle vara kvalificerande för skatteavdrag och sådana som inte skulle anses berättigade kan bli besvärande. Dessutom, säger man, har ingenting nytt tillkommit sedan frågan senast behandlades i riksdagen.

Visserligen bedriver Sverige genom SIDA och olika FN-organ ett mycket omfattande biståndsarbete som tar mer än 1 % av bruttonationalprodukten i anspråk, men jag tror att de allra flesta är överens om att det för olika ändamål och vid skilda tillfällen är utomordentligt värdefullt med de ideella organisationernas kompletterande insatser. Det gäller i särskild hög grad humanitära insatser i områden och situationer, som av olika anledningar inte nås av den etablerade u-hjälpen. Och hjälpen från dessa organisationer kan bli väsentligt större, om bidragsgivningen till dem stimuleras med viss gåvoskattereduktion.

Bland de organisationer och ändamål som enligt motionärernas förslag bör komma i fråga finns t. ex. Röda korsets, Rädda barnens, missionens och vissa fackliga organisationers bistånds- och hjälpverksamhet, och de är inte svåra att särskilja. De bedriver också verksamhet av ett slag som värderas positivt av de flesta svenskar och har i allmänhet mycket begränsade omkostnader tack vare de ideella insatserna. Mission, utvecklingshjälp och katastrofbistånd utgör ett, som många menar, nödvändigt och med rätta uppskattat komplement till de statliga biståndsinsatserna.

Utskottsmajoriteten menar att även det begränsade förslag som motionärerna för fram skapar gränsdragningsproblem. Vi reserverar oss inte att så blir fallet. Det är klart att man kan föra ett resonemang om att det finns många andra ändamål, som staten med lika stor rätt borde uppmuntra genom att ge skatteavdrag för bidrag. Men det förhållandet att man inte nu tar med en större krets bör enligt vår mening inte hindra att man börjar med detta relativt begränsade och väl avgränsade avsnitt. Det är lätt att särskilja. Värdet av insatser på detta område är praktiskt taget oomstritt, och

---

*Skattelättnad för
gåvor till utvecklingsbistånd m. m.*

*Skattelättnad för
gåvor till utveck-
lingsbistånd m. m.*

erfarenheter från detta fält kan visa hur man senare kan vidga kretsen till liknande insatser på andra områden. Det av majoriteten anförda skälet att ingenting nytt har tillkommit sedan frågan sist behandlades i riksdagen vill jag inte bestrida.

Under de bortåt 30 år som folkpartiet motionsvis fört fram den här frågan har de flesta skäl både för och emot förslaget tagits fram. Vi har också varit beredda att modifiera det ursprungliga förslaget både när det gäller omfattning och när det gäller utformning.

Hur man till syvende og sist värderar skäl och motskäl beror nog mer på den ideologiska inställning man bekänner sig till. Vill man att allt stöd till ideella organisationer skall slussas till dem via direkta statliga bidrag är det naturligt att säga nej till förslaget. Vill man däremot stimulera enskild offervilja och enskilda initiativ för att komplettera samhällets direkta insatser, ja, då är man positiv till det framlagda förslaget.

För oss i folkpartiet är ställningstagandet självklart: den enskilde individens engagemang är oundgängligt i all hjälpverksamhet, och samhälleliga insatser ger aldrig så god avkastning som när de kopplas med enskilda människors idéburna insatser.

Det förslag som vi reserverar står för kostar en del i form av uteblivna skatteintäkter. I folkpartiets proposition 160 våren 1979 räknade man med ett inkomstbortfall om 20 milj. kr. på ett år. Det menar vi bör få plats i kommande budgetar. Om förslaget bifalles blir första året med avdragsrätt 1981, vilket innebär att belastningen kommer till synes först vid 1982 års taxering och påverkar budgetutfallet först 1982/83. Även om man inte har möjlighet att redan i dag fundera över hur budgeten för 1982/83 skall utformas, har vi velat peka på möjligheten av att använda viss del av en höjd tobaksbeskattning som ett finansieringsalternativ. När förslaget för aktuellt budgetår föreligger kan måhända besparingar på andra områden utgöra ett bättre alternativ. Vi är under alla förhållanden beredda att finansiera skattebortfallet.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde Margareta Andrén, Hadar Cars, Kersti Swartz, Marianne Wahlberg, Börje Stensson, Esse Petersson, Linnea Hörlén, Eric Rejdell, Margot Håkansson, Åke Persson, Olle Grahn och Bertil Dahlén (alla fp).

ERIK WÄRNBERG (s):

Herr talman! Skatteutskottet håller gärna med om att ideella föreningar utför ett synnerligen värdefullt arbete för samhället. Det har också tagit sig uttryck i att skatteutskottet har befriat ideella föreningar från skatt på deras egen inkomst. Utskottet har alltså sagt att samhället inte skall ta ut någon skatt av dessa föreningar i deras arbete, även om de någon gång skulle utföra arbete som ligger vid sidan av det ideella. Vi går också med på att biståndsverksamhet är värdefull och att sådana insatser är värda samhällets

stöd. De får också samhällets stöd – det har vi blivit på det klara med, om vi har hört dagens debatt och varit med om det beslut som fattades här strax innan detta ärende började behandlas.

Men varför vill då skatteutskottet inte vara med om de förslag till skattelättnader för givare som förs fram av folkpartiet? Ja, vi har åberopat två skäl, och de skälen tycker vi är väldigt goda.

Det ena skälet är gränsdragningsproblematiken, som kan vara dubbel. Det gäller att ta ställning till frågorna: Vilka organisationer är det som sysslar med det som nämnts i de här frågorna? Varför skall annan ideell verksamhet anses vara sämre än just biståndet till u-länderna?

Det är svårt att avgöra de här två sakerna som rör gränsdragningsproblematiken. Men den senare frågan är minst lika viktig som den första. Vi hävdar nämligen att gåvor av skattemedel är någonting som skall avgöras av riksdagen, inte av den enskilde givaren. Det som föreslås är ändå att samhället skall bidra med hälften av inkomstskatten på det som han ger. Vi tycker att samhället om det skall bidra med skattemedel också bör bestämma vad de skall användas till, och då kan också många andra ändamål komma i fråga.

Vi tycker alltså att det är ett olämpligt system att den enskilda människan skall få avdragsrätt för gåvor. Det kan inte vara någon särskilt glad givare som kräver skattelättnader för att lämna sitt bidrag. I dag skänks det oerhört mycket pengar till de aktuella ändamålen, och det måste man uppskatta. Det är fråga om givarnas egna obeskattade pengar. Men då tycker jag att det inte kan ligga någon särskild uppmuntran i att det, samtidigt som man ger av egna pengar, också lämnas bidrag av samhällets pengar.

Det är de principiella invändningar vi har emot detta förslag.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

WILHELM GUSTAFSSON (fp):

Herr talman! Erik Wärnberg säger att det är bättre att samhällets stöd till en viss verksamhet lämnas via direkta bidrag i stället för via skatteavdrag. Det kan naturligtvis i en hel del fall vara riktigt. Men vad motionärerna och folkpartiet hävdar är att kompletterande stöd från ideellt och humanitärt verkande organisationer i många fall är ett helt nödvändigt inslag i vårt biståndsarbete, och vi menar att detta stöd skulle kunna byggas ut ytterligare, om en gåvoskattereduktion infördes. Vi vet att det finns många hjälpbehov som aldrig nås av det etablerade u-landsbiståndet och att enskilda organisationers initiativ och offervilja där kan göra underverk.

Det är just denna frivilliginsats vi vill stimulera, och vi tror inte att dessa givare hör till den kategori av människor som kanske säger sig: När nu staten ger en del, räcker det att jag ger så här mycket.

Tvärtom tror och vet vi att de människor som ger pengar i dessa sammanhang är människor som stimuleras att säga: Det är bra om jag ger ännu mer, så får de också ett ytterligare tillskott från staten. Det är de människornas offervilja vi vill ta vara på.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Skattelättnad för
gåvor till utveck-
lingsbistånd m. m.*

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Skattelättnad för
gåvor till utveck-
lingsbistånd m. m.*

ERIK WÄRNBERG (s):

Herr talman! Jag tror att det många gånger kan vara så som Wilhelm Gustafsson säger, att enskilda människor kan komplettera de samhälleliga hjälpinsatserna, i u-länderna och på andra håll, inkl. i Sverige. Det gör de också, och det tycker jag att vi skall uppskatta. Jag tycker dock att det är orimligt att den enskilde för att ge sitt bidrag skall kräva att samhället ger en motsvarande del. Under sådana förhållandena har man gått ifrån den givandets princip som också jag tycker är den riktiga. Om det gäller att använda samhällets pengar, skall samhället också besluta om till vilka ändamål de skall gå.

WILHELM GUSTAFSSON (fp):

Herr talman! Jag tror inte att den givande resonerar på det sätt som Erik Wärnberg tycks föreställa sig. Jag tror att han i stället, som jag sade tidigare, känner en sådan tacksamhet för att hans insats utökas att han bara på den grunden är beredd att vara med om ytterligare insatser.

Vidare vet Erik Wärnberg mycket väl att vi i folkpartiet gärna skulle se att man kunde sträcka sig längre än till den snävt avgränsade krets av ändamål som avser u-landsbistånd och motsvarande. Men även om vi i och för sig skulle vilja bredda denna krets, tycker vi att man nu kan börja med den, för att få tillfälle att pröva de erfarenheter som detta kan ge.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av Rune Ångström och Wilhelm Gustafsson, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Wilhelm Gustafsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkande 45 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av Rune Ångström och Wilhelm Gustafsson.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Wilhelm Gustafsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 282
Nej - 34
Avstår - 4

§ 6 Föredrogs

Skatteutskottets betänkanden

1979/80:46 med anledning av propositionen 1979/80:86 om taxering av industribyggnader jämte motioner

1979/80:49 med anledning av propositionen 1979/80:141 om ändring i stämpelskattelagen (1964:308)

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

Kriminalvårdsanstalterna

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 7 Föredrogs justitieutskottets betänkande 1979/80:34 med anledning av propositionen 1979/80:100 såvitt gäller anslag till kriminalvården jämte motioner.

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkt 3

Kriminalvårdsanstalterna

Regeringen hade i propositionen 1979/80:100 bil. 5 (justitiedepartementet) under punkten E 2 (s. 85–90) föreslagit riksdagen att dels godkänna den i propositionen beräknade resultaträkningen för förvaltning av fastigheter, dels till Kriminalvårdsanstalterna för budgetåret 1980/81 anvisa ett förslagsanslag av 863 280 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1979/80:412 av Marie-Ann Johansson m.fl. (vpk), vari föreslagits att riksdagen hos regeringen begärde förslag om försöksverksamhet med medborgarvittnen och med fast stationerad personal från de sociala myndigheterna vid de allmänna häktena.

1979/80:474 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen skulle uttala sig för och hos regeringen anhålla om åtgärder och förslag i syfte att åstadkomma en radikal förändring av situationen på landets kriminalvårdsanstalter i enlighet med vad som anförts i motionen, innebärande att i första hand följande punkter skulle förverkligas med det snaraste:

1. ett erkännande av Förenade Fångars Centralorganisation (FFCO) som förhandlingspart i kriminalpolitiska frågor,

2. isoleringsstraffets avskaffande och avskaffande av isolering som behandlingsmetod inom kriminalvården,

3. att inrättandet av drogfria avdelningar på fängelserna underlättades,

4. förbättrade permissionsmöjligheter och medveten användning av permissioner i rehabiliteringssyfte.

5. senare inläsning på kvällarna,

6. genomförande av systemet med marknadsmässiga löner,

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Kriminalvårdsan-
stalterna*

7. kraftigt förbättrade studiemöjligheter, vad gällde både teoretiska och yrkesinriktade studier,

8. bättre och tätare kontakter med organisationer och människor utanför fängelserna,

9. ett snabbare förverkligande av lokalanstaltssystemet,

10. att de utländska fångarnas permissionsbestämmelser och fritidsaktiviteter gavs ett reellt innehåll,

1979/80:1114 av Birgitta Johansson m. fl. (s),

1979/80:1118 av Inger Lindquist m. fl. (m) såvitt nu var i fråga (yrkande 4),

1979/80:1119 av Lisa Mattson och Arne Nygren (båda s),

1979/80:1121 av Ivan Svanström m. fl. (c) såvitt nu var i fråga (yrkande 2) samt

1979/80:1606 av Gabriel Romanus och Jörgen Ullenhag (båda fp).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen godkände den av departementschefen beräknade resultaträkningen för förvaltning av fastigheter,

2. att riksdagen beträffande medelsberäkningen med bifall till regeringens förslag till Kriminalvårdsanstalterna för budgetåret 1980/81 anvisade ett förslagsanslag av 863 280 000 kr.,

3. att riksdagen beträffande avskaffande av isolering inom kriminalvården skulle avslå motionen 1979/80:474 i denna del (delvis),

4. att riksdagen beträffande mindre anstaltsavdelningar skulle avslå motionen 1979/80:1114 och motionen 1979/80:1119 i denna del (delvis),

5. att riksdagen beträffande marknadsmässiga löner skulle avslå motionen 1979/80:474 i denna del (delvis),

6. att riksdagen beträffande fritidsverksamhet och kontakter med yttervärlden skulle avslå motionen 1979/80:474 i denna del (delvis) och motionen 1979/80:1119 i denna del (delvis),

7. att riksdagen beträffande kvällsinläsning skulle avslå motionen 1979/80:474 i denna del (delvis),

8. att riksdagen beträffande Förenade Fångars Centralorganisation skulle avslå motionen 1979/80:474 i denna del (delvis),

9. att riksdagen beträffande förbättrade permissionsmöjligheter m. m. skulle avslå motionen 1979/80:474 i denna del (delvis),

10. att riksdagen beträffande studiemöjligheter inom kriminalvården skulle avslå motionen 1979/80:474 i denna del (delvis),

11. att riksdagen beträffande utvärdering av Österåkerprojektet skulle avslå motionen 1979/80:1118 i denna del (yrkande 4).

12. att riksdagen beträffande narkotikafria enheter skulle avslå motionen

1979/80:474 i denna del (delvis) och motionen 1979/80:1121 i denna del (yrkandet 2).

13. att riksdagen beträffande rutinmässiga urinprov skulle avslå motionen 1979/80:1606,

14. att riksdagen beträffande personal vid allmänna häkten skulle avslå motionen 1979/80:412 i denna del (delvis),

15. att riksdagen beträffande medborgarvittnen vid allmänna häkten skulle avslå motionen 1979/80:412 i denna del (delvis).

MARIE-ANN JOHANSSON (vpk):

Herr talman! I justitieutskottets betänkande nr 34 behandlas två vpk-motioner.

Motion 474 handlar om förhållandena på fängelserna och ger i tio punkter olika förslag till åtgärder som redan nu måste vidtas för att förbättra förhållandena på fängelserna och i handling leva upp till de stolta parollerna om "återanpassning" och "rehabilitering" – det säger sig ju alla partier vilja åstadkomma när det gäller den svenska fångvården.

Samtliga motionens förslag har avstyrkts av utskottet, och man anger för de olika punkterna olika skäl för sitt avstyrkande. Man hänvisar till pågående utredningar och undersökningar och till det rådande budgetläget, och i vissa fall gör man inga kommentarer alls.

Låt mig börja med att generellt konstatera att trots att den borgerliga regeringen försatt oss i ett dåligt budgetläge är det då inte särskilt konstruktivt eller framsynt att hänvisa till detta budgetläge när det gäller just kriminalpolitiken. På det här området, liksom i och för sig på de flesta andra, är det dålig politik att ha ett alltför kortsiktigt perspektiv. Det är ju så att det som läggs ned i pengar nu för att förbättra kriminalvården, det har man igen på sikt genom minskad kriminalitet och kanske framför allt genom färre återfallsförbrytare. Den insikten tycker jag att man saknar i utskottets betänkande.

De motionskrav man avstyrker med hänvisning till budgetläget är dels önskemål om bättre och tätare kontakter med organisationer och människor utanför anstalterna, där utskottet i sak delar motionärernas uppfattning, dels krav på senare inlåsning på kvällarna, där utskottet anser att de negativa effekterna av den nuvarande ordningen är högst begränsade. Men utskottet skriver självt några rader tidigare att isoleringsutredningen ansåg att den nuvarande tidpunkten för kvällsinlåsningen, kl. 20.00, utgjorde hinder för många tänkbara fritidsaktiviteter. Det är klart att man som ledamot av justitieutskottet och som riksdagsledamot kan tycka att den här ordningen har högst begränsade negativa effekter. Frågan är om den uppfattningen delas av de intagna på våra fångvårdsanstalter.

Vpk menar att de här två kraven är högst berättigade och bör bifallas av riksdagen.

Herr talman! Jag vill också kommentera några av de andra kraven som har rests i motionen.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

Kriminalvårdsanstalterna

Vpk återkommer i denna motion med kravet om att avskaffa isoleringsstraffet. Det finns många goda skäl för att bifalla det kravet.

För det första är det ju ett utdömande av straff i straffet, som dessutom kan göras av en enda tjänsteman i kriminalvårdsstyrelsen. Detta går helt vid sidan av domstolarna, som ju är de som skall utdöma straff i det här landet.

Isolering är för det andra psykiskt skadligt för människor, även isolering kortare tid. Detta är belagt i flera utredningar.

Utskottet anser att det f. n. saknas förutsättningar för att helt avvara isoleringsåtgärder. Vi kan inte dela den uppfattningen utan anser att förslag om isoleringsstraffets avskaffande snarast bör läggas fram för riksdagen.

Vi menar att de konflikter som kan uppstå mellan fångar måste lösas på annat sätt. Det får man f. ö. göra på andra områden i vårt samhälle, där konflikter uppstår. Det är när människor på ett eller annat sätt står i ett tvångsförhållande till staten som man gör det bekvämt för sig och tillgriper den förnedrande åtgärden att isolera och låsa in folk.

En åtgärd, menar vi, vore att erkänna fångarnas fackliga centralorganisation – FFCO. Man måste ta till vara de konstruktiva förslag FFCO har. Denna organisation måste också ges möjligheter att föra de intagnas talan gentemot t. ex. kriminalvårdsstyrelsen, och den måste ges möjligheter till representation i alla de utredningar som finns på det här området.

Utskottet refererar för sin del vad isoleringsutredningen sagt om medinflytande för intagna men kommer inte med några egna synpunkter i positiv riktning utan står kvar vid sina tidigare ställningstaganden. Ingenting skall alltså förändras, vilket vi i vpk inte kan acceptera. Vi anser att de krav som ställs i motionen är berättigade.

I motionen tar vi också upp frågan om marknadsanpassad ersättning för det arbete fångarna utför. Det är ett rättvisekrav – det skall vara lika lön för lika jobb, oavsett om arbetet utförs innanför eller utanför fängelsemurarna. De försök som pågått bl. a. på Skogomeanstalten i Göteborg har dessutom varit mycket positiva. Det har varit positivt för de intagna att få göra en budget, att få ta ett ekonomiskt ansvar, att kunna klara upp sin ekonomi och dessutom ha pengar sparade för att klara den första, viktiga tiden efter fängelsestraffet. Det borde, tycker vi, vara tid nu att samla sig och fatta ett beslut i denna fråga.

Herr talman! Jag skall, för att spara tid, inte ytterligare kommentera den här motionen. Låt mig bara konstatera att utskottet utförligt har behandlat de flesta kraven i motion 474, vilket i sig är positivt. Det är därför förvånande att utskottet enbart har nämnt kravet på att de utländska fångarnas permissionsbestämmelser och fritidsaktiviteter ges ett reellt innehåll och sedan inte har kommenterat det i texten. Jag undrar om vi kan utgå ifrån att de här frågorna tas upp i den undersökning som nämns i betänkandet.

Det är också förvånande att utskottet inte alls kommenterat kravet på ett snabbare förverkligande av lokalanstaltssystemet. I motionen föreslår vi alltså att man går snabbare fram än vad som föreslagits av regeringen.

Herr talman! Låt mig slutligen kort beröra motion 412, som handlar om förhållandena vid våra allmänna häkten.

Just vid häktning är människor som mest utlämnade åt maktapparaten. Man känner för det mesta inte till vilka rättigheter man har – de rättigheter som utskottet redogjort för i betänkandet och som också nämnts i motionen. Om det uppstår ett antagonistiskt förhållande mellan personalen och den intagne, så försvinner ju de här rättigheterna ofta i hanteringen. I praktiken fungerar det alltså inte alltid så bra som i teorin. Därför menar vi i motionen att det kunde vara bra att pröva möjligheten med fast stationerad personal vid våra häkten som inte sorterar under polismyndigheten utan under den sociala myndigheten. Det skulle, menar vi, stärka den intagnes möjligheter att få den hjälp han eller hon är berättigad till under häktningstiden.

Jag noterar att utskottet ser positivt på ett ökat engagemang från de lokala sociala organens sida enligt våra krav. Det är bara beklagligt att man då inte tillstyrker våra relativt blygsamma krav på en försöksverksamhet enligt denna linje. Motionens andra delkrav på försöksverksamhet med medborgarvittnen vid de allmänna häktena har enligt utskottet redan aktualiserats i och med att det skall prövas på allmänna häktet i Stockholm. Det är positivt, anser jag, men hindrar inte att vi bifaller motionen. Låt mig också bara hoppas att denna försöksverksamhet snart får till följd att medborgarvittnen införs även vid andra häkten, där samma problem finns.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till motionerna 412 och 474 på samtliga punkter.

BERTIL LIDGARD (m):

Herr talman! Jag ber inledningsvis att få yrka bifall till utskottets hemställan såvitt gäller anslagen till kriminalvården och därmed också hemställa om avslag på de yrkanden som Marie-Ann Johansson just nu har framställt.

Om utskottets hemställan bifalles, kommer kostnaderna för kriminalvården att stiga med 157 miljoner till 863 miljoner. En del av de pengarna är inte alldeles nya utan kommer från ett annat anslag, men det är i alla fall en kraftig ökning av anslagen till kriminalvården. Om kommunistmotionerna bifölles skulle anslaget överslagsvis behöva ökas med ytterligare någonting mellan 75 och 100 miljoner, och till det kommer en del utgifter som över huvud taget inte på förhand kan uppskattas. Att detta i nuvarande läge inte låter sig göra är alldeles för uppenbart för att jag skall behöva gå in på en detaljgranskning av de olika punkter som Marie-Ann Johansson har berört.

Nu skall i sanningens och ärlighetens namn sägas att flertalet av de frågor som kommunisterna tagit upp i sin motion hör till de frågor som vi är allmänt överens om här i riksdagen. Det framgick också av det förra anförandet, att det råder egentligen inte så förfärligt stora motsättningar i sak mellan oss i huvudfrågorna. Jag kan som ett litet exempel, när det gäller en av de frågor Marie-Ann Johansson tog upp – senareläggningen av inlåsningsen på anstalterna – crinra om att utskottet för några år sedan var i hög grad enigt om att där behövde göras en justering och att det är en sak som vilar i avvaktan på att man kan finansiera det hela. Saken är inte alldeles obetydlig i kostnadshänscende.

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Kriminalvårdsan-
stalterna*

Jag skulle kanske t. o. m. kunna bidra med ett nytt argument för att man allvarligt skall fundera på senareläggning av inläsningen. Jag tycker att den sommartid som vi har fått nu, med en timmes förskjutning, också är någonting som talar för att den här saken bör prövas på ett positivt sätt även i en besvärlig ekonomisk situation.

På en punkt är vi inte överens, och där tror jag inte att vi kan övertyga varandra. Det är en fråga som varit föremål för mycken diskussion här i kammaren – det gäller att den organisation som kallas Förenade Fångars Centralorganisation skall ges status av någon sorts fackförening för de intagna. Vi har i betänkandet denna gång liksom tidigare utförligt redovisat varför vi anser att detta inte är lämpligt och framhållit att det kanske rent av skulle kunna leda till litet omöjliga situationer inom fängsvården.

Sedan vill jag uttrycka viss förvåning över att man på kommunisthåll, trots att lagstiftningen genomfördes 1974, ännu inte har upptäckt att isoleringen som disciplinbestraffningsmedel är avskaffad. Detta har återkommit i motioner från kommunisterna ett par år, och vi har lika snällt i utskottet skrivit att denna isolering är avskaffad på anstalterna.

Nu skall jag inte upphålla mig så mycket vid det, men jag skulle för kommunisternas talesman vilja påpeka att vi i utskottsbetänkandet säger att vi härvidlag delar den uppfattning som departementschefen har, att förutsättningar *f. n.* saknas att helt avvara isoleringsåtgärder inom kriminalvården. Jag tycker att ni också rätt starkt skall fästa er vid att vi skriver *f. n.*, för detta är ju en sak som är på gång, och man funderar på vilka lösningar man skall kunna åstadkomma.

Med andra ord: Trots att det formellt har varit nödvändigt för oss att avstyrka motionerna, så innehåller de ju mycket av låt mig säga kriminalvårdspolitiskt allmängods som vi allesammans är överens om och där jag hoppas att vi skall finna en lösning även tillsammans med kommunisterna, när pengar efter hand ges för en lösning av dessa problem.

MARIE-ANN JOHANSSON (vpk):

Herr talman! Mycket kort om detta med pengar: Vi är tydligen ganska överens om det mesta – det kunde jag också konstatera när jag läste betänkandet. Då är det beklagligt att utskottet inte inser att det ändå gäller pengar som man så småningom får igen genom lägre återfallsfrekvens och annat och att det alltså är riktigt att investera mer pengar här än vad utskottet vill göra.

Sedan detta om isolering: Jag kan tydligen utgå från att man så småningom kommer att lägga fram förslag om ett avskaffande, om man bara hittar ett sätt att göra det på. Det tycker jag i så fall är positivt.

BERTIL LIDGARD (m):

Herr talman! Beträffande argumentet om investeringar som lönar sig: Det är alldeles rätt som sägs, att om man investerar i kriminalvården så får man ut ett resultat av ungefär det slag som antyds. Det är bara det att detta kan sägas om det mesta av offentlig verksamhet. Vi kan säga det på skolområdet och på

alla möjliga områden – att bara vi satsar pengar så får vi bättre resultat. Men f. n. är situationen den att vi inte har de pengarna, utan vi är hänvisade till en mycket hård prioritering. Det är de förhållandena vi arbetar under.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

MARIE-ANN JOHANSSON (vpk):

Herr talman! Med risk för att bli tjatig kan jag påminna om det beslut som har fattats om att flytta från det här riksdagshuset, något som kostar ganska mycket pengar och som vi tycker är ganska onödigt. Där kunde vi få pengar som kunde användas till betydligt mer nödvändiga saker, exempelvis förbättringar inom kriminalvården.

Kriminalvårdsanstalterna

Överläggningen var härmed avslutad.

M o m . 1 o c h 2

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 3 , 5–10 o c h 12

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motion 474 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Marie-Ann Johansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitieutskottets hemställan i betänkan-
de 34 punkt 3 mom. 3, 5–10 och 12 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri
som föranleddes av bifall till motion 474 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Marie-Ann Johansson begärde
rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröst-
ning gav följande resultat:

Ja – 302
Nej – 16

M o m . 4 , 11 o c h 13

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m . 14 o c h 15

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 412
av Marie-Ann Johansson m. fl., och förklarades den förra propositionen
vara med övervägande ja besvarad. Sedan Marie-Ann Johansson begärt
votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitiekammarens hemställan i betänkande 34 punkt 3 mom. 14 och 15 röstar ja, den som ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motion 412 av Marie-Ann Johansson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Marie-Ann Johansson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 302
Nej - 16

Punkterna 4-6

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 8 Bandinspelning i rättegång

Föredrogs justitiekammarens betänkande 1979/80:37 med anledning av propositionen 1979/80:87 om ändring i rättegångsbalken m. m. (bandinspelning i rättegång) jämte motioner.

I propositionen 1979/80:87 hade regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”I propositionen föreslås en rättslig reglering av möjligheten för enskilda personer att göra bandinspelningar vid rättegång.

F. n. har rättens ordförande möjlighet att vid förhandling förbjuda bandinspelningar av ordningsskäl. Bestämmelsen om detta föreslås bli kompletterad med en föreskrift om att bandinspelningar får förbjudas även av det skälet att inspelningen kan befaras bli till men för utredningen i saken. Ett sådant beslut meddelas av rätten.”

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1979/80:1915 av Allan Ekström (m), vari i fråga om rättegångsbalken hemställts att riksdagen beslutade att ge 5 kap. 9 § första stycket fjärde meningen av motionären föreslagen lydelse, innebärande att förbud mot privat bandinspelning vid rättegång skulle kunna meddelas om det kunde antas att upptagningen antingen så besvärade den som hördes att det blev till men för utredningen eller framkallade fara för den hördes personliga

integritet samt att beslut i saken skulle meddelas av rättens ordförande och inte av rätten, och

1979/80:1916 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari föreslagits att riksdagen skulle avslå propositionen 1979/80:87.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Bandinspelning
i rättegång*

Utskottet hemställde

1. att riksdagen beträffande avslag på propositionen 1979/80:87 skulle avslå motionen 1979/80:1916,

2. att riksdagen beträffande utformningen av 5 kap. 9 § i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken med anledning av propositionen och motionen 1979/80:1915 skulle anta paragrafen med den ändringen att den erhöll av utskottet föreslagen lydelse, innebärande en redaktionell jämkning,

3. att riksdagen skulle anta det under 2 nämnda förslaget i de delar det inte omfattades av utskottets hemställan under 2.

4. att riksdagen skulle anta det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Till betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande av Bonnie Bernström (fp).

HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Vi lever i ett kärvt klimat, inte bara på det ekonomiska området, utan också på det demokratiska. Tecknen på åtstramningar och inskränkningar är nu ganska många, och de förekommer inom olika områden.

Filmer som av vissa inte anses lämpliga för befolkningen köps upp av privata intressenter och läggs i byrålådan eller förstörs. Kapitalets demokrati blommar på detta område fullt ut.

På arbetsplatserna har demokratin, i ordets rätta bemärkelse, aldrig utvecklats. När det gäller lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet föreslås på fullt allvar att arbetsköparen ensam skall kunna förhindra att förhandling inför jämställdhetsnämnden blir offentlig – dvs. ett slags vetorätt för arbetsköparen.

Datoriseringen och samlandet av offentliga uppgifter på data har betytt att uppgifter som egentligen är offentliga inte alls är åtkomliga på det sätt som är meningen med offentligt material.

Nu är det också dags för att journalisters produkter, t. ex. TV-film, skall ställas till förfogande som bevismaterial i rättegång. Det har skett helt nyligen. Detta sker samtidigt som en liten men inte oviktig del av inskränkningarna nu kommer genom förslaget att man i vissa fall skall kunna förbjuda bandinspelning vid rättegång, dvs. rätten för enskilda att spela in vad som sägs vid en rättegång.

Normalt har man rätt att från en rättegång återge vad man hört, eftersom rättegången – om inget annat sagts – sedan gammalt är offentlig. Ett sådant

---

*Bandinspelning
i rättegång*

återgivande sker ganska enkelt med bandinspelning, som stöd för det egna minnet osv.

Varje inskränkning i möjligheterna att återge vad som upplevts är naturligtvis negativ ur demokratisk synvinkel. Offentlighetsprincipen är ju en grund för demokratisk kontroll av samhällets olika områden. Nu hävdar man att förslaget om förbudsreglerna har kommit till för att minska risken för att den tilltalade eller vittnen inte framträder så spontant och opåverkat som de annars skulle göra. Man vill alltså kunna förhindra bandinspelning om det kan antas att någon med bandets hjälp tänker mångfaldiga och sprida vad som sagts på ett sådant sätt att det skulle kunna vara till nackdel för någon som deltar, eller om någon tänker sig utöva utpressning eller använda bandet som dokumentation för att senare "märka" den som sagt för mycket i en rättegång. Det är alltså sådana konsekvenser av en inspelning som man åsyftar när man är rädd för att någon inte uppträder opåverkat inför rätten.

Men ett inspelningsförbud ändrar ju inte dessa förhållanden i någon egentlig mening. Den som infinner sig till en rättegång för att genom återgivande av förhör använda vad som sägs på ett olagligt sätt gentemot någon som yttrar sig i rätten är ju oförhindrad att på annat sätt ta upp vad som sker, t. ex. genom stenografering eller anteckningar av vitala delar. Vill man komma åt vad som sägs går det att göra anteckningar i tillräcklig omfattning. Den som går dit för att återge det som sägs och för att senare använda detta hindras rimligen inte av ett inspelningsförbud, utan han genomför sin tanke och gärning i alla fall. Och i det läget blir inspelningsförbudet helt verkningslöst, samtidigt som det är en begränsning för den som vill ta upp och återge vad som sägs och kanske använda detta som stöd för minnet.

Domstolsverket säger också i sina överväganden, som finns med i propositionen, att otillbörliga trakasserier knappast skulle bli mer sällsynt förekommande genom ett förbud mot bandinspelning. Det är i stället så att sådana trakasserier är straffbelagda, och det är det bästa skyddet för att den som uttalar sig inför rätten inte skall komma i klammeri.

Ett förbud mot bandinspelning enligt detta förslag är alltså verkningslöst, och förslaget kan utan saknad avslås – detta speciellt som vi måste vara rädda om offentligheten och möjligheten att kontrollera vad som händer i olika delar av samhället. Vi måste då kämpa mot varje form av inskränkningar av de rättigheterna.

Jag yrkar därför, herr talman, bifall till vår motion 1916.

BERTIL LIDGARD (m):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan på den här punkten och skulle därutöver vilja säga följande.

När vi i ett utskott har att hantera en motion, har vi framför allt att hålla oss till den text som motionärerna har avgivit och att fundera på den argumentering som förekommer i motionen. Vad gäller denna kommunistmotion har vi konstaterat att förslagen är byggda på något oprecisa grunder. Motionärerna har inte tagit hänsyn till det som propositionen har avsett att

täcka. I Hans Peterssons anförande korrigerades detta visserligen delvis på en viktig punkt, men i motionen berör man faktiskt bara den tilltalades situation.

Utskottet har genom motionsbehandling och genom remisser från olika håll fått den kunskapen att vittnets situation i en process understundom kan vara mycket pressad. Det är svårigheter att få vittnen att uttala sig och rent av att få dem att komma till domstolen, därför att de befäras att det de säger kommer att användas på ett sätt som kan vålla dem besvär och obehag. Naturligtvis kan det, som den tidigare talaren sade, vara straffbart för dem som använder sig av en bandinspelning på ett oriktigt sätt, men det är å andra sidan inget som helst tvivel om att vi har situationer där man kan tala om att vittnets rädsla för att det som han säger kan komma att användas mot honom leder till verkligt men för den utredning som skall verkställas inför domstolen.

Mot den bakgrunden har utskottet kommit fram till att propositionens förslag är motiverat. Det är klart att förslaget inte på något sätt är heltäckande när det gäller att skydda vittnet – det kan gå till så som den föregående talaren sade – men det är dock ett försök att något begränsa de olägenheter som vittnet kan känna i samband med ett vittnesförhör, vilket kan bidra till en bättre utredning.

Avslagsyrkandet i motionen bygger vidare på tanken att man på annat sätt skulle kunna komma åt sådant som hotar integriteten. Man säger i motionen: "Då allvarliga misstankar finns om påtryckningar, hot eller repressalier eller då integriteten är allvarligt hotad, så finns redan nu möjligheter att begära 'lyckta dörrar'."

Det är en felaktig tolkning av de bestämmelser som gäller om rättegång inom stängda dörrar. Huvudsyftet med sådan rättegång är att åstadkomma sekretesskydd för ömtåliga uppgifter som förbringas vid förhandlingen.

Herr talman! I viss utsträckning bygger denna motion och yrkandet däri på felaktiga förutsättningar. Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Jag tror inte att det rör sig om så felaktiga uppfattningar, även om motionen i något avsnitt möjligen inte är så välformulerad.

Faktum kvarstår: För att man skall kunna utnyttja vad som sägs på en rättegång – och det gäller naturligtvis också vittnets utsago – så måste man ju bestämma sig för det och gå till rättegången. Att gå dit utan bandspelare tycker jag inte är någon större skillnad, för det väsentliga som sägs och som möjligen kan användas emot en person kan ju ändå antecknas eller bevaras i den omfattning som är tillräcklig för att man skall kunna utöva repressalier. Jag tycker inte att det är någon skillnad i sak om man spelar in vad som sägs på ett band, om man stenograferar eller på annat sätt skriver ner vad som sägs eller om man bara hör och kommer ihåg det. Det finns ju inga speciella krav på att man skall kunna bevisa vad som sagts eller inte har sagts när man i en andra omgång kanske hotar en person eller övar påtryckningar på honom. Därför kvarstår det faktum att man kan utöva påtryckning på människor som

yttrar sig inför domstol oavsett på vilket sätt man tagit del av eller bevarat vad som sagts. Det ändrar inte alls sakförhållandet.

Mot den bakgrunden har vi yrkat att man skall avslå det här förslaget att inrätta regler som ger möjlighet att förbjuda bandinspelning. På andra områden är det dessutom vissa fördelar med att kunna spela in och minnas vad som har sagts.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 1916 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Hans Petersson i Hallstahammar begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller justitiekammarens hemställan i betänkande 37 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motion 1916 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Hans Petersson i Hallstahammar begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 302
Nej - 16

Mom. 2-4

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 9 Konkurs och rätten att idka näring

Föredrogs
lagutskottets betänkande
1979/80:31 med anledning av propositionen 1979/80:83 om konkurs och
rätten att idka näring jämte motioner samt
näringsutskottets betänkande
1979/80:53 med anledning av motion om etableringskontroll.

TREDJE VICE TALMANNEN:

Lagutskottets betänkande 31 och näringsutskottets betänkande 53 debatteras i ett sammanhang och yrkanden beträffande båda dessa betänkanden får framställas under den gemensamma överläggningen.

I propositionen 1979/80:83 hade regeringen (justitiedepartementet) efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att anta ett i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i konkurslagen (1921:225).

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Konkurs och rät-
ten att idka näring*

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”I propositionen föreslås nya regler om näringsförbud i samband med konkurs, s. k. konkurskarantän. Reformen är ett led i den fortgående revisionen av konkurslagstiftningen och i kampen mot den ekonomiska brottsligheten.

Enligt nuvarande regler får en person som försatts i konkurs inte driva rörelse under konkursen. Det föreslås att det vid sidan av detta förbud skall finnas ett mer långtgående näringsförbud som förutsätter prövning i det enskilda fallet. Detta näringsförbud skall kunna meddelas gäldenär som är näringsidkare. Om gäldenären är ett aktiebolag eller liknande juridisk person, skall förbud kunna meddelas den som är eller senare än två år innan konkursansökningen gjordes har varit ställföreträdare för den juridiska personen eller som faktiskt handhar eller under nämnda tid har handhaft ledningen eller förvaltningen av företaget.

En grundförutsättning för att näringsförbud skall kunna meddelas är att konkurs har inträffat. Vidare skall den ifrågavarande personen ha förfarit grovt otillbörligt mot sina borgenärer eller på annat sätt ha grovt åsidosatt vad som ålegat honom i hans näringsverksamhet. Förbud skall också kunna meddelas den som upprepade gånger har förekommit i konkurs, om han i näringsverksamhet som har föregått konkurserna har åsidosatt vad som ålegat honom som näringsidkare och näringsförbud är påkallat av särskilda skäl.

Den som meddelats näringsförbud får i princip inte driva näringsverksamhet som är bokföringspliktig enligt bokföringslagen (1976:125). Han får inte heller vara styrelseledamot eller i annan egenskap vara ställföreträdare för aktiebolag eller vissa andra slag av juridiska personer eller – utan att formellt vara ställföreträdare – faktiskt handha ledningen eller förvaltningen av företaget.

Näringsförbud skall kunna meddelas att gälla inte bara under konkursen utan också sedan denna avslutats. Förbudet skall emellertid vara tidsbegränsat. Maximitiden är enligt förslaget fem år med viss möjlighet till förlängning.

Frågor om näringsförbud skall prövas av allmän domstol på talan av allmän åklagare.

Den som bryter mot ett meddelat näringsförbud skall enligt förslaget kunna dömas till fängelse i högst två år. I ringa fall skall påföljden vara böter eller fängelse i högst sex månader.

Reformen föreslås träda i kraft den 1 juli 1980.”

I detta sammanhang hade behandlats de med anledning av propositionen väckta motionerna

1979/80:1913 av Inger Lindquist (m), vari yrkats att riksdagen vid antagande av propositionen skulle

1. besluta att kronofogdemyndighet i stället för allmän åklagare skulle föra talan i mål om näringsförbud då detta inte hade samband med brottslig verksamhet.

2. som sin mening uttala vad i motionen anförts angående vikten av att kunna fastställa personers engagemang i skilda företag, och

1979/80:1914 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt nu var i fråga (yrkande 2) hemstälts att riksdagen, med avslag på regeringens proposition i angivna delar, skulle anta av motionärerna framlagt förslag till lag om ändringar i konkurslagen (1921:225), innebärande att tillämpningsområdet för näringsförbudet skulle utvidgas samt att kraven på grovt förfarande eller grovt åsidosättande skulle slopas liksom att några särskilda skäl inte skulle krävas för näringsförbud vid upprepade konkurser.

Utskottet hemställde

1. beträffande automatiskt förbud m. m. att riksdagen skulle avslå motionen 1979/80:1914 yrkandet 2.

2. beträffande förfarandet att riksdagen skulle avslå motionen 1979/80:1913 yrkandet 1.

3. beträffande kontrollfrågor att riksdagen med anledning av motionen 1979/80:1913 yrkandet 2 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anförde angående uppläggningsregisteret m. m.,

4. att riksdagen skulle anta det i propositionen 1979/80:83 framlagda förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1921:225) med den ändringen att 199 h § skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse, innebärande en smärre justering av texten.

Näringsutskottets betänkande 53

I detta betänkande behandlades motion 1979/80:1914 av Lars Werner m. fl. (vpk) såvitt gällde yrkande 1 att riksdagen skulle hos regeringen hemställa om skyndsamt förslag om lagstiftning angående etableringskontroll i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottet hemställde att riksdagen skulle avslå motionen 1979/80:1914 yrkandet 1.

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag vill inledningsvis peka på den långsamhet som utmärkt regeringens handlande när det gäller detta ärende. När det gäller lagstiftning som avses att användas i kampen mot ekonomisk brottslighet, skattefusk och skatteflykt samt liknande problem är denna långsamhet snarare en regel för de regeringar som suttit i kanslihuset sedan 1976. Ett annat exempel på detta är moderaternas förhållningstaktik för att förhindra genomförandet av en generalklausul inom skatterätten.

När regeringen på alla vis söker finna åtgärder för att krama ut ytterligare pengar och levnadsstandard ur de svenska lönearbetarna är denna långsamhet som bortblåst. Då är det ingen brist på vare sig idéer eller snabbhet. Däremot är det anmärkningsvärt att regeringen genom sin långsamhet på områden där det gäller näringslivet och den därtill hörande ekonomiska brottsligheten är så långsam i sitt handlande, att den låter flera tiotals miljarder kronor varje år glida statskassan ur händerna. I ett läge där regeringen i den reviderade finansplanen anger att underskottet måste minskas med sju miljarder kronor utan att ange var dessa pengar skall tas är det ännu mer anmärkningsvärt. Ett kan vi dock vara säkra på, och det är att det även i fortsättningen blir lönearbetarna, barnfamiljerna och pensionärerna som får betala kalaset. Näringslivet kommer även i fortsättningen att stöttas och den ekonomiska brottsligheten att fortgå i oförminskad takt. De miljarder som den omfattande ekonomiska brottsligheten drar undan från statskassan tvättas snabbt vita på bankkonton utomlands eller i konst och fastigheter. Det förefaller som om regeringen vore rädd för att krafttag mot denna typ av verksamhet skall leda till minskad popularitet.

Låt mig dock säga att vänsterpartiet kommunisterna är positivt till grundtanken bakom lagstiftningen, men vi kritiserar hårt att den grundtanken inte kommer till uttryck.

Antalet konkurser i vårt land är starkt stigande. En stor del av dessa konkurser har utgjorts av s. k. fattigkonkurser. Många konkurser ingår dessutom som ett led i ett systematiskt konkursförfarande, bedrivit av ett litet antal huvudintressenter. I samband med dessa förfaranden förekommer gäldenärs- och skattebrottslighet i stor omfattning. I de allra flesta fall är staten huvudborgenär, och dess fordringar består av restförda avgifter och skatter. Statistiken tyder på att upp till var tredje konkurs döljer brott mot skilda lagar: bokföringslagen, aktiebolagslagen, uppbördslagen etc.

Det är mot denna bakgrund som det nu aktuella lagförslaget, liksom vpk:s kritik mot lagstiftningsförslaget, skall ses. Lagförslaget inriktar sig på konkursgäldenärsers rätt att efter det att konkursen avslutats åter få bedriva näring. Det är uppenbart att lagstiftningen med den föreslagna utformningen får svårt, lika svårt som det är nu, att fånga upp den växande kategori som väljer att helt ställa sig utanför skatte- och avgiftssystemet.

Lagstiftningen synes dock kunna få en viss verkan mot de rullande konkurserna, såvitt det kan bedömas på papperet. Här finns dock speciella problem att beakta. I en av Byggettan år 1978 utförd undersökning konstateras att antalet konkurser som berodde på rena ekonomiska felbedömningar m. m. var i klar minoritet. I det stora flertalet fall berodde konkursen på ett "behov" av att smita från avgifter och skatter. För att råda bot på problemen förordar exempelvis Byggettan och Elettan, liksom deras förbund, en etableringskontroll i någon form.

Jag menar att detta krav anvisar en väg till en lösning av ett svårt problem. Det finns skäl att införa en sådan kontroll i flera branscher. Naturligtvis är det även av andra anledningar angeläget att införa etableringskontroll. Som exempel kan nämnas arbetarskyddsaspekterna och anställningsskyddet.

Därför menar vpk att kravet på etableringskontroll är ett rimligt fackligt krav som bör stödjas genom lagstiftning.

När det gäller frågan om näringsförbudet skall gälla automatiskt eller först efter beslut skulle jag vilja anföra följande. Den norska modellen med automatiskt verkande näringsförbud synes fungera väl, såvitt framgår av redogörelsen i förarbetena till lagförslaget. Redan på detta stadium finns det skäl att pröva systemet.

I utskottsbetänkandet har nackdelarna med ett sådant system som föreslås i vpk:s motion överdrivits ur handläggningssynpunkt. Vid konkursförfarandet fattas redan i dag beslut av skiftande natur. I en rad fall är förhållandena sådana att beslut om näringsförbud kommer att upphävas efter påtalan av näringsidkaren. Jag menar dock att det i motionen angivna förslaget har flera klara fördelar. Bl. a. kan följande anges:

Prövningsförfarandet leder till ett effektivare utredningsförfarande, som innebär att man bättre utnyttjar kontakter myndigheter emellan. Dessa tvingas att granska alla fall.

Aktivitetskravet på den "drabbade" ger också systemet en bättre preventiv effekt.

Vad gäller de sakliga förutsättningarna för att häva ett förbud är vpk:s kritik i motionen alltså rätt. Emot regeringens förslag, såvitt avser förutsättningarna för att meddela förbud, står en i stort sett enig opinion av exekutiva myndigheter och andra instanser. Dessa synpunkter bör naturligtvis tillmätas avgörande vikt vid utformningen av rekvisiten.

Det bör, när det gäller nu berörda delar, betonas – liksom utskottet funnit – att ett automatiskt verkande förbud har den fördelen att kontinuitet skapas mellan näringsförbud under konkursen och ett därefter följande förbud. Motionens förslag kan rimligen inte sägas innebära att man skulle avse att frånta varje näringsidkare som befunnit sig i konkurs rätten att bedriva näring – som utskottet tydligen haft för sig. Vårt förslag bygger på uppfattningen att situationen är så allvarlig att det behövs en prövning i varje enskilt fall av konkurs.

Avslutningsvis bör också betonas att en förutsättning för att lagen skall få preventiv verkan är att de personer som den skapats för uppfattar den som ett effektivt hot. Det krävs då att tillämpningsområdet inte blir för snävt. Med de i propositionen föreslagna begränsningarna är risken för ett misslyckande stor och uppenbar.

Samma argument kan också användas när det gäller den föreslagna längre tiden för det meddelade förbudet.

Med detta vill jag hemställa om bifall till yrkande 1 i motion 1914 samt till det särskilda yrkande som framställts i anledning av den motionen och som har följande lydelse:

att riksdagen med anledning av motion 1979/80:1914 yrkande 2 och med avslag på motion 1979/80:1913 *dels* avslår det i proposition 1979/80:83 framlagda förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1921:225) såvitt avser 55 och 185 b §§, *dels* antar ingressen till lagförslaget med den ändring som föranleds härav och *dels* antar lagförslaget i övrigt med de ändringarna att

199 b–199 j och 212 §§ erhåller följande som vänsterpartiet kommunisternas förslag betecknade lydelse.

Regeringens förslag

Vpk:s förslag

199 b §

Är gäldenären en enskild näringsidkare och har han förfarit grovt onödligt mot borgenärerna eller på annat sätt grovt åsidosatt vad som ålegat honom som näringsidkare, får utöver vad som följer av 199 a § förbud att idka näring meddelas honom för en tid av högst fem år (näringsförbud).

Om gäldenären är ett aktiebolag, ett handelsbolag eller en ekonomisk förening eller en sådan ideell förening eller stiftelse som drivit näringsverksamhet, varmed följer bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen (1976:125), gäller vad som sägs i första stycket den som företräder eller senare än två år innan konkursansökningen kom in har företrätt den juridiska personen antingen som ställföreträdare eller genom att faktiskt handha ledningen eller förvaltningen av dess angelägenheter.

Näringsförbud får också meddelas den som upprepade gånger har förekommit i samband med konkurs antingen som gäldenär eller som företrädare för en juridisk person enligt vad som sägs i andra stycket, om han i näringsverksamhet som har föregått konkurserna har åsidosatt vad som ålegat honom som näringsidkare och näringsförbud är påkallat av särskilda skäl.

199 c §

Den som har meddelats näringsförbud får inte driva näringsverksamhet av den art som omfattas av förbudet enligt 199 a §. Han får inte heller såsom styrelseledamot eller i någon annan egenskap vara ställföreträdare för en sådan juridisk person som avses i 199 b § eller faktiskt handha ledningen eller förvaltningen av dess angelägenheter.

Föreligger särskilda skäl, får en

Är gäldenären en enskild näringsidkare gäller utöver vad som följer av 199 a § att han inte får idka näring under en tid av tio år räknat från den dag konkursen avslutats eller avskrivits med stöd av 185 d § (näringsförbud). Allmän domstol får dock fastställa en senare dag från vilken förbudet skall gälla.

Den för vilken näringsförbud gäller får inte driva näringsverksamhet av den art som omfattas av förbudet enligt 199 a §. Han får inte heller såsom styrelseledamot eller i någon annan egenskap vara ställföreträdare för en sådan juridisk person som avses i 199 b § eller faktiskt handha ledningen eller förvaltningen av dess angelägenheter.

viss näringsverksamhet undantas från näringsförbudet.

I ett beslut om näringsförbud får fastställas en senare dag från vilken förbudet skall gälla.

199 d §

Talan om näringsförbud förs av allmän åklagare vid allmän domstol. Angående utredningen och förfarandet i mål om näringsförbud skall, om annat inte föreskrivs i denna lag, i tillämpliga delar gälla vad som i allmänhet är föreskrivet om mål som rör allmänt åtal för brott, för vilket är stadgat fängelse i högst ett år.

Talan om näringsförbud får tas upp av rätten i den ort där konkursen är eller har varit anhängig. Bestämmelserna i 24 och 25 kap. rättegångsbalken skall inte tillämpas i fråga om näringsförbud.

Talan om näringsförbud skall väckas senast två år från dagen för konkursbeslutet. Så länge konkursen pågår får dock talan väckas.

199 e §

Tillsynsmyndigheten skall, om inte förvaltaren gjort någon anmälan om näringsförbud till åklagaren enligt 55 § eller 185 b §, göra en sådan anmälan, så snart det finns anledning till det.

Tillsynsmyndigheten skall till sin anmälan foga den utredning som finns tillgänglig hos myndigheten.

199 f §

Ett lagakraftvunnet beslut om näringsförbud kan på begäran av den som förbudet avser hävas helt eller delvis, när ändrade förhållanden

Talan om fastställande av en senare dag från vilken näringsförbud skall gälla får väckas av allmän åklagare eller den som förbudet avser. Angående förfarandet i sådant mål skall, om annat inte föreskrivs i denna lag, i tillämpliga delar gälla vad som i allmänhet är föreskrivet om mål som rör allmänt åtal för brott, för vilket är stadgat fängelse i högst ett år.

Talan som avses i första stycket skall väckas innan konkursen avslutats eller avskrivits. Talan får tas upp av rätten i den ort där konkursen är anhängig. Bestämmelserna i 23–28 kap. rättegångsbalken skall inte tillämpas i fråga om senareläggning av näringsförbud.

Tillsynsmyndigheten skall till åklagaren göra anmälan om senareläggning av näringsförbud, så snart det finns anledning till det.

Är den för vilken näringsförbud gäller inte uppenbart olämplig att driva näringsverksamhet får rätten på begäran av honom häva näringsför-

eller något annat särskilt skäl föranleder det.

Beträffande mål om hävande av näringsförbud gäller i tillämpliga delar vad som i 199 d § första stycket har föreskrivits om talan om näringsförbud. Mål om hävande av näringsförbud tas upp av den tingsrätt som tidigare har handlagt målet om näringsförbud, eller av rätten i den ort där sökanden har sitt hemvist, om rätten med hänsyn till utredningen samt kostnader och andra omständigheter finner det lämpligt. Mål om hävande av näringsförbud får avgöras utan huvudförhandling om saken är uppenbar.

199 g §

Om särskilda skäl föranleder det, får rätten meddela näringsförbud för tiden till dess frågan om näringsförbud slutligt har avgjorts (tillfälligt näringsförbud).

I fråga om tillfälligt näringsförbud gäller reglerna i 199 c § andra och tredje styckena.

En fråga om tillfälligt näringsförbud tas upp på yrkande av åklagaren. Innan ett tillfälligt förbud meddelas skall den som yrkandet avser få tillfälle att yttra sig i frågan, såvida det inte finns anledning antaga att han har avvikit eller i övrigt håller sig undan. Rätten får hålla förhandling för frågans prövning. Till förhandlingen skall den som avses med yrkandet kallas personligen. I kallelsen skall han erinras om att frågan kan avgöras även om han inte inställer sig. Om förfarandet i övrigt vid en sådan förhandling gäller i tillämpliga delar föreskrifterna i 24 kap. 14 § rättegångsbalken.

budet helt eller delvis.

Beträffande mål om hävande av näringsförbud gäller i tillämpliga delar vad i 199 d § första stycket har föreskrivits om talan angående senareläggning av näringsförbud. Mål om hävande av näringsförbud tas upp av rätten i den ort där konkursen är eller varit anhängig. Mål om hävande av näringsförbud får avgöras utan huvudförhandling, om saken är uppenbar.

Om särskilda skäl föranleder det eller åklagaren medger det, får rätten i avvaktan på att frågan om hävande av näringsförbud slutgiltigt har avgjorts tillfälligt häva näringsförbudet.

En fråga om tillfälligt hävande av näringsförbud tas upp på yrkande av den som förbudet avser. Innan förbudet tillfälligt hävs skall åklagaren få tillfälle att yttra sig. Rätten får hålla förhandling för frågans prövning. Till förhandlingen skall den som förbudet avser kallas personligen.

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Konkurs och rät-
ten att idka näring*

Tisdagen den
29 april 1980

Konkurs och rät-
ten att idka näring

Regeringens förslag

Ett beslut om *tillfälligt näringsförbud* skall genast lända till efterrättelse. *Beslutet skall delges den som avses med förbudet.*

Mot ett beslut om *tillfälligt näringsförbud*, som har meddelats under rättegången, skall talan föras särskilt.

Vpk:s förslag

Ett beslut om *tillfälligt hävande av näringsförbud* skall genast lända till efterrättelse.

Mot ett beslut om *tillfälligt hävande av näringsförbud*, som har meddelats under rättegången, skall talan föras särskilt.

199 h §

Om rätten meddelar ett tillfälligt näringsförbud, skall den, om inte talan enligt 199 d § redan har väckts, utsätta den tid inom vilken sådan talan skall väckas. Denna får inte bestämmas längre än vad som är oundgängligen behövt. Är den utsatta tiden inte tillräcklig, får rätten på framställning som åklagaren har gjort före tidens utgång medge förlängning av tiden.

Om talan enligt 199 d § inte har väckts inom den föreskrivna tiden och det inte heller har kommit in en framställning om förlängning av tiden, skall beslutet om tillfälligt näringsförbud omedelbart hävas. Detsamma gäller om talan återkallas eller lämnas utan bifall eller om annars skäl för det tillfälliga näringsförbudet inte längre föreligger. Om talan bifalls skall rätten pröva om det tillfälliga näringsförbudet fortfarande skall bestå.

Rätten får i samband med domen självmant förordna om *tillfälligt näringsförbud*.

I samband med dom i mål om hävande av näringsförbud skall rätten pröva huruvida tidigare meddelat förordnande om tillfälligt hävande av näringsförbud skall bestå.

Rätten får i samband med domen självmant förordna om *tillfälligt hävande av näringsförbud*.

199 i §

Riksskatteverket skall föra ett register över näringsförbud och *tillfälliga näringsförbud*.

Riksskatteverket skall föra ett register över näringsförbud. *I registret skall anteckning ske om hävande av näringsförbud och tillfälligt hävande av näringsförbud.*

Tisdagen den
29 april 1980

199 j §

Det åligger tillsynsmyndigheten att vaka över att näringsförbud och *tillfälliga näringsförbud* efterlevs samt att anmäla överträdelser av förbud till åklagaren.

Det åligger tillsynsmyndigheten att vaka över att näringsförbud efterlevs samt att anmäla överträdelser av förbud till åklagaren.

Konkurs och rätten att idka näring

212 §

Gäldenär som bryter mot 199 a § döms till böter.

Den som överträder ett näringsförbud *eller ett tillfälligt näringsförbud* döms till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som överträder ett näringsförbud döms till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Överträds ett näringsförbud, får det förlängas med högst fem år. Sker flera förlängningar, får den sammanlagda tiden för förlängning inte vara mer än fem år. Talan om förlängning skall väckas innan förbudstiden har gått ut.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

LENNART ANDERSSON (s):

Herr talman! Först några ord om propositionens innehåll. I lagutskottets betänkande, som kammaren nu diskuterar, behandlar utskottet ett regeringsförslag om ändring i konkurslagen. Förslaget innebär att nya regler om näringsförbud i samband med konkurs införs fr. o. m. den 1 juli 1980.

Vid sidan av det förbud att idka näring under konkursen som redan gäller skall enligt de nya reglerna ett mer långtgående näringsförbud kunna meddelas efter domstolsprövning i varje särskilt fall. Detta näringsförbud skall kunna meddelas gäldenär som är näringsidkare. Om gäldenären är ett aktiebolag eller liknande juridisk person, skall förbud kunna meddelas ställföreträdare för den juridiska personen eller den som faktiskt handhar eller handhaft ledningen eller förvaltningen av företaget.

En grundförutsättning för att näringsförbud skall kunna meddelas är att konkurs har inträffat. Vidare skall den ifrågavarande personen ha förfarit grovt otillbörligt mot sina borgenärer eller på annat sätt ha grovt åsidosatt vad som ålegat honom i hans näringsverksamhet. Förbud skall också kunna meddelas den som upprepade gånger har förekommit i konkurs, om han i näringsverksamhet som har föregått konkurserna har åsidosatt vad som ålegat honom som näringsidkare och näringsförbud är påkallat av särskilda skäl.

Den som meddelats näringsförbud får i princip inte driva näringsverksamhet som är bokföringspliktig enligt bokföringslagen. Han får inte heller vara styrelseledamot i eller i annan egenskap vara ställföreträdare för aktiebolag eller vissa andra slag av juridiska personer eller – utan att formellt vara

Tisdagen den
29 april 1980

*Konkurs och rät-
ten att idka näring*

ställföreträdare – faktiskt handha ledningen eller förvaltningen av företaget.

Näringsförbud skall kunna meddelas att gälla inte bara under konkursen utan också sedan denna avslutats. Förbudet skall emellertid vara tidsbegränsat. Maximitiden är enligt förslaget fem år med viss möjlighet till förlängning.

Frågor om näringsförbud skall prövas av allmän domstol på talan av allmän åklagare.

Den som bryter mot ett meddelat näringsförbud skall enligt förslaget kunna dömas till fängelse i högst två år. I ringa fall skall påföljden vara böter eller fängelse i högst sex månader.

Den här reformen får främst ses som ett led i kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Erfarenheterna visar också att en betydande sådan kriminalitet förekommer i samband med konkurser. Främst rör det sig om gäldenärsbrott, som inte sällan utgör led i en mer omfattande ekonomisk brottslighet. Men även andra typer av brott är inte ovanliga, exempelvis överträdelse av regler på associations-, närings- och skatterättsens områden samt bedrägerier. Kriminalitet av sist angivna typer torde i huvudsak ha samband med rörelse som gäldenären bedrivit. Vid sidan av rent brottsliga handlingar förekommer andra otillbörliga förfaranden, som innebär att en näringsidkare skaffar sig ekonomiska fördelar på det allmännas och enskildas bekostnad.

Gemensamt för de olika förfarandena kan sägas vara att de var och en på sitt sätt innefattar ett missbruk av näringsfriheten. I vissa situationer talar man också om missbruk av konkursinstitutet. Till sådant missbruk brukar även hänföras fall då en person upprepade gånger går i konkurs eller flera gånger förekommer på gäldenärssidan i en juridisk persons konkurs och därigenom kan skaffa sig ekonomiska fördelar.

I dag råder det allmän enighet om att det är nödvändigt att förhindra olika former av missbruk av konkursinstitutet. De möjligheter som hittills har funnits att komma till rätta med förhållandena är klart begränsade bl. a. genom reglernas utformning och på grund av bristande resurser och kontrollsvårigheter. Det behövs därför möjligheter till ingripanden mot konkursgäldenärer som förfar otillbörligt utöver de nya regler om konkursförfarandet som träder i kraft 1981. Också starka rättviseskäl talar för att åtgärder sätts in mot gäldenärer, som genom utnyttjande av konkursinstitutet bereder sig otillbörliga förmåner på samhällets eller enskildas bekostnad.

Ett enigt utskott har ställt sig bakom förslaget om att man bör pröva ett utvidgat näringsförbud som ett medel att förhindra missbruk av konkursinstitutet. Förslaget har också stötts av det helt övervägande antalet remissinstanser.

Beträffande själva utformningen av förslaget har väckts två motioner, en från vpk och en av Inger Lindquist. Jag skall här blott beröra några av de ändringsförslag som lagts fram av vpk. Vpk:s motion går i huvudsak ut på att näringsförbudet bör inträda automatiskt och alltså inte efter prövning i varje

särskilt fall. Vidare menar vpk att förutsättningarna för meddelande av förbud är för stränga samt att förbudstiden bör vara tio år i stället för fem.

Onekligan har ett system med automatiskt förbud vissa fördelar, bl. a. genom att förbudet inträder omedelbart och knyter an till det nuvarande generella förbudet i konkurslagen för den som försatts i konkurs att driva bokföringspliktig rörelse under konkursen. Utskottet har emellertid efter överväganden ansett att införandet av ett sådant system skulle vara en alltför långtgående åtgärd. Man bör då först hålla i minnet att det här är ett helt nytt sätt att angripa det problem som den ekonomiska brottsligheten utgör. Det finns därför skäl för att man nu avvaktar och ser vilka effekter de nya reglerna kan få, innan man tar till mera drastiska åtgärder. I ett längre perspektiv kan det emellertid finnas anledning att överväga om inte ett näringsförbud bör kunna tillgripas även i andra fall än då en person har gått i konkurs.

Vad frågan nu gäller är först och främst hur man skall komma till rätta med allvarliga fall av missbruk i samband med konkurs. Det kan då inte gärna komma i fråga att förhindra varje näringsidkare som har gått i konkurs att bedriva näring. Detta innebär i sin tur att ett system med automatiskt näringsförbud skulle behöva förses med ganska vidsträckta undantag eller dispensmöjligheter. Dispensmöjligheterna skulle kräva ett omfattande och tungrott prövningsförfarande, som inte bara skulle bli kostsamt för samhället utan också olämpligt från administrativ synpunkt.

Ett annat skäl mot ett automatiskt verkande förbud har utskottet ansett vara att det skulle kunna leda till negativa konsekvenser genom att lägga en hämsko på seriös näringsverksamhet. Att driva en rörelse innefattar ofta ett risktagande och är inte sällan förenat med ett betydande mått av osäkerhet beträffande det ekonomiska utfallet. Om företagsamheten skall kunna fortleva måste man enligt utskottet acceptera att näringsidkare tar inte ringa risker och därför kanske går i konkurs.

En annan synpunkt som kan föras fram är att ett system med prövning av näringsförbudet i varje särskilt fall är, rent allmänt sett, ägnat att ge större tyngd åt förbudet. Den i propositionen föreslagna ordningen har också den fördelen att den på ett bättre sätt understryker med vilket allvar samhället ser på otillbörliga förfaranden från konkursgäldenärens sida.

Utskottet har således inte kunnat bifalla motionärernas krav på ett automatiskt förbud. Inte heller har utskottet i övrigt föreslagit några ändringar i propositionen till följd av vpk-motionen. Vad särskilt gäller förutsättningarna för meddelande av näringsförbud vill jag erinra om att syftet med reformen är att få till stånd effektiva ingripanden mot de allvarliga missbruk som förekommer i samband med konkurs. Samtidigt är det angeläget att reglerna om det utvidgade näringsförbudet utformas så att de inte lägger hämsko på seriös näringsverksamhet. Mot denna bakgrund har utskottet ansett att de i propositionen föreslagna rekvisiten för meddelande av förbud framstår som väl avvägda. Utskottet har inte kunnat dela motionärernas farhågor för att näringsförbudet inte skall kunna användas när det är erforderligt. Jag vill tillägga: Det bör här särskilt framhållas att vid

upprepade konkurser näringsförbud skall kunna meddelas även om de förfaranden som föregått konkurserna inte är grova, tagna var för sig.

Beträffande slutligen förbudstidens längd har utskottet i likhet med departementschefen ansett att det normalt inte torde vara påkallat att låta ett näringsförbud gälla längre tid än fem år. Utskottet har därför tillstyrkt förslaget i propositionen att ett förbud från början inte bör kunna ges längre giltighetstid än fem år. I anslutning härtill kan emellertid erinras om att enligt propositionen giltighetstiden skall kunna förlängas med ytterligare högst fem år ifall förbudet överträds.

Även när det gäller förutsättningarna för näringsförbud och förbudstidens längd kan det dock finnas skäl att på nytt ta upp frågan, om det visar sig att reglerna fått en utformning som inte medger ett effektivt bekämpande av konkursmissbruk.

Beträffande Inger Lindquists motion gäller att utskottet inte kunnat tillstyrka hennes förslag om att kronofogdemyndighet i vissa fall skall föra talan om näringsförbud. Inte minst intresset av att förfarandet är så enhetligt som möjligt talar för att allmän åklagare bör ha talerätten i alla fall. Däremot har utskottet ställt sig positivt till ett yrkande i hennes motion som rör kontrollaspekterna.

Utskottet har ingående prövat frågan om kontrollen av efterlevnaden av näringsförbudet. När det gäller kontrollaspekterna finns det särskilt anledning att uppmärksamma de fall då en näringsidkare till följd av förbudet skall avveckla verksamhet som pågår när förbudet meddelas. I sådana fall skulle det framstå som stötande, om det inte sker en effektiv tillsyn av att avvecklingen verkligen äger rum. För att kronofogde skall kunna fullgöra sin uppgift att övervaka avvecklingen på ett tillfredsställande sätt torde det vara nödvändigt att myndigheten kan få uppgifter om i vilka bolag och föreningar den som avses med näringsförbudet är engagerad. Särskilt angeläget synes vara att vederbörandes uppdrag i olika aktiebolag kan kartläggas, eftersom missbruk av konkursinstitutet synes vara vanligast vid just denna företagsform. De nuvarande möjligheterna att få fram uppgifter om en persons engagemang i olika juridiska personer är dock ytterst begränsade.

Utskottet har därför understrukt vikten av att man vid den pågående uppbyggnaden av ett databaserat aktiebolagsregister beaktar de särskilda önskemål som kan föranledas av bestämmelserna om näringsförbud. Särskilt angeläget har utskottet ansett det vara att registret inrättas, så att man kan få fram uppgifter om i vilka aktiebolag en person är styrelseledamot eller har andra uppdrag.

Beträffande handels- och föreningsregistren torde någon motsvarande omläggning f. n. inte vara praktiskt möjlig. Om det emellertid i framtiden skulle bli aktuellt att föra över även dessa register på data är det enligt utskottets mening angeläget att även de inrättas, så att besked kan erhållas om en persons engagemang i olika juridiska personer.

Herr talman! Med den här översiktliga belysningen av förslaget ber jag att få yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande.

INGVAR SVANBERG (s):

Herr talman! Med hänvisning till den argumentation som redovisats i näringsutskottets betänkande nr 53 ber jag att få yrka bifall till näringsutskottets hemställan i detta betänkande.

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Det förefaller mig närmast besynnerligt att två socialdemokrater så enstämmigt slår vakt om regeringens proposition. Det kanske finns anledning att erinra om att Sverige är en kapitalistisk marknadsekonomi, med ett allt starkare inslag av monopolism och internationalisering av de privatkapitalistiska intressena. Det förefaller som om de socialdemokrater som yttrat sig har glömt detta eller kanske inte har märkt att det försiggår något sådant.

I skuggan av ett ekonomiskt system som detta frodas ju den ekonomiska brottsligheten. Vill man göra något åt den – och jag har uppfattat att socialdemokrater i varje fall tidigare har uttalat en sådan vilja – måste man lägga fram förslag till effektiva lagstiftningsåtgärder för att hejda det starkt ökade inslaget av ekonomisk brottslighet i samband med konkurser. Det är åtminstone ett led i dessa strävanden.

Det som Lennart Andersson sade om de olika remissinstanserna stämmer möjligen i viss mån, men det stora flertalet av de exekutiva myndigheter och instanser som handlägger konkursfallen för det allmännas räkning och som ser hela problematiken på detta område har faktiskt den uppfattningen att kraftfullare åtgärder än de som regeringen föreslagit måste till. Också de bör väl fästa avgörande vikt vid den effekt som lagen förväntas få, men därvidlag har dessa instanser i likhet med vpk inte stora förhoppningar. De menar att tillämpningsområdet blir för snävt.

Frågan om automatiskt näringsförbud eller särskild prövning diskuteras i betänkandet, och det finns som tidigare framhållits erfarenheter från Norge av en tillämpning av automatiskt näringsförbud, och där fungerar detta system alldeles utmärkt. De farhågor som utskottet givit uttryck för och som går ut på att denna ordning skulle bli så oerhört betungande har inte besannats i Norge, och vi tror inte heller att den skulle bli så oerhört betungande här i Sverige.

När en konkurs utreds fattas det en mängd beslut – det utses konkursförvaltare och god man, och det skall göras bouppteckningar och bevakningar av löner och skatter, och man bevakar också andra fordringar. Även efterbevakningar förekommer. I hela detta beslutssammanhang kan man också gott ta in frågan om prövning av hävande av ett automatiskt förbud. Det kan inte bli någon betungande uppgift för de olika instanserna i detta sammanhang.

Lennart Andersson sade att detta skulle vara en alltför långtgående åtgärd. Ja, om man vill tillåta att den starka ökningen av konkurser och den därmed ofta eller oftast förenade ekonomiska brottsligheten fortsätter, är det självfallet fråga om en alltför långtgående åtgärd. Men vill man angripa dem borde man ta det förslag som vpk har lagt fram.

Det skulle vara ett nytt sätt att angripa problemen, säger Lennart Andersson vidare. Ja, det är fråga om omvänd bevisföring. Vi tycker att den som har felat en gång eller flera gånger skall vara tvungen att själv ta initiativ och lägga fram bevis för att ett sådant här näringsförbud bör upphävas. Man skall alltså inte gå den väg som regeringen och de socialdemokratiska förespråkarna talar om, att i varje särskilt fall pröva frågan om näringsförbud.

Jag vill bara konstatera att det inte finns någon grund för de farhågor som utskottet har givit uttryck för. Vill man komma åt i varje fall en del av den ekonomiska brottsligheten bör man gå in för att effektivare bekämpa den. I detta fall kan det ske genom ett system med automatiskt verkande näringsförbud.

LENNART ANDERSSON (s):

Herr talman! Ingvar Svanberg och jag är. Tommy Franzén, talesmän för var sitt utskott i denna fråga. Det beror på den arbetsfördelning som vi har mellan utskotten. Vi tar vårt ansvar för arbetet i utskotten. Vi går inte åt sidan bara för att en fråga kan vara litet obekvämt.

Tommy Franzén och vpk har inte på något sätt ensamrätt när det gäller att bekämpa den ekonomiska brottsligheten. Jag vågar hävda att den socialdemokratiska gruppen i riksdagen med all kraft under många år har drivit de frågorna. Från lagutskottet har vi under de senaste åren tagit initiativ i fråga om en översyn av aktiebolagslagen och en reformering av konkurslagstiftningen. Vi har också under många år drivit frågan om konkurskarantän, där vi nu har fått ett principförslag som jag hoppas att kammaren snart skall besluta om.

Tommy Franzén borde ha lyssnat på mitt första anförande. I det sade jag vid ett par tillfällen att det är troligt eller möjligt att erfarenheterna om några år ger oss anledning att komplettera denna lagstiftning. Jag håller alltså dörren öppen för att det när vi har vunnit erfarenheter kan bli nödvändigt med vissa justeringar av lagstiftningen. Men vi har inte funnit anledning att i dag lägga fram motförslag, utan vi ställer upp på propositionens förslag. Jag har emellertid vid några tillfällen sagt att detta är ett första steg i lagstiftningen, och vi får se hur utvecklingen blir.

När det gäller kampen mot den ekonomiska brottsligheten har vi från lagutskottets sida många gånger talat om revisorernas ställning, deras utbildning och vilka uppgifter de skall ha. Den frågan återkommer vi snart till från lagutskottet. Tommy Franzén skall alltså inte försöka göra gällande att det endast är vpk i denna kammare som för en aktiv kamp mot den ekonomiska brottsligheten.

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Att två socialdemokrater samfällt försvarar regeringens alltför snäva förslag hänger naturligtvis, som Lennart Andersson sade, samman med att man har en viss arbetsfördelning mellan utskotten. Men det fråntar inte socialdemokraterna ansvaret för att de i betänkandena helt och

fullt ställer sig bakom regeringens förslag.

Det var inte så att jag lyssnade dåligt på Lennart Anderssons första anförande. Jag hörde mycket väl att Lennart Andersson sade att en ny prövning kan få göras om några år, om reglerna inte svarar mot de förväntningar man har. Men om man nu utger sig för att bekämpa den ekonomiska brottsligheten måste man väl ändå göra en bedömning av detta ynkliga argument från borgarregeringens sida. Om det är som Lennart Andersson säger, att man starkt bekämpar den ekonomiska brottsligheten – han säger att vi inte har någon ensamrätt på det – kan jag inte förstå att man kan ansluta sig till förslaget att göra prövningar i särskilda fall, när det finns speciella skäl, när det är fråga om grovt åsidosättande osv.

Lennart Anderssons partivänner ute på jobben har efter vad jag har förstått en helt annan uppfattning än den Lennart Andersson och den socialdemokratiska riksdagsgruppen företräder. De har uppfattningen att man skall sätta till alla klutar för att komma till rätta med den här ekonomiska brottsligheten.

Inom byggnadsindustrin, där jag normalt är verksam, förekommer sådana här konkurser dagligen och stundligen. Alltför många medlemmar i Byggnadsarbetareförbundet, Elektrikerförbundet och andra förbund drabbas av sådana här konkurser, som inte är någonting annat än ekonomisk brottslighet från början till slut. Vill man vara med om att bekämpa den ekonomiska brottsligheten, så är Lennart Andersson och övriga socialdemokrater välkomna. Vi vill inte skaffa oss något slags ensamrätt på det – det var Lennart Anderssons uttryck – men ni kan väl sälla er till oss och vara med och bekämpa den ekonomiska brottsligheten.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Lennart Andersson: Vilka kriterier är det som ni socialdemokrater och borgerliga ledamöter i utskottet stöder er på när ni har en annan mening än de exekutiva myndigheterna, de som har att bevaka det allmännas intressen, och hävdar att lagstiftningen redan nu är tillräcklig eller när ni vill vänta några år och se vad som händer? Det finns väl ändå skäl att göra den bedömningen redan vid lagens införande? Därför skulle det vara intressant att hör vilka kriterier Lennart Andersson kan anföra mot de exekutiva myndigheternas uppfattning.

LENNART ANDERSSON (s):

Herr talman! När vi under de senaste åren här i kammaren behandlat reformeringen av konkurslagstiftningen är det lagutskottet som berett frågorna. Det är från lagutskottets sida som vi verkligen har drivit de här frågorna, och det har vi i den socialdemokratiska utskottsgruppen gjort i samarbete med den fackliga rörelsen. Det är inte alls så, som Tommy Franzén tror, att vi från utskottsgruppen har legat efter i uppfattning. Det har varit tvärtom vid flera tillfällen.

I dagens debatt skiljer sig Tommy Franzén bara i en enda detalj från utskottet, och det är att Tommy Franzén vill ha ett automatiskt verkande näringsförbud. Men Tommy Franzén har inte med ett ord redovisat för kammaren vilken administrativ apparat och vilken kontrollmyndighet han

*Konkurs och rät-
ten att idka näring*

måste bygga upp här i landet för att genomföra sitt förslag i verkligheten. Hur stora register och hur många datamaskiner behövs för att kunna genomföra Tommy Franzéns automatiskt verkande näringsförbud?

TOMMY FRANZÉN (vpk) replik:

Herr talman! Lennart Andersson sade någonting om att man lyssnar på fackföreningsrörelsen. Jag skulle vilja uppmana Lennart Andersson att gå ut och lyssna på rörelsen – på byggnadsarbetare och andra som råkar ut för den här formen av ekonomisk brottslighet. Då får kanske också Lennart Andersson en annan uppfattning än den som han har fört fram i dag.

I det här fallet är detaljen inte så väldigt liten. Egentligen är det en mycket stor detalj, och f. ö. finns det andra frågor i det här sammanhanget. Det som vi har fäst oss vid är emellertid om det skall vara prövning eller automatiskt förbud. Detta är ingen liten detalj, Lennart Andersson. Det är som när vi ute i fackföreningarna i andra sammanhang talar om att det behövs en omvänd bevisföring, t. ex. när det gäller yrkesskador. Med en omvänd bevisföring, som det här är fråga om, skulle man kunna komma avsevärt mycket längre än vad som föreslås i den här lagstiftningen. Jag kunde notera att utskottets talesman när det gäller det här lagstiftningsförslaget inte kunde ge exempel på en enda sak där det föreligger en avvikelse mellan de exekutiva myndigheternas uppfattning och vårt förslag.

Kontrollmyndigheten behöver, som jag sade tidigare, inte bli så speciellt omfattande. Redan i dag har vi alltså ett näringsförbud som gäller ända tills konkursen är avslutad. Man kan därför använda mycket enkla metoder för att låta förbudet kvarstå. Sedan måste givetvis den näringsidkare som så vill ansöka om att få förbudet upphävt. Det fordras alltså inte någon större kontroll.

Jag kan emellertid hålla med Lennart Andersson om att en hel del av den skumma ekonomiska brottsligheten naturligtvis kommer att fortsätta i framtiden, oavsett om det finns ett näringsförbud eller ej. Vårt förslag sträcker sig i varje fall långt och kan verkligen ge det resultat som Lennart Andersson förhoppningsvis önskar att vi skall kunna uppnå vid en nyprövning om några år.

CARL LIDBOM (s):

Herr talman! Det var en upplevelse att lyssna till Tommy Franzén. Han förfasade sig över att möta två socialdemokrater, när han tappert går till storms mot kapitalismen och vill förgöra det kapitalistiska systemet. Han skall få möta fler socialdemokrater i denna tappra kamp.

De stora ord som Tommy Franzén använde förvånade kanske dem litet som satt i bänkarna och lyssnade och såg efter vilket ärende som behandlas. Vilka medel skall Tommy Franzén använda för att åstadkomma sin revolution, för att bryta sönder det kapitalistiska systemet? Jo, det är ett näringsförbud som inte skall drabba företagen litet hur som helst utan de företag som går i konkurs. Lycka till om ni vill göra revolution på det sättet! Det förefaller något kraftlöst och något opraktiskt.

Det låg också litet maktpatos i själva rösten när Tommy Franzén argumenterade. Men i övrigt är det värre än så. Det är inte bara det att kommunisternas förslag om ett näringsförbud är osammanhängande och motsägelsefullt. Kommunisternas motiveringar stämmer inte med de förslag som de har låtit dela ut på våra bänkar. I kommunisternas framlagda förslag står det att varje gäldenär som är enskild näringsidkare automatiskt skall förbjudas att idka näring under tio år, om han går i konkurs. Det är väl ändå litet opraktiskt att ha en sådan idiotregel.

Sedan är det under alla förhållanden klart att näringsförbudet skall finnas. Jag föreställer mig att ingen människa drömmer om att detta skulle vara det stora och avgörande slaget mot den ekonomiska brottsligheten. Jag tycker att Tommy Franzén hade kunnat lyssna litet bättre på Lennart Andersson. Då hade han fått veta att det även inom denna sektor fordras mycket annat för att hålla efter de företagare som inte kan sköta sig.

Dels kan man behöva ha ett effektivare näringsförbud i konkursfall – det får man se när den här lagen har verkat en tid –, dels kan man naturligtvis också ha ett behov av att tillgripa näringsförbud eller liknande åtgärder när inga konkurser har förekommit. Det finns säkert anledning att pröva inom vissa branscher, där skojarföretag lockas att dyka upp, om man bör ha en auktorisation eller etableringskontroll av något slag. Det är en rad sådana åtgärder som kammaren har anledning att diskutera i andra sammanhang.

Men den här kommunistiska revolutionen i ert förslag, herr Tommy Franzén, den imponerar inte.

TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag vet inte var Carl Lidbom har fått detta ifrån, att det skulle vara revolution i och med att vi väckt motionen angående konkurser eller förbud mot näringsutövning. Om det är detta Carl Lidbom menar med revolution, då kan jag förstå varför det socialdemokratiska partiet står där det står i dag.

Carl Lidbom säger att det är en idiotregel att ett automatiskt förbud skall verka i tio år. Ja, det må vara Carl Lidbom förunnat att tycka att det är en idiotregel. Men vi har väl den uppfattningen, och vårt förslag visar också på det, att man kan i varje enskilt fall pröva undantagen, och jag utgår från att det finns flera fall där förbudet i detta sammanhang kommer att hävas.

Det är inte så, Carl Lidbom – och jag har aldrig sagt det – att vi vare sig med den här motionen i det här parlamentet eller över huvud taget i parlamentet tänker göra revolution. Jag kan ju bara, om det är så att Carl Lidbom är dåligt skolad på den punkten, tala om att revolutionen genomförs på helt andra platser än i ett parlament. Den sker med en rörelse bland massorna – och välkommen. Carl Lidbom!

Tisdagen den
29 april 1980

*Konkurs och rät-
ten att idka näring*

CARL LIDBOM (s):

Herr talman! Det anade jag väl när jag lyssnade på Tommy Franzén. att revolutionen får ni genomföra någon annanstans än i den här kammaren. Men när jag sade att det förslag ni lägger fram är ett förbud, konstruerat som en idiotregel – så fort en näringsidkare går i konkurs skall han också förbjudas att i fortsättningen ägna sig åt näringen – gjorde jag i praktiken intenting annat än läste innantill ur det lagförslag som ni har lagt fram och som finns utdelat i bänkarna.

Sedan är det riktigt att ni har en annan paragraf, där ni säger att man skall kunna ge dispens i enstaka fall. Men det är faktiskt en idiotregel, när man utgår från att blotta faktum att någon råkat gå i konkurs skall innebära att han förbjuds att idka näring. Det finns en förfärlig massa företagare som bör ägna sig åt någonting annat än att driva företag, men man får nog spåra dessa företagare med något mer finslipade metoder än dem som Tommy Franzén försökt sig på här.

Överläggningen var härmed avslutad.

Laguskottets betänkande 31

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels det av Tommy Franzén under överläggningen framställda yrkandet, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tommy Franzén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller laguskottets hemställan i betänkande 31 röstar ja.

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit det av Tommy Franzén under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tommy Franzén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 303

Nej – 17

Näringsutskottets betänkande 53

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motion 1914 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tommy Franzén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkande 53 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motion 1914 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tommy Franzén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 303
Nej - 17

§ 10 Föredrogs

Utbildningsutskottets betänkande

1979/80:24 angående verkställd granskning av Stiftelsen Riksbankens jubileumsfonds verksamhet och förvaltning under år 1979

Utskottets hemställan bifölls.

§ 11 Ledning och administration av sameskolorna

Föredrogs utbildningsutskottets betänkande 1979/80:25 med anledning av propositionen 1979/80:82 om ledning och administration av sameskolorna m. m. jämte motion.

Sedan regeringen i propositionen 1979/80:100 bil. 12 under punkten C 14 (s. 274) beräknat medel för nedannämnda ändamål hade regeringen i propositionen 1979/80:82 (utbildningsdepartementet)

1. föreslagit riksdagen att godkänna vad som i propositionen förordats om ledning och administration av sameskolorna,
2. berett riksdagen tillfälle att avge yttrande över vad som i propositionen anförts om samiska utbildningsråd,
3. föreslagit riksdagen att till Sameskolor för budgetåret 1980/81 anvisa ett förslagsanslag av 9 990 000 kr.

Beträffande det huvudsakliga innehållet i proposition 1979/80:82 anfördes följande:

”I propositionen föreslås att en särskild sameskolstyrelse inrättas. Denna skall vara styrelse för alla sameskolor i landet. Till styrelsen skall knytas ett kansli som förestås av en skolchef. En tjänst som samekonsulent skall inrättas för att biträda skolchefen med handläggningen av pedagogiska frågor. Vid sameskolans högstadium i Gällivare skall finnas en arvodestjänst som studierektor och vid övriga sameskolenheter arvodestjänster som tillsynslärare.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Ledning och ad-
ministration av
sameskolorna*

I propositionen behandlas också frågan om s. k. samiska utbildningsråd. Det föreslås att kommunerna själva skall få avgöra om man försöksvis vill inrätta sådana utbildningsråd.

Vidare föreslås att samarbetsnämnder skall finnas vid varje sameskolenhet.

De nya reglerna föreslås gälla fr. o. m. den 1 juli 1980.”

I detta sammanhang hade behandlats motion 1979/80:1910 av Stig Alemyr m. fl. (s), vari yrkats

1. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande föräldrainflytande i sameskolan.

2. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att samhället/staten fortsättningsvis genom anslag borde garantera föräldrainflytande i sameskolan enligt vad som anförts i motionen.

3. att riksdagen uttalade att kansliet för sameskolan borde förläggas till Gällivare.

4. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande integrering av icke-samiska elever i sameskolan.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen beträffande icke-samiskt barn i sameskola med anledning av motionen 1979/80:1910 yrkandet 4 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anförde.

2. att riksdagen beträffande inrättande av sameskolstyrelse med kansli knutet till styrelsen godkände vad som förordats i propositionen 1979/80:82.

3. att riksdagen beträffande lokaliseringen av sameskolstyrelsen och dess kansli skulle avslå motionen 1979/80:1910 yrkandet 3.

4. att riksdagen beträffande sameskolans ledning och administration i övrigt godkände vad som förordats i propositionen 1979/80:82.

5. att riksdagen beträffande lokala samiska utbildningsråd med anledning av propositionen 1979/80:82 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anförde.

6. att riksdagen beträffande samarbetsnämnder vid sameskolorna skulle avslå motionen 1979/80:1910 yrkandena 1 och 2.

7. att riksdagen till Sameskolor för budgetåret 1980/81 anvisade ett förslagsanslag av 9 990 000 kr.

Följande två reservationer hade avgivits av Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Karl-Erik Häll, Torsten Karlsson och Göran Persson (alla s):

1. *beträffande lokaliseringen av sameskolstyrelsen och dess kansli*, vari reservanterna ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1979/80:1910 yrkandet 3 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anförde.

2. *beräffande samarbetsnämnder vid sameskolorna*, vari reservanterna ansett att utskottet under 6 hort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1979/80:1910 yrkandena 1 och 2 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört.

KARL-ERIK HÅLL (s):

Herr talman! I anslutning till propositionen 1979/80:82 har vi socialdemokrater i utbildningsutskottet väckt en motion, motion nr 1910. Vi har där framställt yrkanden som till en del har accepterats av utskottets majoritet, men tyvärr har vi inte lyckats få gehör för två av våra yrkanden. De gäller var sameskolstyrelsen och dess kansli skall ligga och frågan om ekonomisk garanti för föräldrainsflytandet inom sameskolan.

Först några ord om det som vi är ense om i utskottet, nämligen om rätten för icke-samiska barn att gå i sameskola. Den principen är värdefull, även om den kommer att gälla ett mycket litet antal barn och även om utskottets skrivning vittnar om en nästan omotiverad försiktighet.

Det torde exempelvis vara uttryck för en överdriven oro när man som utskottet befarar att ett ringa antal icke-samiska barn skall komma att förändra sameskolans inriktning och målsättning. Och det är på något sätt en kapitulation inför mycket små svårigheter, när utskottet garderar sig för innehållet i det lärostoff som inom sameskolans ram skulle erbjudas icke-samiska elever. Jag skall emellertid icke uppehålla mig vid detta, för jag tror att allt kommer att bli bra, när praktiska människor får göra verklighet av förslaget.

Nej, då är jag mer oroad över utskottets behandling av våra övriga yrkanden, där vi har varit tvungna att reservera oss. Vi är i utskottet tydligen överens om behovet av ett starkt föräldrainsflytande i sameskolan, men vi är inte riktigt överens om hur detta skall kunna garanteras.

Enligt propositionen skall det tidigare sameskolfullmäktige nu ersättas med andra organ – utbildningsråd och samarbetsnämnder.

När utskottet besökte sameskolan i Gällivare fick vi av inspektören för sameskolorna, Gösta Andersson, höra ett mycket gott omdöme om sameskolfullmäktiges roll och inte minst om det stora intresse för skolan och undervisningen som föräldrarna har visat. Det uttalades då vissa farhågor för att det nya organet, samarbetsnämnden, inte skulle komma att fylla sin funktion på samma fina sätt som det tidigare fullmäktige har gjort. Vi reservanter anser att föräldrainsflytandet borde förstärkas och kunna garanteras, i varje fall så långt att medel anslås för samarbetsnämndernas verksamhet. I propositionen anslås inga medel, utan där sägs bara att samarbetsnämnder skall inrättas. Det är väl inte så, att man menar att dessa kostnader skall bäras av kommunerna?

Jag har, herr talman, inte alls berört de föreslagna utbildningsråden, av den enkla anledningen att propositionen på denna punkt är mycket vagt formulerad. Här överlämnas hela frågan om utbildningsråden och deras sammansättning och funktion till kommunernas eget avgörande. Det hela anges också i propositionen som en försöksverksamhet, och även om vi i var

Ledning och administration av sameskolorna

motion har uttalat vissa farhågor för framtiden så har vi ingen reservation på denna punkt. Vi avvaktar nu kommunernas reaktioner, och jag förmodar att vi får anledning att återkomma till denna fråga.

Vi har däremot reserverat oss när det gäller placeringen av sameskolstyrelsen och dess kansli. Vi anser nämligen att det är av mycket stort värde att det från första början blir klart var denna funktion skall finnas, bl. a. därför att man då enligt vår uppfattning på ett bättre sätt kan planera och bygga upp styrelsens och kansliets verksamhet i intimt samråd och samarbete med övriga resurser inom ortens utbildningsverksamhet. Vi föreslår Gällivare som lämplig ort, därför att där finns bl. a. det enda sameskolhögstadiet, som är gemensamt för hela landet. Vidare finns det vid gymnasiet i Malmberget sedan många år en speciell renskötarlinje. I övrigt finns det på denna ort ett väl utvecklat skolväsende, som bör garantera bästa möjliga förutsättningar för den nya sameskolstyrelsen och dess kansli.

Herr talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till de båda reservationer som är fogade till utbildningsutskottets betänkande.

KERSTIN GÖTHBERG (c):

Herr talman! Som framgått av Karl-Erik Hälls anförande är det ett i princip enigt utskott som ställer sig bakom de riktlinjer som skall gälla för ledning och administration av sameskolorna. Med anledning därav och den sena timmen tänker jag begränsa mig till att helt kort beröra de reservationer som är fogade till betänkandet.

I reservation nr 1 tar man upp lokaliseringen av sameskolstyrelsen och dess kansli. Man vill att riksdagen skall ta ställning till den frågan och besluta att lokaliseringen skall ske till Gällivare. Jag och många med mig i utskottet tror att det kan finnas många fördelar med en lokalisering till Gällivare. Men vi anser att det skulle vara fel om riksdagen nu tog ställning till en lokalisering av sameskolstyrelsen och dess kansli. Utskottet har ställt sig bakom förslaget i propositionen om att regeringen skall avgöra var de skall lokaliseras, och det kommer regeringen att göra efter förslag av arbetsgruppen för samefrågor. Samernas egna organisationer har också ställt sig bakom detta förslag och tycker att det är en riktig väg.

I reservation nr 2 tar man upp samarbetsnämnderna vid sameskolorna och föräldrarnas roll där. Både i propositionen och i utskottsbetänkandet understryks hur viktigt det är att föräldrar och elever får ett ökat inflytande över skolsituationen och utbildningsmöjligheterna för dessa grupper samt att man förstärker det samiska språket och den samiska kulturen som är så viktiga för denna etniska minoritet av befolkningen.

Vissa farhågor har framkommit i reservationen och i Karl-Erik Hälls anförande. Man säger att inflytandet visserligen skall förstärkas, men man befarar att de ekonomiska möjligheterna kan begränsas. Men på den punkten har utskottet helt klart sagt att man förutsätter att dessa föräldrar och grupper ges möjligheter att verka i detta sammanhang och att ekonomiska garantier för detta skall stå dem till buds. Jag tror också att just denna samverkan med samernas egna organisationer är en garanti för att

man verkligen ser till att detta kommer att fungera på ett bra sätt.

Till sist vill jag säga att det känns mycket positivt att just samernas organisationer tycker att de genom dessa förslag har fått fram väldigt mycket av det som de har arbetat för. Man uttrycker också sin tillfredsställelse över att ha fått vara med och utarbeta dessa förslag, som vi nu skall besluta om.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan på alla punkter.

KARL-ERIK HÄLL (s):

Herr talman! Till att börja med vill jag ta upp frågan om lokaliseringen av kansliet. Kerstin Göthberg säger nu att det är en bra plats vi har föreslagit i vår reservation. Det är också därför vi har föreslagit den, och vi har efter att ha studerat den här frågan haft svårigheter att finna någon annan plats som skulle kunna vara lämpligare av de skäl som vi har anfört. Det vore ju, Kerstin Göthberg, litet märkligt om man skulle förlägga skolstyrelsen och dess kansli till en annan plats där det inte som i Gällivare exempelvis finns något högstadium och inte heller så mycket av samisk utbildning koncentrerad. En lokalisering till Gällivare borde vara lämplig, eftersom man därmed också kan behålla den levande kontakten mellan sameskolstyrelsen och det allmänna skolväsendet.

I det sammanhanget vill jag säga att det inte bara är fråga om att ha kontakt med de samiska organisationerna – jag har förmodligen hört fel, för det kan väl inte Kerstin Göthberg mena. Det är naturligtvis ett väldigt stort värde i att man också får ett gott samarbete mellan sameskolan och det övriga skolväsendet. Också i det avseendet tycker vi att Gällivare är en väl vald plats.

Det är klart att jag förstår att utskottsmajoriteten inte gärna vill gå emot regeringen, som vill förbehålla sig rätten att bestämma var det här kansliet skall ligga, men nog tycker jag att utskottsmajoriteten har en något onödig rädsla för att trampa på ömma tår om man inte på dessa grunder skulle kunna instämma i att den plats vi föreslagit är utomordentligt lämplig för just den här lokaliseringen.

Föräldrainflytandet talas det här om, men för detta har inte anslagits några medel. Jag vill därför fråga: Var någonstans talas det om att det skall finnas medel för detta föräldrainflytande? Vi har inte lyckats finna ut att det står något om detta. Det är av det skälet vi säger att om man menar något med föräldrainflytandet och vill garantera det, så bör man skapa resurser för att det kan komma till stånd.

KERSTIN GÖTHBERG (c):

Herr talman! När det gäller frågan om lokaliseringen tycker vi nog att det är riktigt att samernas egna organisationer får möjlighet att vara med och påverka beslutet om var en lämplig lokalisering skall ske. Man har också från det hållet uttryckt sin tillfredsställelse över att man får vara med och ta ställning till den frågan.

I fråga om föräldrainsflytandet tycker jag att utskottets skrivning är tillräckligt klar, för där sägs ju att man förutsätter att kostnaderna för föräldrarnas deltagande skall bestridas från anslaget utan att riksdagen gör något särskilt uttalande om den saken. Det har ju tidigare varit så att det utgått ekonomiska bidrag till sameskolfullmäktige, och det bör vara helt klart att bidrag kommer att utgå även till samarbetsnämnden.

KARL-ERIK HÄLL (s):

Herr talman! Jag skall fatta mig helt kort och till det sista som Kerstin Göthberg anförde säga att det är riktigt att det utgått ekonomisk ersättning till sameskolfullmäktige för resor och sammanträden, men några medel för detta har aldrig varit anslagna, utan man har fått använda tillgängliga medel. Det tycker vi är felaktigt. Vi menar att man skall anslå medel för den här verksamheten, för då vet man vilka kostnader det kommer att röra sig om.

Sedan vill jag med anledning av Kerstin Göthbergs senaste replik fråga: Vilka bland reservanterna i utskottet har sagt att inte samernas organisationer skall ha sitt inflytande? Vi har bara velat poängtera att ett samarbete mellan de olika skolformerna och därmed en bred kontaktyta med hela befolkningen är betydligt mera intressant att åstadkomma än det självklara i att samernas organisationer skall ha ett ord med i laget och ett starkt bestämmande över sitt eget specifika skolväsende.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 och 2

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 1 av Bengt Wiklund m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Karl-Erik Häll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkande 25 mom. 3 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 1 av Bengt Wiklund m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karl-Erik Häll begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 160
Nej - 159
Avstår - 1

Mom. 4 och 5

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservation 2 av Bengt Wiklund m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Karl-Erik Häll begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller utbildningsutskottets hemställan i betänkande 25 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservation 2 av Bengt Wiklund m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karl-Erik Häll begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 160
Nej - 159
Avstår - 1

Mom. 7

Utskottets hemställan bifölls.

§ 12 Föredrogs

Trafikutskottets betänkande

1979/80:22 med anledning av propositionen 1979/80:84 om sjömanspensioneringen

Utskottets hemställan bifölls.

§ 13 Kapitaltillskott till Statsföretagsgruppen m. m.

Föredrogs näringsutskottets betänkande 1979/80:37 med anledning av vissa delar av propositionen 1979/80:79 om kapitaltillskott till Statsföretagsgruppen m. m. jämte motioner.

I proposition 1979/80:79 (industridepartementet) hade såvitt här var i fråga föreslagits att riksdagen skulle

1. till Medelstillskott till Statsföretag AB för Kockumsföretagen på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 265 000 000 kr.,

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Kapitaltillskott
till Statsföretags-
gruppen m. m.*

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Kapitaltillskott
till Statsföretags-
gruppen m. m.*

3. till Medelstillskott till Statsföretag AB för Uddcomb Sweden AB på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 36 000 000 kr.,

4. godkänna vad föredragande statsrådet hade förordat om användningen av reservationsanslagen Medelstillskott till Statsföretag AB och Medelstillskott för AB Eiser.

5. godkänna vad föredragande statsrådet hade förordat beträffande avskaffande av affärsverksdelegationen.

6. godkänna vad föredragande statsrådet hade förordat beträffande styrelsen för domänverket.

Som en allmän utgångspunkt för de förslag om anslag som lades fram i propositionen angavs i ett särskilt avsnitt vissa preciseringar av Statsföretagsgruppens nuvarande mål.

Det föreslagna anslag av 265 milj. kr. som avsåg Kockumsföretagen var avsett att täcka förluster och medföra en viss soliditetsförstärkning i Kockums Industri AB, Kockums Automation AB och Kockums Chemical AB. För att täcka förluster under år 1979 i Uddcomb Sweden AB beräknades ett medelstillskott av 36 milj. kr. Regeringen hade vidare föreslagits få bemyndigande att ändra användningen av vissa anslag för AB Eiser.

Därutöver hade föreslagits i propositionen att affärsverksdelegationen skulle avvecklas och att samordningen mellan styrelserna för domänverket och för AB Statens Skogsindustrier (ASSI) skulle upphöra.

I detta sammanhang hade behandlats

dels den med anledning av propositionen väckta motionen 1979/80:1908 av Ingvar Svanberg m. fl. (s), vari såvitt här var i fråga hemställt att riksdagen skulle

1. som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående angelägenheten av att ge den statliga företagssektorn en offensiv roll i industripolitiken,

2. för täckande av förluster inom Kockums Industri under åren 1980–1982 bevilja Statsföretag ett lån med villkorlig återbetalningsskyldighet på högst 70 milj. kr..

dels de under allmänna motionstiden vid 1979/80 års riksmöte väckta motionerna

1979/80:559 av Eivor Marklund (vpk), vari föreslagits att riksdagen skulle

1. hemställa hos regeringen att vidta nödvändiga åtgärder för att upprätthålla driften vid ASSI:s boardfabrik i Piteå,

2. hemställa hos regeringen om åtgärder för en planerad utbyggnad av vidareförädling av sågade och hyvlade produkter och skivor i Norrbotten.

1979/80:1021 av Olof Palme m. fl. (s), vari såvitt här var i fråga (yrkande 6) hemställt att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som i motionen anförts om den statliga tekoindustrin i Norrland,

1979/80:1023 av Olof Palme m. fl. (s), vari såvitt här var i fråga (yrkande 8) hemställts att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad som anförts i motionen angående ett investerings- och utvecklingsprogram för de statliga företagen.

1979/80:1429 av Hagar Normark m. fl. (s).

1979/80:1447 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om en omprövning av Statsföretag AB:s målsättningar i skilda avseenden i enlighet med vad som anförts i motionen, och

1979/80:1780 av Per Petersson (m).

---

*Kapitaltillskott
till Statsföretags-
gruppen m. m.*

Utskottet hemställde

1. beträffande Statsföretags mål och verksamhetsinriktning att riksdagen skulle

a) avslå motionen 1979/80:1447,

b) avslå motionen 1979/80:1023 yrkandet 8 och motionen 1979/80:1908 yrkandet 1.

2. beträffande medelstillskott för Kockumsföretagen att riksdagen med bifall till propositionen 1979/80:79 mom. 1 till Medelstillskott till Statsföretag AB för Kockumsföretagen på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisade ett reservationsanslag av 265 000 000 kr.,

3. beträffande lån för täckande av förluster inom Kockums Industri AB att riksdagen skulle avslå motionen 1979/80:1908 yrkandet 2.

4. beträffande framtida förlusttäckning m. m. inom AB Eiser att riksdagen skulle

a) med bifall till propositionen 1979/80:79 mom. 4 godkänna vad i propositionen anförts om användningen av reservationsanslagen Medelstillskott till Statsföretag AB och Medelstillskott för AB Eiser.

b) avslå motionen 1979/80:1021 yrkandet 6,

c) avslå motionen 1979/80:1429,

5. beträffande medelstillskott för Uddcomb Sweden AB att riksdagen med bifall till propositionen 1979/80:79 mom. 3 till Medelstillskott till Statsföretag AB för Uddcomb Sweden AB på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisade ett reservationsanslag av 36 000 000 kr.,

6. beträffande affärsverksdelegationen att riksdagen med bifall till propositionen 1979/80:79 mom. 5 godkände vad som anförts i propositionen,

7. beträffande styrelsen för domänverket att riksdagen med bifall till propositionen 1979/80:79 mom. 6 godkände vad som anförts i propositionen,

8. beträffande ASSI:s boardfabrik i Piteå att riksdagen med anledning av

*Kapitaltillskott
till Statsföretags-
gruppen m. m.*

motionen 1979/80:559 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. beträffande lokalisering till Norrbotten av statliga företags huvudkontor att riksdagen skulle avslå motionen 1979/80:1780.

Följande fyra reservationer hade avgivits av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Lilly Hansson, Thage Peterson, Lennart Pettersson, Rune Jonsson och Wivi-Anne Radesjö (alla s):

1. *beträffande Statsföretags mål och verksamhetsinriktning*, vari reservanterna ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen skulle

a) (= utskottet),

b) med bifall till motionen 1979/80:1023 yrkandet 8 och motionen 1979/80:1908 yrkandet 1 som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört om den statliga företagssektorns roll i industripolitiken,

2. *beträffande medelstillskott för Kockumsföretagen*, vari reservanterna ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen skulle med anledning av propositionen 1979/80:79 mom. 1 dels till Medelstillskott till Statsföretag AB för Kockumsföretagen på tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 265 000 000 kr., dels som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört om strukturrationalisering av skogsbruksmaskinsbranschen,

3. *beträffande lån för täckande av förluster inom Kockums Industri AB*, vari reservanterna ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1979/80:1908 yrkandet 2 till Lån till Statsföretag AB för täckande av förluster inom Kockums Industri AB för budgetåret 1980/81 under fjortonde huvudtiteln anvisade ett reservationsanslag av 70 000 000 kr.,

4. *beträffande framtida förlusttäckning m. m. inom AB Eiser*, vari reservanterna ansett att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen skulle

a) (= utskottet),

b) med bifall till motionen 1979/80:1021 yrkandet 6 som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört,

c) (= utskottet).

INGVAR SVANBERG (s):

Herr talman! Varje politiskt anförande i dag torde också behandla den besvärliga ekonomiska situation Sverige befinner sig i. Våra ekonomiska bekymmer beror främst på obalansen i våra utrikes affärer, och den enda

säkra vägen att komma ur dem är att öka vår industriella bas. Exportindustrin måste tjäna in mer utlandsvaluta och den importkonkurrerande hemmamarknadsindustrin få till stånd en minskning av vår import. En kraftig utbyggnad av vår industrisektor krävs också för att skapa fler jobb, särskilt för de unga. Våra industriinvesteringar har under de senaste åren gått ned med 35 à 40 %, vilket är synnerligen allvarligt. För detta fortsätta blir vår industri allt mer föråldrad och otidsenlig och kan följaktligen inte konkurrera med utlandet.

Det borde då vara på sin plats att regeringen med all kraft verkar för att vårt näringsliv snarast byggs ut kraftigt. Men regeringen och industriministern tycks stå handfallna inför denna situation. Man talar om ökade industriinvesteringar, men man gör förfärligt litet för att få i gång dem. Tanken att regeringen i samråd med industrin skulle lägga upp en planering för hur vår industri skall byggas ut – inom vilka branscher detta kan ske, hur man skall skaffa erforderligt kapital osv. – avvisas av de borgerliga.

Utskottsmajoriteten är tillfreds med situationen och litar i övrigt till att regeringen skall använda offertprincipen. Det skulle vara intressant att höra i vilka fall denna trollformel använts hittills och gett resultat. Nej, hela denna inställning är ohållbar. Industrinedläggningar och neddragningar har man administrerat, men planering för framtiden orkar man inte med.

Denna sangviniska låt-gå-politik tillämpas även för industrier som regeringen borde ha ett särskilt ansvar för, nämligen Statsföretag. Där finns inte heller någon framtidsplanering eller expansionslust – bara stillastående och tillbakagång. Regeringen vill inte ta ansvar ens för de egna industrierna. Nej, man har ju tillsatt en styrelse, och några närmare direktiv behövs inte.

För oss socialdemokrater är det självklart att de statliga företagen bör användas offensivt. De måste vara pådrivande i industriutvecklingen. Självfallet skall inte regeringen gå in och detaljreglera, något som de borgerliga älskar att skrämman med. Men regering och riksdag måste ge Statsföretag en målsättning och handlingsdirektiv för en annan politik än den som nu förs. I dagens besvärliga läge borde det vara en självklarhet att de statliga företagen, liksom de privata, ökar sina investeringar och sin utvecklingstakt. Vi har därför föreslagit att regeringen ger Statsföretag i uppdrag att utarbeta ett utvecklingsprogram för de närmaste tre åren, innefattande ökad vidareförädling och ny produktion. Detta program borde bli av stor betydelse bl. a. för regionalpolitiken. Programmet skulle sedan föreläggas riksdagen tillsammans med förslag till finansiering. Men de borgerliga finner inte detta nödvändigt. Sakta och sävlig lunk, där det inte är stillastående och tillbakagång, tycks vara borgerlighetens recept vad det gäller både Statsföretag och regionalpolitiken.

I samband med att Kockums varv överfördes till Svenska Varv fördes en del andra företag inom den koncernen, bl. a. Kockums Industri AB, till Statsföretag. Statsföretag anser att det är möjligt att på kort sikt uppnå ett positivt resultat för Kockumsföretagen. För detta krävs emellertid en finansiell rekonstruktion och vissa effektivitetshöjande åtgärder. Man

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Kapitaltillskott
till Statsföretags-
gruppen m. m.*

anhåller därför om ett kapitaltillskott på 267,5 miljoner för förlusttäckning m. m. för år 1979 i Kockums Industri AB, Kockums Automation AB och Kockums Chemical AB samt ett rekonstruktionslån med villkorlig återbetalningsskyldighet på 150 miljoner för förlusttäckning i Kockums Industri AB för verksamheten åren 1980–1982.

Kockumsföretagen arbetar som bekant inom skogsindustribranschen, och det finns även ett antal privata skogsmaskinstillverkare i vårt land. Just nu har branschen god efterfrågan, men på sikt torde en strukturrationalisering vara nödvändig om inte branschen skall råka i kris. Nära samordning och samarbete samt produktutveckling är nödvändiga. Det synes därför angeläget att regeringen tar initiativ till och medverkar i en strukturrationalisering. Den borgerliga utskottsmajoriteten vill dock inte sluta upp bakom ett sådant uttalande.

Från privata företag inom skogsmaskinsbranschen har framförts att anslaget och villkorslånen skulle ge Kockumsföretagen möjlighet till en förödande konkurrens och till att slå ut de privata företagen. Detta uttalande är dock helt opåkallat. Vad det gäller är endast att ge Kockumsföretagen möjlighet att överleva och att arbeta vidare på samma villkor som de privata företagen. Men de borgerliga utskottsledamöterna finner ändå anledning att yrka avslag på rekonstruktionslånet. Vi socialdemokratiska reserverter föreslår däremot att lånet nu begränsas till 70 miljoner. När bättre kunskap föreligger om utfallet för 1980 kan beloppet omprövas.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservationerna 1–4 vid näringsutskottets betänkande.

SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! I motion 1447 har vpk föreslagit en omprövning av riktlinjerna för AB Statsföretag.

Då AB Statsföretag bildades år 1969 knöts vissa positiva förhoppningar till dess framtida verksamhet. Här hade nu skapats ett statsägt företag av betydande storlek, som skulle kunna bli till nytta för samhällsintresset t. ex. då det gällde lokaliseringpolitiken. I den av riksdagen angivna målsättningen betonas, förutom uppgiften att öka den statliga företagssektorns effektivitet och kraven på långsiktig trygghet, medinflytande och arbetstillfredsställelse för de anställda, ävenså att bolaget skulle ta särskild hänsyn till samhällsintresset vid valet mellan olika produktions- och lokaliseringsalternativ. Det är tydligt att mål och inriktning, sådana de här formulerades, i någon mån var av annan kvalitet än de mål som kännetecknar bolagen inom den privata sektorn och som innebär maximal vinst.

Tyvärr har AB Statsföretag fått spela en alltför defensiv roll i svensk närings- och industripolitik. Detta har skapat en betydande besvikelse i olika regioner och kommuner, inte minst i Norrland. Vpk har i motioner till riksdagen och i andra sammanhang föreslagit en offensiv utveckling av den statskontrollerade sektorn i samhället. Vi är av den mening att det svenska näringslivet kännetecknas av en viss eftersläpning och stagnation av traditionellt mönster. När det gäller produktionens inriktning och samman-

sättning läggs alltså huvudvikten vid den tunga industrisektorn, vilket gör att stora krav ställs på både råvaror och energiresurser.

Man kan ha delade meningar om den breda energidebatt som föregick folkomröstningen i mars, men utan tvivel gav denna debatt många belysande exempel på nödvändigheten av förnyelse inom svensk industripolitik och näringslivsstruktur. Frågan om nya alternativa energikällor – dvs. en alternativ energiteknologi – och en därmed sammanhängande nödvändig hushållning med vårt lands råvarutillgångar aktualiserade samtidigt nya perspektiv för bl. a. svensk verkstadsindustri. Just inom verkstadsindustrin spelar nämligen klassiska svenska verkstadsprodukter liksom råvaror och halvfabrikat en oproportionerligt stor roll. Vårt land behöver alltså en förnyelse då det gäller att höja förädlingsgraden och att förnya sammansättningen av vår industri och att därmed bryta dess ensidiga struktur.

Ett exempel: Vpk har bl. a. i samband med diskussionerna om industripolitiken och trafikpolitiken konkret pekat på det förhållandet att vi har en slösaktig, ineffektiv miljööfentlig trafikapparat. De mest framtidsbetonade transportmedlen har tekniskt och ekonomiskt försumrats sedan årtionden tillbaka. Ett program för att bygga ut och upprusta de spårburna trafiksystemen till högsta tekniska kapacitet skulle tjäna ekonomin i allmänhet liksom miljö och energihushållning. Vi anser att en planmässig uppbyggnad och omvandling av den stora trafiksektorn kan bilda marknad för många nya produkter och även främja exportsidan.

Det är på sådana här nya områden – försummade av den privata sektorn – som vpk menar att den statskontrollerade sektorn borde sättas in och bli till något av en spjutspets i en kampanj för målmedveten förnyelse och rekonstruktion av industrisektorn. En dylik nyorientering förutsätter att AB Statsföretag erhåller mer preciserad riktlinje.

Herr talman! I stället för en sådan här offensiv utveckling av Statsföretag riktas numera från borgerligt håll – ja, från regeringens mest tongivande krafter – ständiga angrepp mot den offentliga sektorn. Denna sektor, i vilken Statsföretag ingår, utgör i själva verket en viktig bas för många nya produkter. Tag t. ex. vårdsektorn med de tusen och åter tusen industriprodukter som den behöver – från byggnadsmaterial över möbler och textilier till lyfthydraulik och en mängd fina instrument. Eller tag vägsektorn med dess omfattande behov av teknisk utrustning, transportmedel osv. Det går att räkna upp en mängd exempel som visar att just den offentliga sektorn utgör ett slags "motor" för stora delar av vår tillverkningsindustri. De borgerliga kampanjerna mot den offentliga sektorn är i själva verket slag mot sysselsättning och progressiv utveckling. Den offentliga sektorn skall liksom AB Statsföretag utgöra en viktig grund, anser vi, för fortsatt utveckling av industrin i vårt land.

Herr talman! Jag ber att med det anförda få yrka bifall till vpk-motionen 1447 om Statsföretag AB:s verksamhet. I andra hand kommer vpk att stödja reservation 1. Vpk kommer när det gäller den av föregående talare nämnda medelstillelningen till Kockums och Eiser att stödja reservationerna 2, 3 och 4.

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Kapitaltillskott
till Statsföretags-
gruppen m. m.*

JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Ingvar Svanberg gjorde inledningsvis en industripolitisk deklARATION, där han betygade vilken vikt industrin och näringslivet har, att de utgör en grund för allmän tillväxt och ekonomisk utveckling. Den delen vill jag helt instämma i. Det är skönt att höra sådant även från herr Svanberg och andra socialdemokrater.

Men sedan skiljer sig våra åsikter åt en aning. Han ville rikta stark kritik mot de borgerliga partierna för att dessa inte är tillräckligt offensiva när det gäller det ärende vi i dag behandlar, nämligen frågan om kapitaltillskott till Statsföretag, och han hade en del att säga på den punkten. Han anförde att förhållandena skulle bli bättre med en annan planering. Vi får ständigt höra från socialdemokraterna hur viktigt det är med planering. Men jag tror att ni själva inser att det inte hjälper med planering. Vi är övrens om att industrin måste växa till om vi skall ha råd med en offentlig sektor, och därför måste industrin ha en sådan lönsamhet att den är konkurrenskraftig. Och det åstadkommer man inte med enbart planering. Tvärtom – om man driver planeringskravet för långt minskar man industrins möjlighet att växa och konkurrera.

Vi har olika synpunkter här, men det är inte precis de frågorna som skall diskuteras i dag.

Mot bakgrund av detta inlägg och mot bakgrund av det ärende som vi nu behandlar vill jag något beröra vad propositionen tar upp beträffande Statsföretags målsättning. Jag vill erinra om att när Statsföretag bildades var målsättningen – och den känner väl alla till, eftersom den har upprepats så många gånger – att under krav på lönsamhet uppnå största möjliga expansion.

Ibland har väl denna målsättning ifrågasatts. Det har vi dock inte gjort från vårt håll, och inte heller ifrågasatts den i propositionen. Däremot har man funnit anledning att utreda Statsföretags roll och ta upp en hel rad andra problem. Men denna målsättning innehåller dock ganska mycket av vad Ingvar Svanberg och reservationen vill. Här har man ju alla möjligheter att handla, om bara förutsättningarna ute på marknaden finns.

Statsföretag skall ta särskild hänsyn till samhällsintresset vid valet mellan olika produktions- och lokaliseringalternativ. Det är alldeles självklart. Förré finansministern Sträng har medverkat till den s. k. offertteknik som Ingvar Svanberg nästan raljerade om. Man har resonerat så att om Statsföretag åläggs att utföra vissa uppgifter, som kan vara av regionalpolitisk art eller av samhällsnyttig art men som inte ger vanlig ekonomisk lönsamhet, skall Statsföretag få ersättning. Statsföretag får lämna offert på vad det kostar att utföra den samhällsnyttiga uppgiften. Det tycker jag är en bra metod, men den har egentligen använts alldeles för litet. I detta bottnar kanske Sven Henricssons kritik mot att Statsföretag inte har varit tillräckligt regionalpolitiskt offensivt. Vi menar – och det sägs också i propositionen – att offertmetoden är ett medel som Statsföretag skall använda ytterligare.

Givetvis har det också ställts ett lönsamhetskrav på Statsföretag. Den verksamhet som Statsföretag bedriver skall vara lönsam. Efter en viss

övergångstid bör Statsföretag lämna samma avkastning i fråga om produktion och verksamhet som kan fordras av annan verksamhet i detta land, alltså av privat verksamhet.

Regeringen beslöt utreda Statsföretags verksamhet och mål. Utredningen har varit på remiss och bereds nu av regeringen. Man kan vänta en proposition så småningom. Utredningen tar upp en översyn av målsättningen, en del frågor om den regionalpolitiska delen samt frågor om en effektivisering av verksamhet och organisation. I denna proposition nöjer man sig därför med att ange vissa preciseringar. Man talar om vilken regeringens uppgift är, nämligen att på ägarens-statens vägnar under den övergripande målsättningen uppställa preciserade mål för Statsföretag och noga följa verksamheten samt givetvis stimulera där det kan behövas.

Statsföretagsgruppen bör eftersträva en verksamhet, som har goda framtidsförutsättningar. Därmed menar man i denna proposition, som vi har anslutit oss till, att det ibland kan vara nödvändigt med nedläggningar eller minskning av en verksamhet, om den inte har framtidsmöjligheter och inte är konkurrenskraftig utan tyngande för verksamheten i övrigt. Å andra sidan måste man för att kompensera detta försöka utveckla expansiva delar av Statsföretag. Det innebär att Statsföretag har frihet och skyldighet att handla, att lägga ned verksamheter och att utveckla nya verksamheter. Statsföretag har alltså ganska stor frihet. Det tycker jag är viktigt, om Statsföretag skall kunna bli ett effektivt och slagkraftigt företag i konkurrens med andra företag här hemma och utomlands.

I propositionen understryks särskilt att man skall verka för att förverkliga regionalpolitiken. Man skall använda alla medel som samhället i övrigt har ställt till förfogande för företagsamheten för att bedriva verksamhet på områden som inte har så gynnsamma företagsekonomiska villkor. Regionalpolitiken skall kunna användas av Statsföretag.

Det skulle vara en hel del mer att säga, men jag vill redan mot den här bakgrunden anföra att reservationen egentligen är onödig. Reservanterna har inte vänt sig mot de preciseringar som industriministern gör i propositionen. Eftersom det inte finns någon reservation i fråga om den inriktningen kan vi därför i princip vara eniga därvidlag, och jag tycker detta är en bra grund för att bedriva effektiv verksamhet.

Reservanterna menar att riksdagen skall besluta att en ny verksamhetsplan för Statsföretag skall läggas fram, där det skall anges vad Statsföretag skall göra. Jag anser att Statsföretag redan har den uppgiften – har både frihet och skyldighet att lägga fram de förslag som efterlyses i reservationen. Jag ser det närmast som negativt om vi skulle klavbinda Statsföretag i den uppgiften; det är effektivare att lita på att Statsföretags ledning och styrelse kommer att lägga fram de förslag som reservanterna efterlyser hos riksdagen. Regeringen får sedan ta ställning på vanligt sätt – bedöma förslagets fördelar och nackdelar samt kostnader och därefter försöka verka i en sådan riktning att verksamheten ges största möjliga slagkraft.

Därför vill jag, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag på den här punkten.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Kapitaltillskott
till Statsföretags-
gruppen m. m.*

---

*Kapitaltillskott
till Statsföretags-
gruppen m. m.*

Till Sven Henricsson vill jag säga att just de här regionalpolitiska synpunkterna är värdefulla och viktiga men att frågan kommer att tas upp ytterligare en gång i samband med den beredning som Statsföretagsutredningen nu företar.

INGVAR SVANBERG (s) replik:

Herr talman! Johan Olsson tycker inte om ordet planering. Han påstår att vi tjarar för mycket om planering på socialdemokratiskt håll. Det vore inte så dumt om det där tjtandet kunde leda till att också Johan Olsson försökte få sin regering att planera någon gång – då kanske man där upptäckte hur bra det var.

Vad vi på socialdemokratiskt håll har föreslagit i det här sammanhanget är att regeringen skall uppdra åt Statsföretag att komma med förslag om vad man under de närmaste tre åren kan investera i. Vi vet ju alla att Statsföretag i dag inte har ekonomiska möjligheter att skaffa fram investeringskapital till vidareförädling, nya ting osv. Vi begär då att regeringen skall uppdra åt Statsföretag att göra detta och sedan komma till riksdagen med förslag till finansiering.

Vad Johan Olsson egentligen säger är: Nja, det där behövs inte, det är mycket bättre om ASSI:s styrelse och Statsföretags andra bolag får komma med de förslagen. – Ja, jag vet inte det, men Johan Olsson känner ju regeringen – kanske bättre än jag – och han litar tydligen mer på ASSI:s styrelse än på regeringen. Jag skulle trots allt föreställa mig att det vore bättre att lita på regeringen som ju borde ha en politisk vilja att åstadkomma någonting här. Jag tycker vi borde kunna få en precisering från Statsföretag – att detta och detta vore möjligt att göra, om vi hade pengar.

Vi saknar industrisysselsättning i det här landet. Vi talar varje dag om att vi har en för liten industrisektor. Vi har områden där det behövs stora regionalpolitiska insatser. Kan man då inte kräva att statens egna företag skall vara främst när det gäller att skapa ny sysselsättning?

Man kommer nu ifrån hela problemet genom att säga: Vi har ju en styrelse som gör så gott den kan, och den är mycket bättre än regeringen. Men vad skall ni då ha en industriminister till? Avskaffa då industriministern, tillsätt i stället några bolagsstyrelser här och var i landet och säg att nu blir allt bra! Det blir utmärkt på det sättet, Johan Olsson!

Jag skall inte säga något mera ont om regeringen – jag har ändå inte varit så elak mot regeringen som Johan Olsson har varit.

SVEN HENRICSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag noterar att Johan Olsson medger att det ligger mycket i att Statsföretag borde vara mer offensivt när det gäller regionalpolitiken och att den verksamheten är värdefull.

Jag måste direkt kommentera att man i Jämtland t. ex., som jag känner rätt bra, förväntar sig att någon gång få se någon aktivitet från Statsföretag. Det är ett län som verkligen är pressat men som Statsföretag ännu aldrig har visat något intresse för. Jag kan meddela Johan Olsson att centerpartisterna i

Jämtland många gånger och i olika sammanhang har poängterat att Statsföretag borde intressera sig för den landsändan. Detta är bara *ett* exempel.

Jag kan vidare inte underlåta att erinra om vad det får för konsekvenser när det nu från borgerligt håll bedrivs en kampanj mot den offentliga sektorn. Också Statsföretag kommer in i den bilden och drabbas av denna borgerliga offensiv. Det är bekräftat att Statsföretag lider av den press företaget känner från den opinion man försökt skapa mot statlig verksamhet och allmän verksamhet över huvud taget.

Det skulle vara intressant att från Johan Olsson få ett svar på frågan om också han har den uppfattningen att man skall försöka banta ned och privatisera den offentliga sektorn, såsom man alltför ofta har hört framhållas i de intentioner som framförts från regeringshåll.

JOHAN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Till Sven Henriesson vill jag säga att begränsningarna i de regionalpolitiska insatserna oftast beror på att man saknar tillräckligt antal objekt. Många av oss är överens om att vårt land har en för liten industrisektor – och just nu med otillräcklig expansion – för att man skall kunna bedriva en effektiv regionalpolitisk verksamhet. Svetab har börjat bedriva verksamhet på olika håll, och den som känner till förhållandena vet hur oerhört svårt det är att finna projekt som man kan utveckla. Man sätter in stora ekonomiska och personella resurser på detta, men det är trots dessa satsningar en mycket svår uppgift. Den viktigaste och värdefullaste faktorn i strävandena att få en regionalpolitik som fungerar är nämligen att vi har ett så lönsamt och slagkraftigt näringsliv att det av sig självt aktivt kan bidra till regionalpolitiken. Det är mycket mera effektivt att ha ett offensivt och lönsamt näringsliv än att med konstlade medel försöka driva fram verksamhet, men vi måste gå fram på båda dessa vägar.

I frågan om den offentliga sektorn vill jag framhålla att det väl ändå är fel att säga att Statsföretag skall räknas till den offentliga sektorn. Jag har inte deltagit särskilt mycket i den debatten, men jag vill säga att det är viktigt att se till att vi har en betydande och bärkraftig industrisektor som bär upp den offentliga sektorn. I annat fall kommer också den senare sektorn att bli lidande. Industrisektorn är följaktligen mycket väsentlig, både den enskilda och den statliga.

Ingvar Svanberg raljerade återigen över planeringsverksamheten. Jag vill fråga: Hur planerade egentligen den socialdemokratiska regeringen under sin långa regeringstid? Vilka planer hade man för att möta den enormt kraftiga lågkonjunktur som grundlades i Sverige 1974 och 1975 och som slog ut 1976 och 1977? Vi kan på statistik och olika kurvor se exakt när den började. Det räcker inte med enbart planering. Det är viktigare att få till stånd åtgärder som gör att näringslivet blir attraktivt, lönsamt och konkurrenskraftigt.

Ingvar Svanberg säger att Statsföretag inte har medel för att investera. Men jag hävdar att Statsföretag ändå har medel för att lägga fram det förslag

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Kapitaltillskott
till Statsföretags-
gruppen m. m.*

som både ni och vi efterlyser. Det är Statsföretags uppgift, och dessa förslag kan läggas fram för regeringen. Det kan ske även med ett treårsprogram! Det är Statsföretags uppgift att genomföra det, och företaget arbetar redan med det. Det är en överloppsgärning och även principiellt felaktigt att riksdagen beställer planer som det skall vara en naturlig uppgift för de olika bolagen att själva lägga fram och fullfölja. Det är naturligtvis statens uppgift att sedan på bästa sätt försöka förverkliga olika förslag och önskemål, även om inte alla sådana kan genomföras. Det blir alltså riksdagens och regeringens sak att försöka förverkliga dessa planer, i den mån de är bra.

SVEN HENRICSSON (vpk) replik:

Herr talman! Johan Olsson menar att det privata näringslivet skulle vara räddningen. I Norrland har vi i varje fall gjort den erfarenheten att vi inte har mycket att hämta från det hållet. Därför knöt vi stora förhoppningar till den del av regionalpolitiken som Statsföretag skulle svara för. Men de är besvikna över att Statsföretag har varit alltför litet offensivt och har varit alltför läst i sin inställning att man skall konkurrera ungefär som ett privat företag. Vi menar att Statsföretag på de sektorer som jag nämnde i mitt första anförande borde kunna utveckla aktivitet och skapa nya möjligheter för en utveckling av svensk industri. Det finns objekt – jag har nämnt flera av dem. Det är alltså inte det som det hänger på, utan det är snarast fråga om att vara mer offensiv på marknaden och särskilt att fungera regionalpolitiskt.

INGVAR SVANBERG (s) replik:

Herr talman! Johan Olsson frågade: Vilken planering hade den socialdemokratiska regeringen för att möta den stora arbetslösheten 1974 och 1975? Den kom ju 1976. Den socialdemokratiska regeringen kunde säkert ha planerat mycket bättre än den gjorde – jag har många gånger kritiserat den för att den också planerade för dåligt. Men vi kan ta exemplet från Norrbotten, som är det mest utsatta länet.

Under åren före 1976 investerades i de statliga företagen i Norrbotten över 3 miljarder kronor. Det skapades 4 000 nya jobb inom just den statliga företagssektorn. Sedan kom den borgerliga regeringen, och en stor del av de jobben försvann. Så ser verkligheten ut. Men detta kan vi inte fortsätta att gräla mer om i natt.

Jag blev verkligen bekymrad när Johan Olsson, som jag ändå tror menar ärligt, i slutet av sitt anförande sade att egentligen är det principiellt fel att regering och riksdag ställer krav på Statsföretag – Statsföretag kan ju lägga fram förslag till regering och riksdag! Nu är väl Johan Olsson ute på väldigt hal is. Här har svenska folket beslutat att satsa så och så många miljoner i aktiekapital i olika fabriker. Sedan tillsätter man en styrelse, och den skall avgöra vilket utvecklingsprogrammet skall vara! Svenska folket skulle alltså ha uppdragit åt herr Andersson och herr Petersson att klara detta, inte åt landets regering och riksdag. Johan Olsson kan inte mena detta.

Man skall inte detaljstyra, men man skall ge Statsföretag ordentliga direktiv. Det är sådana som saknas, och vi har länge efterfrågat bättre

instruktioner. Men säg inte att det är principiellt fel av regering och riksdag att ge sådana direktiv, för då ramlar Johan Olssons politiska korthus ihop.

JOHAN OLSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tror inte att den syn som jag har på dessa frågor åstadkommer några omvälvningar. Jag har tidigare erinrat om att Statsföretags mål är att med krav på lönsamhet uppnå största möjliga expansion. Det räcker för att både Ingvar Svanberg och jag skall kunna ställa krav på företaget. Vi har redan krävt största möjliga expansion och lönsamhet. Vi har inte tagit tillbaka de kraven. Regeringen har i stället på olika sätt försökt underlätta för Statsföretag att driva sin verksamhet med denna målsättning, och man har angivit på vilka vägar Statsföretag kan arbeta. Det förekommer alltså kontakter mellan regeringen och Statsföretag.

Jag säger att det är principiellt fel att ställa krav på företag om åtgärder som de självmant skall vidta. Då går man in på detaljer i handläggningen av olika ärenden. Reservationen tar upp åtgärder som Statsföretag självt skall planera. Om Statsföretag inom ramen för sin verksamhet inte kan genomföra planerna, bör Statsföretag vända sig till regering och riksdag. Den effektivaste vägen för att få god fart på verksamheten i statliga företag är den som vi anvisar. Såväl statlig som enskild verksamhet har en stor uppgift att fylla framöver om vi skall få hjulen att rulla och kunna förbättra vår sysselsättning och vår ekonomi.

Jag har ingenting emot – det vill jag säga till Sven Henricsson – att Statsföretag ges ökade resurser att delta i det regionalpolitiska spelet. Men den kritik som här riktats mot enskild företagsamhet är felaktig. Hur skulle vi hittills ha kunnat klara regionalpolitiken om vi inte hade haft framför allt småföretagen och en stor del av det enskilda näringslivet? Det är ju det som burit upp den regionalpolitik som vi hittills drivit. Vi beklagar att Statsföretag inte kunnat göra mera på de områden där man haft en naturlig uppgift. Men det beror på brist på pengar, brist på objekt, konjunkturer och mycket annat.

Jag anser att utskottets förslag är progressivt och framåtsyftande och att vi kan bifalla det utan att ställa särskilda krav på Statsföretag som man vill göra i den första reservationen.

Andre vice talmannen anmälde att Sven Henricsson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

På förslag av andre vice talmannen beslöts att kammarens förhandlingar skulle fortsättas vid morgondagens sammanträde.

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

*Kapitaltillskott
till Statsföretags-
gruppen m. m.*

Nr 133

Tisdagen den
29 april 1980

---

§ 14 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista uppföres finansutskottets betänkande 25 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 23.56.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert